శ్రీరస్తు.

శ్రీగోపాలకృష్ణదేవో జయతు.

రోసనూరి,

వేంకటపతికవి ప్రణీతంబయిన

శ్రీవిష్ణుమాయావిలాసము.

అను,

శృంగారప్రబంధము

తెనుఁగుపద్యకావ్యము.

ఇది

చెదలవాడ * సుందరరామశాస్త్రులవారి

శారదాంబావిలాసముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడి ప్రకటింపఁబడియె.

1898

౧౮౯౮ సం॥

చెన్నపురి.

శ్రీ

శ్రీవిష్ణుమాయావిలాసము, విషయసూచిక.

ప్రథమాశ్వాసము.

పుటసంఖ్య.	విషయము.
౧	కృతిపతి నాశీర్వదించుట.
౨	ఇష్టదేవతానుతి.
౪	బంగారుయాచభూపాలవర్ణన.
౫	శ్రీవారిసభావర్ణన.
౬	గ్రంథకర్తృసత్కారము.
౯	షష్ఠ్యంతములు.
౧౦	కథాప్రారంభము.
,,	మోహిన్యవతారప్రస్తావన.
౧౧	కైలాసగిరివర్ణనము.
౧౨	కైలాసవాససాంబమూర్తివర్ణన.
౧౩	సాంబమూర్తిసభావర్ణన.
౧౪	తుంబురునారదులు సాంబమూర్తిసేవకు వచ్చుట.
౧౫	నారదుండు మోహినీదేవిచర్య శివునితో వచించుట.
౧౬	మోహినీవర్ణన.
౧౯	మోహిని మాయచే దేవాసురులచే నమృతకలశంబు గొనుట.
౨౦	దేవాసురులకు మోహిని యమృతంబు వడ్డింపఁ బూనుట.
౨౧	నారదుండు శివునితో మోహినింజూడ నీవును భ్రమయుదువని రోసమెక్కించుట.

పుటసంఖ్య. విషయము.

౨౩ పార్వతి శివునితో విష్ణుమాయ గెలుచుట నీకును నశక్యంబనుట.

౨౪ పార్వతిమాటవినక శివుండు మోహినీమాయం గెలువ సపరివారుండై వెడలుట.

౨౬ శివుండు భద్రవటంబున విడియుట.

,, సూర్యాస్తమానవర్ణనము.

౨౯ చంద్రోదయవర్ణనము.

౩౦ చంద్రాస్తమానవర్ణనము.

,, ప్రభాతకాలవర్ణనము.

—(*) ద్వితీయాశ్వాసము. (*)—

౩౩ శివుం డమరావతిం గనుట.

,, నందనవనవర్ణనము.

౩౫ శివుండు పాలసముద్రముం గనుట.

,, శివుండు పార్వతితో క్షీరసముద్రాదిగతవిశేషములు చూపి చెప్పుట.

౩౬ శివుండు విరజానదిం గాంచుట.

౩౭ నారదుండు శివునికంటెమున్నె వైకుంఠంబునకరిగి హరింగనుట.

,, శివుండు వైకుంఠనగరంబు పొచ్చుట.

౩౯ నారదుండు విష్ణువుతో శివుండాడిన హెచ్చుమాటల నుడువుట.

౪౦ హరిహరులకుఁ గలహంబుగల్గుమాటలు నారదుండాడుట.

౪౨ శివుండు వచ్చుచున్నాడని విష్ణుతో నారదుండు నుడువుట

,, విష్ణువు శివు నెదుర్కొనుట.

౪౩ శివు హరి సభాస్థానంబుఁ జేరుట.

౪౪ హరిహరసంభాషణ.

,, మోహినీరూపంబు శివుండు చూడఁగోరి విష్ణునడుగుట.

పుటసంఖ్య. విషయము.

౪౫ శివునితో విష్ణుండు మోహినీరూపంబు తమరు చూడవలెననుట.

౪౬ విష్ణుండు మోహినియై శివునకుఁ గన్పట్టుట.

౪౭ ప్రమథులు మోహినిం జూచి వలచుట.

౪౯ శివుండు మోహినిం జూచి వరుల్కొనుట.

—※ తృతీయాశ్వాసము. ※—

౫౧ సభవారు మోహినింజూచి మోహితులగుట.

౫౩ వసంతర్తువర్ణనము.

౫౪ భద్రాసనంబుడిగ్గి శివుండు మోహిని వెన్నడుచుట.

,, మాయమైపోయిన మోహినిని శివుండు వెదకుట.

౫౫ రతనంపుటిన్నెపై బంతియాడు మోహిని న్మఱల శివుండుగనుట.

౫౬ శివుండు పొంచి పట్టుకొనఁగా మోహినిచిక్కి యదృశ్యయగుట.

౫౭ శివుండు మోహినిం దలఁచి తలఁచి విరహవ్యసనంబడుట.

౫౯ శివుండు లేమావిగుబురులందు తూఁగుటుయ్యాలనూఁగు మోహినిఁ గనుట.

౬౦ తూఁగుటుయ్యాలనుండి మోహిని తొలఁగి చనుట.

౬౧ శివుండు చరాచరంబుల మోహినిజాడ నడుగుట.

౬౩ మోహిని వన దేవతా స్త్రీలతో వనవిహారంబు సేయుట.

,, పువ్వులందికోయు మోహినిని శివుండుకనుట.

౬౪ శివుండు మోహినితోఁ దన మనోవ్యథఁ జెప్పుకొనుట.

౬౫ శివునికి మోహిని కనంబడి మాటలాడి మఱల మొఱంగుట.

,, శివుండు జలక్రీడలాడు మోహిని నొక్కచో మఱలఁజూచుట.

౬౬ జలకంబాడుతఱి నీవు రావలదని మోహిని శ[illegible]ంచి మఱల్ల కన్మొఱంగుట.

౬౭ విరహాగ్నిచే శివుండు పవనాదులదూషించుట.

పుటసంఖ్య. విషయము.

౭౦ మోహిని శుకరూపంబునవచ్చి శివునితో మాటలాడుట.

,, పూఁబోదలో సురతోద్యుక్తరూపిణియై మోహిని శివునికింగానవచ్చుట.

౭౨ శివుండు మోహినింబట్టి కౌఁగిలించి స్ఖలిత రేతస్కుండుకాఁగా నమ్మోహిని విష్ణురూపంబుదాల్చుట.

౭౩ శివుండు విష్ణుంగాంచి బ్రహ్మజ్ఞానమొంది తన తెలియమికి సిగ్గువడుట.

,, లక్ష్మీప్రభృతులు విష్ణుమాయ స్తుతించుట.

౭౪ నారదుండు సంతోషంబున గంతులువైచుట.

,, శంకరుండు విష్ణుతో నీమాయనెఱుఁగని నన్ను మన్నింపుమని వేడుట.

,, విష్ణుండు శివునితో నీకునాకు భేదంబులేదని సంతసపలుచుట.

౭౫ శివుండు విష్ణునివీడ్కొని నిజనివాసంబున కరుగుట.

,, ఫలశ్రుతి.

విషయసూచిక,

సమాప్తము.

ఉపోద్ఘాతము.

౧. ఈవిష్ణుమాయావిలాసమను తెనుఁగుశృంగారప్రబంధము శ్రీ వేంకటగిరి బంగారుయాచ భూపాలాంకితంబుగా ఇంచుమించుగ క్రీ ౧౭౫౦ సంవత్సరమంతట రోసనూరి వేంకటపతి కవిచే రచియింపఁబడిన పద్యకావ్యము.

౨. ఇందు శ్రీభాగవతము అష్టమస్కంధమునందలి శ్రీహరి మోహినీ రూపంబున శ్రీశంకరుని మోహింపఁ జేయుటే ప్రధానాంశముగాఁ గైకొనంబడి యదియె పెంచి రచియింపంబడియున్నది.

౩. దీనియందుఁ బ్రబంధగతధ్వని యేమన, శ్లో॥ దైవీహ్యేషా గుణమయీ మమమాయా దురత్యయా, మామేవ యే ప్రపద్యంతే మాయామేతాంతరంతితే. అను శ్రీభగవద్గీతా వచనప్రకారముగ నెవారికిని భగవన్మాయదాఁట నలవిగాదు. ఆ భగవంతుని నెవ్వరు దృఢంబుగనమ్మెదురో వారలా మాయం దాఁటుదురుగాని పెఱవారికి సాధ్యముగాదనుట.

౪. శ్రీవేంకటగిరిపుర త్రయోవింశతితమ ప్రభువులు కాళికాభక్తులు గవీశ్వరులు నయిన శ్రీ వెలుగోటి సర్వజ్ఞకుమార యాచమ నాయఁడుగారిచే నేతత్కవి తిక్కయజ్వయను బిరుదనామంబు వడసి పేరొందినవాఁడు. ఇతనికవిత్వ మ్మతికఠినము నతి మృదులము గానిది యథోచితలక్షణ సంపత్తిగలది. లేఖక ప్రమాదములు పెక్కులున్నను సాధ్యమయినకొలంది జక్కఁగావ్రాసి ముద్రింపంబడియె.

౫. ఈకృతిపతియనఁగాఁగృతినందినవారు శ్రీవేంకటగిరి సంస్థాన ప్రభు పరంపరలో ౨౪ వవారగు శ్రీబంగారుయాచభూపాలురు- వీరు కాశీనగరంబునుండి ప్రశస్తలింగంబొ నొకదానిం దెప్పించి

వేంకటగిరిపట్టణంబున శ్రీకాళీ విశ్వనాథ నామంబునఁ బ్రతిష్ఠిం
ఆలయముమాత్రముకట్టించి వేఁటనేగతించిరి. ఆ దేవాలయమ
గోపురమండపములు మొదలగునవి యిప్పటికిఁ గట్టంబడినవిగ
వు. వీరి భార్యలిద్దఱును వేంకటగిరి సమీపంబున సహగమనమ
చేసి వీరమాతలై వెలసి భర్తతో శిలావిగ్రహ రూపములుగాఁ
బ్రతిష్ఠింపఁబడి నేటికిని శ్రీవేంకటగిరి సంస్థానమువారిచే గృహ
దేవతలుగా నిత్యంబు నారాధింపఁబడుచు నున్నవారు.

౬. వీరికుమారులయిన కుమారయాచమనాయఁడుగారుతమ తండ్రి
గారు ప్రతిష్ఠించిన లింగమునకు గోపురము ధ్వజస్తంభముప్రా
కారముకట్టించి సకలవిధముల వృద్ధిపఱచిరి.

ఈ సమయమందు హైదరాలీకి నింగ్లీష్‌వారికిఁగలహమ్మభివృద్ధి
నొందుటయు నపుడు వీరు సేనాసమేతముగా నింగ్లీషువారికి స
హాయముగాఁజెన్నపురికిం జనుటయు నట్టియెడహైందరాలీ కొం
తసైన్యమును వేంకటగిరికిఁబంపి యాయూరు పరశురామ ప్రీతి
గాఁజేయుటయు నంతనకుమారయాచమనాయఁడుగారు వెం
కటగిరికివచ్చిచూచి యాయూరు రథోత్సవయోగ్యమగునట్లు వీ
థులేర్పఱచి మఱలఁగట్టించి యా విశ్వనాథస్వామియుత్సవంబు
చక్కఁగా జరుగునట్లు వలనుపఱచిరి. ఈపనులకన్నిటికి లక్షల
కొలంది పైకము వెచ్చింపఁబడినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది.

వీరితాతగారు తండ్రిగారునయిన ౨౩,౨౪, వ పురుషుల తర
ములలో వేంకటగిరి సంస్థానమువారు ఆర్కాడు నవాబువారి
క్రిందనుండి ౨౫ వ పురుషులయిన యీకుమారయాచమ నా
యఁడుగారి తరములో నార్కాడునవాబుద్వారకముగా నింగ్లీ
షువారిక్రిందికివచ్చి క్రీ,శ, ౧౮౦౨ సం॥ ఆగస్టు తే ౨౪ ది యి
స్తిమిరారి సన్నదు పొందియున్నవారు.

ఈ విష్ణుమాయావిలాసము శిథిలమగుచునున్నందున నీ కుమార యాచమనాయఁడువారి ప్రపౌత్రులే దీని నచ్చువేయించిప్రచుర పఱచిరి.

ఈ వేంకటగిరిసంస్థాన మూలపురుషులయిన పిల్లలమఱ్ఱి బేతాళ నాయఁడువారు మొదటఁ బ్రతాపరుద్ర మహారాజుగారి కాలములో శౌర్యశౌర్యాదులందుఁ బ్రసిద్ధుఁడై సామంతరాజుగాను సేనాధిపతిగానునుండెను. అదిమొదలుగా నీసంతతివారు కాలక్రమమున నోరగల్లుమహారాజులు రాయలువారు డిల్లీ పాదుషావారు హైదరాబాదు నవాబువారు వీరలక్రింద సామంత రాజులుగాను సేనాధిపతులుగాను నుండుచు వచ్చిరి.

ఈ వంశస్థులు దక్షిణ దిక్కునఁ బాండ్యదేశము మొదలు కొని యుత్తరదిక్కునఁగటకమువఱకునసేకవిధంబులజయంబంది యాయాకాలపు సార్వభౌములవలనఁ బెక్కుబిరుదులు వడసి యున్నవారు. అందు అనపోతానాయఁడు యాచశూరుఁడులోనగువారు మిగులఁబ్రసిద్ధులు. ఈవిషయము విస్తరించుట యప్రస్తుతంబగుటచే సంక్షేపముగ వ్రాయఁబడియె.

౨౨ వ పురుషులయిన బంగారుయాచమనాయఁడుగారుదక్షిణదేశములో నెల్లయంశంబుల వాసికెక్కియున్నందునను అప్పటి యార్కాడునవాబు సమర్థుఁడుగానుండినందుననుసదరునాయఁడువారిని ఆర్కాడు సుబాకునవాబుగాఁజేయవలెనని డిల్లీపాదుషావారు ప్రయత్నించుచుండఁగా నయ్యంశము నత్తఱినార్కాడునవాబుగానుండిన జుల్ఫగార్ ఖాన్ కర్ణాకర్ణిక గావిని యాప్రభువును మోసముచే నించుమించుగా క్రీ ౧౬౯౦ లో జంపించెను. వారికుమారులే వేంకటగిరిచేరిరి. నాటిసుత యిప్పటికిం దద్వంశస్థులే వేంకటగిరి సంస్థానమువారను పేరితో నున్నవారు.

౧౧. ఈవంశమునందుఁ జిల్లలమఱ్ఱి బేతాళనాయఁడు మొదలు వర్తమాన ప్రభువులయిన ౨౮ పురుషులవఱకుఁ బ్రభువులై స్వంతముగా రచియించినవి కొన్ని గ్రంథంబులును భగవదంకితంబులుగాను స్వనామాంకితంబులుగాను రచియింపించినవి పెక్కు గ్రంథములును గలవు. అందు శిథిలములయి నామావశిష్టములయినవి పోను దక్కినవి యీక్రింద వివరింపఁబడును.

౧. సింగభూపాలీయము, శ్రీసింగభూపాలకృతము సంస్కృతము.
౨. వైకుంఠారోహణము, కవిమల్లన్నకవి. తెనుఁగు
౩. భానుమతీపరిణయము, వేటూరి రంగరాజకవి.
౪. విష్ణుమాయావిలాసము, రోసనూరి వేంకటపతికవి.
౫. శ్రీమద్రామాయణము, గోపినాథ వేంకటకవి.
౬. బ్రహ్మకైవర్తము శ్రీకృష్ణజన్మఖండము, గోపినాథ వేంకటకవి.
౭. శిశుపాలవధము, గోపినాథ వేంకటకవి.
౮. రాధాకృష్ణసంవాదము, మండపాక పార్వతీశ్వరకవి.
౯. దశకుమారచరిత్ర, ఏనమచింతల సంజీవశాస్త్రికవి.
౧౦. విష్ణుపురాణము, ముడుంబి అప్పయదీక్షితకవి.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీవిష్ణుమాయావిలాసము.

(*) కృతిపతి నాశీర్వదించుట. (*)

శా॥ శ్రీ వక్షోజ తటీ పటీర మొదపై౯, జెన్నొందఁగా నం
గా వేంద్రాజున నమాట కల్పిత శుభా, గారంబునం దజ్జ్వల ।
ం డగు వేంకటేశ్వరుఁడు శం, భత్పుత్త్రి పౌత్త్రాదిక । శ్రీ
ను బంగరేచ విభునిన్, శ్రీ మత్కృపన్ బ్రోచుతన్॥ ౨ ॥ మ॥
న కళాలవాలము చిరై, శ్వర్యైక మూలంబు వి । స్ఫురదా
ాభిషిక్తము పరం, జ్యోతిర్లతా శ్లిష్ట మా । దరణీ యాశ్రిత
మాత్తసుమన, స్తత్త్వాభి రామంబు శం । కర మందారము బం
ృపు భా, గ్యశ్రీనిధిన్ జేయుతన్ ॥ ౩ ॥ మ ॥ లలితాం భోరు
గేరు మొగముల్, నాల్గున్ జతు శ్శాఖలై । విలసిల్లంగ సరస్వ
శె యా,విర్భూత కౌతూహలా । కలనన్ మీఱఁ దనర్చు పద్మ
నీ, డన్ బ్రోచు వెల్గోటి స । త్కులరత్నం బగు బంగరేచ
స్తోకాయు రైశ్వర్యముల్ ॥ ౪ ॥ మ ॥ సుమహా కౌస్తుభ
ప కళికల్, శోభిల్లు హారావళుల్ । కమనీయా వరణ ప్రకార
ఁ, గాంతాయ తోరఃస్థలో । త్తమ ధామంబునఁ దేజరిల్లుసి
వ్యంబున్ గుమారేచ పు । త్త్రమణిన్ బంగరుయాచ భూవి
ా, బ్రమాజ్యస్థితున్ జేయుతన్ ॥ ౫ ॥ సీ॥ అమగునేత్రమ్ములఁ,
ున మినువాఁక కన్నియ సవతిగా,నున్న యెన్ను । కొండ విల్లుగ
మిండ జంగము సామి చెలిమి నేయు కుండు, చెలువు చె
పసిఁడి పుట్టము దాల్చు, పసిగాపు మన్నిని నెచ్చెలి యమైన,

నెలఁత మిన్న । పాఁప బోనము మెకుకు, పక్కి నెక్కెడు రౌతుఁ బ
ట్టెగాఁ గనినట్టి, గట్టుచూలి ॥ ౬ ॥ తలను నెలపువ్వు దాల్చిన, తలిరు
బోఁడి । సర్వమంగళ వెలుగోటి, సత్కులాఢ్యు । బంగరేచేంద్రు స
త్పుత్త్రి, పౌత్త్రివిభవ । చిరతరైశ్వర్య సంపన్నుఁ, జేయుఁ గాత॥
౭ ॥ చ॥ విలసదురు భ్రమద్భ్రమర, విభ్రమ వేణి విపంచికా శుకీ । జ
లజవ రాక్షదామధర, సారసపాణి సుధారసార్ద్రని । స్తులమృదు
వాణి వాణి దయ, తోడను వెల్గొటి బంగరేచ భూ । తలవిభు సత్య
వాగ్విభవ, తత్పరనిత్యుని బ్రోచు నెప్పుడున్ ॥ ౮ ॥ ఉ॥ సంతత మం
తరాయతమ, సంబుల కేఘునుఁ డంశుమంతుఁ డా । శాంతర భక్తలో
క హృద, యాబ్జని శాంతుఁడు శాంతుఁ డన్నతా । త్యంత దయాంత
రంగుఁడగు, దంతి ముఖుండు కుమారయాచ భూ । కాంతుని బంగ
రేచవిభు, కామితముల్ కృపఁ దీర్చుఁ గావుతన్ ॥ ౯ ॥

—(*) ఇష్టదేవతానుతి. (*)—

సీ॥ సగుణ నిర్గుణ కళా, సంధానతను భువి నఖిలదిక్కులఁ
బూజ, లందఁదలఁచి । తొలుదొల్త నెందు భూ, తేలనాథునకుఁ బ్ర
సన్నుండయి సిద్ధగ, ణంబుగొల్వఁ । గల్వాదిసర్వము, గళతోడఁగూడి
లోకత్రయం బెఱుఁగంగఁ, గమలగర్భు । పంచ యజ్ఞోద్భవ, భసిత
పంచకఖనీ ముఖచారు దక్షిణ, మూంజివంత ॥ ౧౦ ॥ ధాత్రి ధరశృంగ
నిలయుని, త్యప్రదీప । భూపతీశ్వరనామ వి, స్ఫూర్తిఁ వెలసె । నస
దృశోత్కంఠు శ్రీకంఠు, నభినుతింతు । సకల జగదంతరాత్మ మ, త్స్వాం
తమందు ॥ ౧౧ ॥ మ ॥ ప్రమదంబొప్ప శుభప్రదాన విలస, త్పంచా
క్షరీ మంత్ర రా । జము నాత్మేశ్వరుచేత వేగ నుపదే, శంబాటకై యా
త్మనెం । చి మహీన్ క్ష్మాధరమాని రాజ సుతనై శ్రీ, కాళహస్తిం
బురీ । తమ్మృడున్ గూడిన దేవిఁగొల్చెదను శ్రీ, జ్ఞానప్రసూనాంబికన్ ॥

౧౨ ॥ శా ॥ రాజున్ దైవము నైన రాముని చరి, త్రం బెల్ల లోకంబు
లన్ । బూజార్హంబగు కావ్య రూపమున నే, పుణ్యుండు గల్పించె
ని । ర్వ్యాజాచార కవిత్వ తత్త్వధనుఁడ, వ్వాల్మీకి నెంతున్ దపో ।
భ్రాజిష్ణున్ సుసహిష్ణు నిత్యసుగుణ, ప్రాలంకరిష్ణున్ మదిన్ ॥ ౧౩ ॥
ఉ ॥ సంశయముల్ దొలంగ శ్రుతి, సంఘములన్ విభజింప భూమి వి
ష్ణ్వంశముదాల్చి పుట్టి భర, తాన్వయవర్ధనమున్ ఘటించి వి। భ్రం
శ మొకింతగల్గని త,పః ప్రభు దేవమునీంద్రవంద్యుఁ జం । డాంశుకృ
పా నిరంతరు మ,హాత్ముఁ దలంతుఁ బరాశరాత్మజున్ ॥ ౧౪ ॥ చ ॥
అసదృశ కాళికావర మ,హాత్మ్య సమున్నతి యాత్మయందుఁ బెం । పె
సఁగ మహోపమానపద, పేశల కౌశల చిత్రగుంభనల్ । పొసఁగ
ననేక కావ్యములు,పొంపొనరన్ రచియించె ధాత్రి నే । రసికుఁడు కా
ళిదాస, కవి రాజతనిన్ నుతియింతు వేడుకన్ ॥ ౧౫ ॥ ఉ ॥ వాగను
శాసనప్రకట, వర్ణ వినిర్ణయ మేర్పడన్ సము । ద్యోగకవిప్రయో
గముల, కొప్పుగ నొప్పుచు నాంధ్రభాషకున్ । దాగురువై యొనర్చె
విను, తత్స్థితి లక్షణ లక్ష్యముల్ తదిం । ద్రాగసమాను లోక హితు,
నార్యుని నన్నకవి న్నుతించెదన్ ॥ ౧౬ ॥ ఉ ॥ వ్యాస వచస్తరంగ బ
హు,లార్థ జలగ్రహభారతాబ్ధి మే । ల్వాసిగఁ బారమున్ గనఁ గ,
లంచియు సద్గురు భక్తిగల్గన । వ్యాస కవిత్వమార్గ గమ, నాధికుఁడై
తగుతిక్కయజ్వభా । షా సముదాత్తు శంభుపద, సారస షట్పదచిత్తుఁ
గొల్చెదన్ ॥ ౧౭ ॥ మ ॥ స్వవశంబైతగు కాళికా వరకృపా,సంపూ
ర్ణతన్ శబ్దశా । స్త్రవచిత్రార్థ సలక్షణక్రమ నిరూ, ఢప్రక్రియాన్వి
తమా। కవితా తత్త్వమహత్త్వమున్ సభల,వక్కాణించె నేమేటిభ ।
వ్యవచోమాధురి నాపెదారికవి పె, ద్దామాత్యుఁ గీర్తించెదన్॥౧౮॥
క ॥ మహీ నాధునికకవీశ్వర। మహనీయాత్ముల దయా స,మర్థ్యులనా
నా । బహుమాన రాజపూజా । వహులన్ వినయమున నెంచి,వా

గ్విభవమునన్ ॥ ౧౯ ॥ ఉ ॥ చాలఁగ దోషముల్ దెలియఁ, జాలక న
ల్పిక లల్లనేర్చుటన్ । రేలుఁబగళ్ళు సత్కృతుల, రీతిని నిక్కిన కాకవుల్
ధరన్ । బోలరు సత్కవీశ్వరుల, బొందిక రాజమరాళ పుంజముల్ ।
పాలును నీరునేర్పఱచు, భావము కాకములందుఁగల్గునే ॥ ౨౦ ॥ మ ॥
అని మున్ మున్న యభీష్టదేవతల క, త్యానందమౌ వందనం। బును గావిం
చి పురాణ సత్కవులనున్, భాషించి సద్వైతమా। ర్గనిరూఢక్రమకా
కవి ప్రతతులన్, ఘుషిణించి వేడ్కల్ ఘటిం। చిన చిత్తంబున వాగ్విచి
త్రికలనా, శృంగార మేపారఁగన్ ॥ ౨౧ ॥ క ॥ వింతగ నొక కృతి
సేయఁగఁ । జింతించుచు సకలరీతి, శృంగార కళా । క్రాంత మగున
ట్లు గాఁగను । సంతసమున నుండునట్టి, సమయము నందున్ ॥ ౨౨ ॥

—* బంగారుయాచ భూపాల వర్ణన. *—

చ ॥ పటుభట హేమ మందిర శు, భక్రమ రత్న కవాటకూట
వి । స్ఫుటతర సాలఖేయ నవ, సుందర పద్మవితాన సంభ్రమో। త్క
ట మదనాగ వేగ జిత, గౌరవ వాయు తురంగమైన వేం। కటగిరి రాజ
ధాని నతి, కౌతుకకేళిఁ గళాభిరాముఁడై॥ ౨౩ ॥ సీ ॥ తన పరాక్ర
మము యు, ద్ధవిరోధి రాజన్య కంఠహారక్రియా, క్రమము గాఁగఁ। దన
శాసనంబుది, క్తటవల్లభుల శిరః కోటీర మాణిక్య, కోటి గాఁగఁ । దన
యశశ్చంద్రిక, దశదిశావలయసం స్థానాధిపులకు భ, త్రంబు గాఁగ ।
తనవచోత్పత్తిని, త్యతరాయ రాహుత్త సంతతి కమృతాన్న, సరణి
గాఁగ ॥ ౨౪॥ తన కటాక్షంబు శ్రితజనో, ద్భాసపనవ । సంతనైరం
తరీవిలా, సంబు గాఁగ । వెలసిన కుమార యాచభూ, విభుకుమారుఁ।
డెలమి వెలుగోటి బంగారు, యాచ విభుఁడు॥ ౨౫ ॥ చ ॥ సలలితమైన
భూతలము, శాశ్వతవైఖరి నేలు విక్రమో। జ్జ్వలుఁడభయాతిభీకరుఁడు, స
ద్గుణశాలి నయాన్వితైక ని । శ్చల విభవామరేశ్వరుఁడు, సారదయారస

మూర్తియైన యా। వెలుగోటి బంగరేచ పృథివీపతియర్థి చకోరచంద్రుఁ
డై॥ ౨౬॥ సీ॥ తన మహోజ్జ్వలయశో, ఘనసార రాశికిఁ బ్రహ్మాండ భాం
డంబు పేటి గాఁగఁ। దన ప్రతాపారుణో, దయ విభ్రమంబున కమరాచ
లము కృత, కాద్రి గాఁగఁ।దనదాన ధారావి, తానాంబుపూరముల కం
బుధి చుళిక మాత్రంబుగాఁగఁ। దనవయోరూపసౌం, దర్య ప్రభా పాళి
కబ్జబాణుఁడు శతాంశంబుగాఁగ॥ ౨౭॥ గీ ॥ నలరు వెలుగోటి కులసు
ధా, జలధిపూర్ణ । పూర్ణిమా చంద్రుఁడౌ బళి, బుధనుతైక । సరస
గుణహారి మత్తారి, జనవిదారి । యలదునేదారి బంగారు, యాచశౌ
రి ॥ ౨౮ ॥ సీ ॥ ఏ రాజు నిరతంబు, సారా మృతాన్న ప్రదాతయై
భూదైవతములఁ బ్రోచె । నేరాజ హంసంబు, హిత సుహృత్పద్మిని
సరసులు పొదలంగ, సంచరించె । నే నరేంద్రుఁడు వైరి, సైనికాహ
శ్వర కోటిఁ గారాగార, పేటినుంచె । నేవసు ధేశ్వరుం, డేవేళ వితత
రణ శ్రీకరాంభోరుహా, రేఖ గాంచె ॥ ౨౯ ॥ గీ ॥ నెప్పు డాతండు ఘన
కుమా, రేచ విభుని । గభణవారాశి సంపూర్ణ, కాంతిచంద్రుఁ । డ
వని పతి మాత్రుఁడేమది, నరసిచూడ। నిలను వెలుగోటి బంగారు,యా
చవిభుఁడు ॥ ౩౦ ॥ సీ ॥ తనకీర్తి చంద్రికల్, జనచకో రానంద కరము
లై రోదసిఁ, గలయఁ బర్వ। దనమహాకోప ప్రౌ, తాపానలము శత్రు
నీర సారణ్యంబు, నేపడంపఁ । దనసార సౌందర్య, తారుణ్యసంపద
యువతి విలోచనో, త్సవమొనర్పఁ। దనకటాక్ష స్ఫూర్తి, దశదిశాగ
తకవీశ్వరఫలోదయ హేతు, సరణిఁబొదల॥ ౩౧ ॥ వెలయు ధనధాన్య
లక్ష్మి, నుజ్జ్వల విలాస । మహాతుఁడగు వెలుగోటి కు, మారయాచ।
ధరణి పతి నందనుండు వి,ద్వన్నుతుండు। బలయుతుఁడు బంగరేచభూ
పాలకుండు ॥ ౩౨ ॥

—(*) శ్రీవారిసభావర్ణన. (*)—

సీ ॥ ఖద్యోత మణిమయ, ప్రద్యోతకుడ్యభా గముల భోగ

ములఁ జక్రములు పెనఁగ । శక్రనీల స్తంభ, సంభృత ఘన మనః కలన
నుద్వృత్తిఁ గేకులు నటింపఁ । బగడంపుఁ గొణిగెలఁ, బట్టిశుకార్భక
కులము ఫలాపేక్ష, గోరుచుండఁ । జంద్రోపలక వాట, సాంద్రవం త
పుఁ గోరికలఁ జకోరికలు విం,దులకుఁ దిరుగ ॥ ౩౩ ॥ కృత సరోవర
జలజను, స్థితమరాళ । కామినీ కాము కాంశుక, కరవితాన । శిల్ప
పరికల్ప కానల్ప, చిత్రములఁగ । రంబు పొగడొందు కొల్వు కూ,టంబు
నందు ॥ ౩౪ ॥ సీ ॥ బంధురనీతియు, గంధరుండశ్రాంత కాంతవిశ్రాణ
న, కంధరుండు । గాంభీర్య వినయ వి,క్రమ దయారసవీర రాఘవుండ
సమాస్త్ర, లాఘవుండు। కమనీయ రూపరే,ఖాకార నవకళా సుందరుం
డతిభాగ్య, మందిరుండు । చతురవిద్వత్కవీ,శ్వర బాంధవాశ్రిత శ్రీ
కరుండ నఘ గు,ణాకరుండు ॥ ౩౫॥ గీ॥ తనరె నిజ సాయకాసన, ఘన
విముక్త । శారధారా ప్రశమితారి, జన్యదుష్ప్రి। తాపవనచిత్రభా
నుఁడు, దారకీర్తి। హితుఁడు వెల్గోటి కులబంగ, రేచవిభుఁడు॥౩౬॥సీ॥ ఒ
కపంక సామంత, నికురుంబ మకలంక రాజ్యాంగ లక్షణ, క్రమము దె
ల్ప । నొకచెస సరదారుల, మకుటముల్ గలరాజ కుంజరుల్ ముదము
నఁ, గొలిచి యుండ। నొక క్రేవఁగవిగాయ, కోత్తమసాహిత్య సంగీత
సార ప్ర,సంగ మెసఁగ । నొకచాయ భూజన, ప్రకరముల్ సదుపా
య నకరజ్ఞులై చేరి, నతులు సేయ ॥ ౩౭ ॥ వంది సందోహ రవము
లు, సందడింప । మహిత రత్నప్రభా సభా, మండపమున । వెల
య నొడ్డోలగంబుండి, పేడ్క-శౌర్య । శాలియగు బంగరేచభూ, పా
లకుండు ॥ ౩౮ ॥ వ ॥ మఱియు నిందిరా సుందరీ రమణీయా నందకంద
ళిత పరిమళద్రవ్య సంభావ్య దివ్యతర ఘుమ ఘుమాయమాన వాసనా
నూన వాసితంబును జండపవన వేదండ మండలోద్దండ మస్తకస్థలనిఘా
తకంఠీరవభైరవనఖాగ్రముక్తముక్తాఫలప్రయుక్తసముద్భాసితద్వారతో
రణాభిరామంబును, భారత రామాయణ పురాణ మర్మ కర్మ నిర్మాణ

ప్రవీణచిత్రపట విచిత్రితంబును సమున్నత విభ్రమాభ్రంకష పరిమాణ కనత్కనక కలశ సంఘాత సంరంభ ఘన చ్ఛాయా భ్రమిత దిగ్విజృంభ మాణంబును నై లోకపాలుర సభాప్రభాసమాన నిష్ఠా గరిష్ఠాతిశయ శ్రేష్ఠత్వంబు ననుకరించు నిజసభా మండపంబున నవరత్న ఖచిత కాంచన సింహాసనంబునం బేరోలగంబునం గుండలి మండలేశ్వర ముఖ ముఖరితవాక్పాటవగళద్ధారా ధోరణీప్రశస్తశబ్ద కర్తృకమీమాంసానవద్యభాషావిశేష నైపుణీకరణ మండితులగుపండితులును భారత భాగవతాద్యష్టాదశ పురాణ గాథా నిధాన నవాభ్యుదయ సంజ్ఞా ప్రజ్ఞాధిక నిజప్రభావిభాస మాన మాననీయ విప్రసంగ కారణికులగు పౌరాణికులును వేద వేదాంగ విత్ప్రతిపాదితాచార ధర్మాధర్మ నిగదిత కృత్యోపదిష్ట సమాహితులగు పురోహితులును సంస్కృతాంధ్ర భాషాష్టక విశిష్ట శబ్ద సౌష్ఠవ మాధురీ వచోరచనా లంకార సంకలిత పద్య గద్య సలక్షణ ప్రాబంధికబంధురులగు కవితా ధురంధరులును లయ నిలయ కాలస్థాల సూక్ష్మ మితామిశ్ర వృత్తిభేద స్వరకల్ప నాభినయ చాతురీ క్రమణ భేద్య తంత్ర వాద్య నృత్తగీత ప్రబంధాను బంధగాన విద్యా విధాయకులగు గాయకులును దారకాచార గుణగణన సమాయోగయోగకరణ నవగ్రహావగ్రహాదివి నిర్ణయ ప్రదృశ్యులగుజ్యోస్యులును దశదిశాపరీత భూతలాధీశ్వర సంస్థానాగత వర్తమాన కర్తవ్య కార్య ఖడ్గపక్షా పక్ష ప్రతీకార నిరూపణ మేధా విధా త్రుపమాన క్రియా ధారంధర్యులగు ప్రధాన వర్యులును దృశ్యశ్రవ్యాది ప్రబోధపాకవృత్తిరీతి పాంచాల శయ్యాను కరణ వాచామగోచర పద్య గద్య పఠనాభటులగు భటులును మహానటనటన సమాటీకన ప్రకటు లగు నటులును నిజపరాక్రమా వక్ర విక్రమార్క క్రమాకారులగు శూరులును నవయౌవన కళావిలాస బంధుర ధౌరంధరీప్రభావ నిర్జితానంత నిర్జరావాస మేనకాద్యప్సర సాంగశృంగారలగువారాంగనలును బరివేష్టింపం గొ

లువుండెన సకలవిద్యావిచక్షణా ధ్యక్షమనఃకంజరంజనంబున నాదిమరా జన్య చరితంబులు కృతిముఖంబునం బ్రబలుటకుం బ్రబలులగు సుకవి నికి రంబులు కారణంబులని తలంచి కవిగంధ సింధురంబులతో మృదు మధు రాలాప ప్రవర్తితుండగుచు ముఖార విందమందస్మితంబున ॥ ౪౭ ॥

—(*) గ్రంథకర్తసత్కారము. (*)—

మ ॥ నను శ్రీ భూపతి లింగపాప భజనా, సందుక్ గుమా
రేచ భూ । జన పాలాగ్రణి తిక్కయజ్వం డనుచుక్, జాలంగం బేరిచ్చి
పే । చిన పెంపొందిన రోస నూరికులు, నిక్ శ్రీ వేంక టాఖ్యుక్ గ్ర
పా । ఘన గంభీర శుభైక దృష్టి వెలయం, గాంజూచి పల్కెక్ దగక్
రిలా॥ క ॥ నీవాకఱకృతిఘటింపంగ । భావంబునందలంచియున్న, బహు
విధ శృంగా । రావి భవవ మగు తత్కృతి । శ్రీ వెలయంగ నంకితంబు
సేయుము మాకుక్॥౪౯॥మ॥ శ్రీ నారాయణ చర్యమై యిహపర, ప్ర
దయ సత్కరం బైశివా । జాని స్వాంత మహాను రాగ యుతమై, సర్వ
దయా సంపదక్ । మాన్యై సుందర బంధుర స్థితులం బ్రేమక్ విష్ణు మా
యా విలా । సా నూనంబుగ సత్కృతిక్ విరచితం,బై యొప్పగాం జే
యుమీ ॥ ౫౦ ॥ చ ॥ అని బహుమాన పూర్వ విన,యాదర తోషణమ
జు భాషణా । ద్యనుపమ కర్ణ భూషణ న,వాంబర సంభృతుం గా
గ వేడ్క ని । చ్చిన కపురంపుం దమ్ములము, చేకొని మంచి దటంబు
నెమ్మనం । బున నను రాగవల్లికలు, పొంపు దలిర్పంగ సమ్మతంబునక్
౫౧ ॥ సీ ॥ ఏవంశ నీయుండీ, యిలను శ్రీ హరిపాద జలజజాతుండు
ద్మ, కులుం డనంగ । నే బంగరేచ భూ,మీశ్వర సతివీర మాంత సుపు
త్రుండీ, మహి నుతింప । నే కుమారేచ భూ, మీంద్రునిపట్టంపుం గ
మలి కమ్మకట, కునుసు పుత్రుండ । డే బంగరేచ మ,హామండ లాధ్యక్ష
ఉభి నవ విష్ణు మా,యావిలాస ॥ ౫౨॥ సత్కృతికి నాథుండాతని, సను

తింపఁ । దగిన నాదైన భాగ్య మెంతని వచింతు । ననుచు మదిలో
న సంతోష, మగ్గలింప । నెఱసి మతియును దృఢ బుద్ధి, నిష్పటిలఁగ॥
౫౩॥శా॥శ్రీవెల్గోటి కుమార యాచ నృపరా, జీవాతు సత్పుత్రుఁడన్ ।
భావాభిజ్ఞుఁడు బంగరేచ ధరణీ, పాలాబ్జ బాణుండు మ । ద్ధీవాక్సుం
దర భవ్యకావ్యరతి క,ర్థిన్ భర్తనై యొప్పటన్ । సౌవర్ణాంబునది
వ్యరత్నమొగిఁ జే,ర్చంగల్గినట్లేతగన్ ॥ అనితలంచి ॥ ౫౪ ॥

—(*) షష్ఠ్యంతములు. (*)—

క ॥ ఏవంవిధ సద్గుణికిఁ బ్రా । భావిజితవిలాసనిత్య,భాసుర
రఘుణికిన్ । శ్రీవాగ్విశేష ధీను । ద్భావాదిమఫణికి నేచ, పార్థివమ
ణికిన్ ॥ ౫౫ ॥ క ॥ భూజన వినోద విద్యా । భోజునకున్ స్మితవి
లాస, పూర్ణైకముఖాం । భోజునకుఁ గీర్తికన్యా । పూజితతేజున
కుఁగవి న,భోభూజునకున్ ॥ ౫౬ ॥ క ॥ పద్మకుల సంభవునకున్। బ
ద్ధా కరుణాకటాక్ష, భరితాత్మునకున్ । బద్మాప్తధామ తతికిన్ ।
బద్మాదినిధీశ సదృశ, బహుధనపతికిన్ ॥ ౫౭ ॥ క ॥ సిత కేతనునకుఁ
ద ద్విల। సితకాంతిఁగఠోర శత్రు, చేతోభీతి । స్థితిహేతునకును భూ
నుత । సతత పరాక్రమవిశాల, సంజాతునకున్॥౫౮ ॥ క ॥ ధైర్యామ
రాద్రికిని గాం । భీర్య సముద్రునకుసుజన, బృందస్తుత స। తార్కార్యసు
చర్యునకు సుఖ । స్థైర్యునకున్ బంగరేచ, జనవర్యునకున్ ॥ ౫౯ ॥
క ॥ వెలుగోటి వంశ శుభకర । కలశాంబుధి పూర్ణచంద్ర, ఘనకీర్తి
కళా । లలితునకు సజ్జనావన । బలచింతామణికి యాచ, పార్థివ
మణికిన్ ॥ ౬౦ ॥ క ॥ శ్రీయుతముగ నంకితమున్ । జేయంగాఁబూ
నినట్టి, శృంగార కళా । శ్రేయోదాయక హరిహర । మాయాలీలా
కథాక్ర, మం బెట్లనినన్ ॥ ౬౧ ॥

విష్ణుమాయావిలాస

కథాప్రారంభము.

క ॥ నారాయణుండు కృత్రిమ । నారీ రూపమున నిత్య, నవ సుందరత్వం । గారకళా లావణ్య । ప్రారంభముదాల్చి దనుజ, పతులు భ్రమింపన్ ॥ ౬౨ ॥ క ॥ కులుకుల నటనిల్చి సుధా । కలశము నొటంచి వేగఁ, గైకొని యావే । ల్పులకు నొసంగె సువంచన । పలుకుల నమృతంబుగులుకఁ, బ్రహసిత ముఖుఁడై ॥ ౬౩ ॥ క ॥ జనమేజయ జనవల్లభుఁ । డను వైశంపాయనునకు, ననిమిషులుసుధా । వనధి మథియింప జనియిం । చిన సుధతాఁ బంచిపెట్టెఁ, జెలువాఁగఁగు లగ్ ॥ ౬౪ ॥ క ॥ వనజాక్షుఁ డవ్విధంబున । నెనసినయవ్వు డిట్లు మోహిని, నీరూపమ్మున్ । గని కుమతు లగుట దనుజులు । మొనసిరి భ్రమ సద్వివేక, ముఖ్యజ్ఞానుల్ ॥ ౬౫ ॥ మతి యెవ్వరైన బ్రమసిన । పురుషులుగలరొక్కొ యీ త్రిభువనజ్జులలో। నెఱిఁగింపుము విన వేడుక । పరిగొనెనా మదికిఁజెళ్ళల, పండువుగాఁగన్ ॥ ౬౬ ॥

—(*) మోహినీవతారప్రస్తావన. (*)—

క ॥ అనవిని వైశంపాయన । మునియిట్లను సకలభువన, మోహనుఁడగు వి । ష్ణునిమాయ కెవ్వరైనన్ । విను బ్రమయని వారుగలరె, విశ్వేశ్వరతన్ ॥ ౬౭ ॥ క ॥ ఫాలాక్షుఁడైనఁ గానీ। వాలాయము విష్ణుమాయ, వలనను నానా । లీలల భ్రమఁజెందక పోఁ। జాలండన నిప్పుడితర, జనులకు వశమే ॥ ౬౮ ॥ గీ ॥ విష్ణుమాయావిలాసమువ్వి ధమునీకు । తేట తెల్లంబుగావింతుఁ, దెలియవినుము । బుద్ధిఁ దలకొన సంకల్పం, సిద్ధిగాఁగ । నఖిలగుణసాంద్ర జనమేజ, యక్షితీంద్ర ॥ ౬౯ ॥

—(*) కైలాసగిరివర్ణనము. (*)—

సీ॥ మందారమల్లికా, కుందచందనపిచు మందకల్పద్రుమ, సుందరంబు । శారికా శుకపికీ, చంచరీకారవో త్సుకసురికల గాన, శోభితంబు । సామజ భల్లూక, శరభశంబర సింహ ఖడ్గాదిమృగలస, త్కటంధరంబు । గంధర్వగుహ్యక, గణయక్ష రాక్షస దేవచారణ సిద్ధ, సేవితంబు ॥ ౭౦ ॥ గంధ బంధుర సౌగంధి, కారవింద । సారకాసార సురుచిరో, ద్ధారచక్ర । వాక బకహంస కారండ, వారవంబు । భక్తఫలదంబు కైలాస, పర్వతంబు ॥ ౭౧ ॥ సీ॥ అణిమాది విలసితా, ష్టైశ్వర్య ధుర్యంబు శోభన మందిర, సుందరంబు । గోపురప్రాకార, దీపితాటోపంబు వృషభతోరణ సమా, వృత ఘనంబు । రుచిరారవింద స, రోవరప్రకరని రంతర కలహంస, కలకలంబు । ఫలితపుష్పితబహు, పాదపోపవనంబు షడృతు ధర్మప్ర, సాధితంబు ॥ ౭౨ ॥ గరుడ గంధర్వ కిన్నర, గణవిచిత్ర । నైజ విద్యావిలాసవి, భ్రాజితంబు। పూర్ణిమాచంద్ర చంద్రికా, స్ఫురితధవళ । భాప్రదీప్తంబు కైలాస, పర్వతంబు ॥ ౭౩ ॥ సీ॥ కమనీయ పద్మరా, గస్తంభ సంభృతా యత కూర్మ మకరికా, ద్భుతకరంబు । దీపిత చంద్రికాం, తోపల మయసార సోపాన పఙ్క్తికా, సుందరంబు । లాలిత స్ఫటికశా, లాసాలభంజికా కరకలశచ్యుత, కందళంబు । నవరత్నమయతోర, ణ ద్వార బంధవిస్ఫుట కవాటప్రభా, శోభితంబు ॥ ౭౪ ॥ రాజసేవార్థ సంచార, రమ్యవిభవ । బంధురానేక మందిర, ప్రాభవంబు । నఖిలదిక్తటి మణిఘృణి, నిరుపమాన । ధర్మహర్మ్యంబు కైలాస, పర్వతంబు ॥ ౭౫ ॥

ఉ॥ ఇంపుఘటింప సాంద్రశర, దిందునిభంబగు తన్నగంబునన్ । దెంపలచుట్టుమీద నొగిఁ, దేజమెలర్పఁగఁ జూచి యొప్పనా । సంపెగపూలు హేమ రుచి, సంపద వెండి పసిండిగుండ్ల పెన్ । గుంపులునైమరిన్ శిఖర, గోపుర వేదికలై ప్రభన్ దగున్ ॥ ౭౬ ॥ ఉ॥ అందు నవేందు

కాంతమయు, మైన శుకపిక కేకిశారికా । సుందర చిత్రశిల్పములు, చో ద్యకరంబు సమస్తలోక స । ద్వందిత నిస్తులాభ్యుదయ, వైభవలీల నె సంగు కేళికా। మందిర బంధురంబు లస, మానవినోద విలాసవైఖరిన్॥ ౭౭ ॥ సీ॥ ఏచాయఁ జూచిన, నెలమిఁ జక్క-నిరుద్ర కన్యాసహస్రశృం, గారచేష్ట । లేదారిఁగనుగొన్న, హేరాళ నవరత్న చిత్ర తోరణ క శా, శ్రీకరంబు । లేవంకఁజూచిన, లేమావిగుంపుల క్రీనీడఁగిన్నరీ, గీత రీతు । లేజాడవీక్షింప, హేమార విందకా సారసౌగంధిక, సౌరభం బు ॥ ౭౮ ॥ లెచటఁ బరికింప బహువజ్ర, నిచయశృంగ । కనకవైడూ ర్య దండకే, తనని తాంత । వృషభచిహ్న సముజ్జ్వల, విధములమ్మ । హాశివస్వామి నవవిధా, త్యంతభూమి ॥ ౭౯ ॥

—❋ కైలాసవాస సాంబమూర్తివర్ణన. ❋—

క ॥ ఆశైలాధీశుండు మ । హాశివుఁ డఖిలేశుఁ డాశ్రి,తావనుఁ డు సమ । స్తాశా పరిపూర్ణుఁడు భవ । పాశ హరుఁడు భవుఁడు భక్త, పాలుండెపుడున్ ॥ ౮౦ ॥ సీ ॥ తనదు ఎల్లయిసుర,ధరమునెత్తి నిబూల వలెఁదాల్చె నక్షత్ర, కులము ననఁగఁ। దనశరంబయి మురాం, తకుఁడు త్రిలోకైక వందనీయస్ఫూర్తి, వఱలె ననఁగఁ । దనకుభూష ణముగాఁ, దగియనంతుఁడు సర్వ భూభారహీనుఁడై, పొల్చెననఁగఁ । దనవిలోచనములౌ, టనుసూర్య శశివహ్ను లార్యాభిహితవృత్తి, నతిశ యిల్లి ॥ ౮౧ ॥ రనఁగ నగులోకగురుఁడుస, ర్వాత్మకుండు । విశ్వమ యకాయుఁ డభినవ, వేదవేద్యుఁ । డాదిదేవుండు గంగాజ,టాంతరుఁ డు । నలఘుతరమూర్తి గిరిజాస, హాయుఁడగుచు ॥ ౮౨ ॥ సీ ॥ ఒక వేళ నణిమాది, యోగసిద్ధులసిద్ధ భాషణాశ్లేషణ, ఫణితికలరు । నొ కవేళ రుద్రక, న్యల యాటపాటలు నాలించుచుండుఁ జి, త్తానురక్తి నొకవేళ శుకపిక, నికరసుస్వరచణ వాటికల్ గనునిరా, ఘాటలీల। నొ

కవేళ నిండుకొ, ల్వుండి వారిజసంభ వాదుల మనువుల, నాదరించు ॥ ౪౩ ॥ నొక్కవేళను వ్యాఘ్రాజిని, నొత్తరీయ । విపుల పరిధానుఁడైత పో, వృత్తినుండు । తత్త్వవిజ్ఞాన చింతన, ధ్యాననిష్ఠ । నతిగరిష్ఠాత్మవర్తియై, య్యష్టమూర్తి ॥ ౪౪ ॥ సీ ॥ ఉదితేందుబింబంబు, నొరయనె మ్మోమునఁ జిఱునవ్వు వెన్నెలల్, చెంగలింప । నపరంజి బిందెల, యందంబుగల కుచ స్థలిఁ దారహారము, ల్తాండవింప । లలితేంద్రనీలశ్, కలకాంతి వెదచల్లు వేణీరుచిశ్రేణి, వేడ్కఁబెనుపఁ । బద్మరాగ ప్రభ, ల్పయిపయి నిగిడించు చరణాంబుజద్యుతు, ల్పరిఢవిల్లఁ ॥ ౪౫ ॥ గాంచికాధామ కింకిణీ, కంకణాను । రావమంజీరములు కలా, రవములెసఁగ । నాళికైదండఁగొని రాజ, హంసయాన । మొనర పార్వతి సనుదేర, నొరపుమీఱ ॥ ౪౬ ॥

—(*) సాంబమూర్తి సభావర్ణన. (*)—

శా ॥ ఆకైలాస నగాగ్రశృంగమణి సౌ; ధాభ్యంతర స్థానక । శ్రీకల్యాణ విచిత్రరత్న విలస, చ్ఛృంగార పీఠంబుపై । లోకాతీతుఁడు నిండుకొల్వయి సుర, ల్లోకంబులున్ సర్వమున్ । సాకారంబుగవచ్చి తన్నుఁగొలువన్, సర్వజ్ఞమూర్తిప్రభున్ ॥ ౪౭ ॥ వ ॥ ఇట్లనంతకోటిబ్రహ్మాండంబులు నణిమాద్యష్టైశ్వర్యంబులు నఖిల వేదంబులు నాదిత్యు లగ్ను లమరులు నాదిమధ్యాంతంబులు నహంకార మమకారంబులు గుణనిర్గుణంబులుఁ గామక్రోధంబులు నల్పానల్పంబులుఁ గల్పా కల్పంబులు యోగవియోగంబులు యుగంబులు జగంబులు నగంబులు మృగంబులు ఖగంబులు నదీనదంబులు నస్త్రంబులు శస్త్రంబులు శాస్త్రంబులుఁ బురాణంబులు సంఖ్యాసంఖ్యంబులు సంధ్యాసంధ్యలు సత్యాసత్యంబులు మంత్రతంత్రంబులుఁ దామసరాజస సాత్త్వికంబులు యజ్ఞంబులు దిక్కులు దిక్పాలురు రాజర్షులు నిధులు జలనిధులు జలజాతంబులు సర్వవిద్యలుఁ

జంద్రసూర్యతారకాగణ సముదయంబులు రక్షో యక్ష రాక్షస దైత్య దానవ మునిపక్షి గరుడగంధర్వ కిన్నర నరవానర సరీసృప వృక్షగిరి లతావితానముఖ తిర్యగ్జంతు సంతాననానా సకలభూతసంభవ జంగమ స్థావర సముదయ ప్రపంచంబంతయు మూర్తీభవించి మూర్తిమంతం బులై కొలువ నిండు కొల్వయి మహాశివుండుండునంత నయ్యవసర మ్మున ॥ ౯౧ ॥

—⁂ తుంబురునారదులు సాంబమూర్తిసేవకు వచ్చుట. ⁂—

క ॥ కైలాసశివుని సేవాం । దోలన మతితోడఁ దాను, దుంబురుఁడుతప । శ్శీలోత్తముఁడు వచ్చుచు । హేలావన భూములందు, నెలమిఁ జెలంగన్ ॥ ౯౨ ॥ ఉ ॥ సారపటీరహీర సుర, సామజ శారద చంద్రచంద్రికా । నీరద కుందచందన వి,నిర్మల దేహ రుచు ల్వెలుంగఁ గా । నారదుఁ డేగుదెంచుచు మ,నంబున సంతస ముప్పతిల్లఁగాఁ। జే రెను శంభుమూర్తిపద, సేవనభ క్త్యనురక్తశీలుఁడై॥ ౯౩ ॥ వ॥ ఇట్లమ్ము నివరుండు కైలాసగిరిప్రాంత నానావనాంతర కుసుమిత ఫలితచూతకే తకీ మల్లికావల్లికా మతల్లికాపరిమళ కుతూహలాగతసమంచితచంచరీ క నిరంకుశ ఝుంకారసంకుల సమంజస నికుంజ పుంజమ్ములునువంజుళక రంజ కుంజరాశన పలాశ కురంటక కోవిదార ఖర్జూర సింధువార మం దార పిచుమంద మాకంద కందరాల చందన కుందంబులును విశాలసాల తమాల తక్కోల సరళ పనస శమ్యాక మధూక క్రముక పున్నాగ భ ల్లాతకీసమీరణ తింత్రిణీకప్రియాళు బిల్వామలక మరువక కుటజజటిప్లక్ష కాంచన కదంబ లవంగ కరవీర జంబీర జంబూప్రముఖ మహీరుహ స మూహంబులును దదీయ మహనీయ శాఖాంతరాంతర కోకూయమా న శుకపిక శారికాద్యనేక శకుంతల నివహంబులును నితాంత విస్మయా క్రాంతస్వాంతుండై విలోకింపుచు॥ ౯౪ ॥ సీ॥ కెంపుల జడగుంపు, కేలఁగుండి

క మెడ మీఁద మహతి నాఁగ, మెఱయు వీణె । చేయిఁ గొక్క జపమాల, చే
సింగినాదపు గొమ్మూర్ధ్వపుండ్రంబు, గొప్పనొసలు । కఱలేడి కడవస,
కప్పడంబును ముంజి కట్టును మొలఁజంకఁ, గక్షపాల । పేరోగిరముబు
వ్వ, బొట్టుమిట్టునకారి వేరంబు మదిగల, వేల్పుఁదపసి ॥ ౯౭ ॥ వడిగ వె
లిఁగొండవలె వచ్చె, నొడలు పెడలు । బుడుత వెన్నెల దుముకులు, కడలఁ
గలయ । నెగయఁ బెనుగొఁడ రాచూలి, మగని యడుగు । దమ్ములకు
మ్రొక్కు చిత్తయు, త్నమ్ముతోడ ॥ ౯౮ ॥ ఉ॥ వచ్చిన గాత్మజాహృదయ,
వల్లభుఁ డాత్మ సతీసమేతుఁడై । ముచ్చటలెచ్చ నవ్వ మొగ, ముల్దళుకొ
త్త సుధామధూక్తులం । దిచ్చ యెలర్ప నిండుకొలు, వెంతయు నొప్పగ
నుండు వేళనై । యచ్చరమౌని భక్తి విన,యంబుల వందన మాచరింపు
చుణ్ ॥ ౯౯ ॥ గీ॥ శరణు గౌరీముఖాబ్జభా, స్కరవికాస । శరణు కై
లాస నిరుపమా, చలనివాస । శరణు మురహర సురగిరి, శరశరాస ।
శరణు సంపూర్ణ పూర్ణిమా, చంద్రహాస ॥ ౧౦౦ ॥ మ॥ అని కీ
ర్తింపఁగ నంజలిపుటసము, ద్యత్ఫాలభాగుణ్ మునిణ్ । దనచెంతన్ వ
సియింపఁ జన్వొసఁగి యిం, తల్లేక సీవిందురాఁ । బని చింతించెదఁ గాల
కూటవిష లో, కారిష్టమేఁ బాపి వ । చ్చిన యాపిమ్మట నీవు గాంచినది
యే, చిత్రంబు లేదౌగదా ॥ ౧౦౧ ॥

—* నారదుండు మోహినీదేవిచర్య శివునితో వచించుట. *—

సీ॥ అనవిని వేలుపు, మునియును మమ్మొన వాలుదాల్పుని గని,
పాలసంద్ర । మునజనించినవి స, మును మీరు మెసవిట వచ్చిన వెనుక ధ,
న్వంతరియును । వలిగిడ్డి నెలకూన, వలిచెట్లు చౌదంతి వేలుపు నెలఁత
లు, వెల్లమావు । కౌస్తుభ రత్నంబు, కలుముల జవరాలు చింతామ
ణియును జే, జేలబువ్వ ॥ ౧౦౨ ॥ దేలనే వెల్లమానులఁ, దెలవపిండు । వె
ల్లగుఱ్ఱము తెలినిగ్గు, వెల్లయేన్గు । నొడలిచూపుల యొడయండు, కడిమి

మెఱయఁ । గైకొనఁగఁజూచి కడుసుర, క్కసులులేచి ॥ ౧౦౩ ॥ క ॥
కడువడి దుడుకుల బలువిడి । పెడపెడఁ గలహించిమించి, వేలుపు గమి
తోఁ । దొడిబడి యమృతపుఁ గలశము । నొడిసికొనన్ వెల్లనైసు,రో
త్తములున్నన్ ॥ ౧౦౪ ॥ క ॥ సుధఁద్రావిరేని రక్కసు । లధికమదో
ద్రేకులగుదు, రాజిని వీరిన్ । వధియింపఁ దరమె యని మధు । మథ
నుండూహించి యాత్మ, మాయాప్రౌఢిన్ ॥ ౧౦౫ ॥ చ ॥ కడలిని మీ
రినన్ దొఁగరు, కాంతులమానికమక్కనందునేర్పడఁగయికొన్నమిన్న
బహు, భంగుల మోహమొనర్ప సుందరం । బడరఁగ నింతియయ్యె న
ను, రాదులచే నమృతంబు మెల్లగా । నొడిసికొనం దలంచి తన, యొ
ప్పులకుప్పతనంబు మెప్పునన్ ॥ ౧౦౬ ॥

—* మోహినీ వర్ణన. *—

సీ ॥ విమలేందు బింబమో, వికచారవిందమో తరుణినెమ్మోమ్మే
రు, పలుపరాదు। మగమీల ప్రాపులో, మదనుని తూపులో వెలఁదిచూ
పులెటువంగి, పలుకరాదు । మిసిమిపైన్ గిండులో, పసినిమ్మపండులో
యింతిచన్గవ ని, శ్చయింపరాదు । చంచరీకంబులో, శక్రనీలంబులో
శంపాంగికురులో భా, వింపరాదు ॥ ౧౦౭ ॥ కౌను గగనంబు గననే
ల, గలవొలేదో । పిఱుఁదు పులినంబొ వలరాజు, పెండ్లి యరుగొ ।
యనఁగ నఖిలాంగ శృంగార, మునఁజెలంగు । సత్తరుణినెన్న బ్రహ్మం
కు, నలవిగాదు ॥ ౧౦౮ ॥ చ ॥ జలరుహగంధి కోకకుచ, సామజయా
న మదాళినీలకుం । తల హరిమధ్య సైకత ని,తం,బ తటిన్నిభ గాత్రి
పూర్ణిమా । విలసితచంద్రబింబముఖి, విద్రుమరత్న సమాధరోష్ఠి
యై । జ్జ్వల నవపల్లవాంఘ్రి యయి, సంధిలె నాహరి చంద్రశేఖరా॥
౧౦౯ ॥ సీ ॥ లలన పాదములు ప, ల్లవసంపదవహించుఁ బాఁతిజం
ఘికలుకా, హళుల నోఁటియు। రమణియూరులు మేలి, రంభల నిరసించు

కోమనితంబముచక్రి, సమతనొందుఁ। గలకంఠినూగారు, కాలాహిఁగ
తిమీఱుఁ గలికి చన్నులు కంతు, కముల దొరయుఁ। చెలి యధరము బిం
బ, ఫలరీతిఁదగునన్ను మోము పున్నమ చంద్రుఁ, బోలుచుండు॥౧౧౦॥
గీ॥ జోటి కురులింద్ర నీలంపు,సొగసు గాంచు। మగువ కెందోయి మగ
మీల, పొగరుమిగులు:।జాన వీనులు శ్రీలతో, జగడ మాడుఁ। బడఁతినడ
లంచ కొదమల, బెడఁగుగేరు॥ మరియును॥౧౧౧॥ బటువైన పాలిండ్లు,
బంగారు జిగి గుండ్లు పసినిమ్మ పండ్లు నై, భాసిలంగ। సొలపైననూ
గారు, పొలుపు చీమల బారు శైవాల రుచితీరు, చక్కదిద్ద। ఘనమైన
నెరిగొప్ప, కప్పు మెఱుఁగుగుప్పు ఘనకాంతి తతివిప్పు,కరణినొప్ప।మో
హనంబగుచూపు,మురువైన సుమచాపు తూపువాఁడిమిరూపు,నేపుమా
ప॥ ౧౧౨॥ నసదుకౌనుమొగుల్ త్రోవ, నవలఁదొ్రవఁ। దళుకుచె
క్కులు మెఱుఁగుట, ద్దముల సొగసు। దఱుమ నెమ్మోవి మరియమృ,తం
తంపుబావి। మై తనర్చంగ భువనమో, హనముగాఁగ॥ ౧౧౩॥సీ॥
శృంగార రసమెల్ల, జిగిగుల్క తొలకరి మెఱుఁగు ముద్దులగుమ్మ, కరణి
నొప్పు। నొప్పులకుప్పమై, యుప్పతిల్లఁగ గని యమరులందఱును దే,హ
ములుమఱచి। రసురులు నిదిమదీ, యాభివల్లభ మరి నాయింతి నాబో
టి, నావధూటి। నావెలఁదుకమున్నె,నన్నునక్ మన్నించు ననిమెదు
కోర్కి మో, హాంధవృత్తిఁ॥ ౧౧౪॥ జేరఁ జెనకుచు వారల, చేత
నున్న। యమృత కలశంబు గొనియిచ్చె, నమరులకును। న వ్విలాసం
బు గనుఁగొన్న, యంతమాత్ర। నోరువఁదరంబె మీయట్టి,వారికైన॥
౧౧౫॥ క॥ మదనుని గెలిచితినని మీ। మదిలో స్థిరవృత్తిగలదు, మరి
మీరలునా। మదవతిని గనినచో మీ। హృదయము చలియింపకున్నె,
యేమెడలందుక్॥ ౧౧౬॥ గీ॥ సర్వ భువనాధికులు మీరు, సన్నుతిం
ప। నేమిచెప్పుదుఁ దద్భామి,నీమహత్త్వ। మెంతవారలనైన నొ,క్కింం
తలోనె। వాలుఁజూపుల వలపించి, బేలుపఱచు॥ ౧౧౭॥ క॥ అకులు

కు గుబ్బలానడ । లాకలికి దొయ్యారమాంవ,యః పరిపాక। శ్రీకరవ
గన్నవారలఁ । జీకాకొనరించుమదన, శిఖిశిఖ లపుడే ॥ ౧౧౮ ॥ క
మారుని గెలిచితిరే మరి । దారు వనస్త్రీలనేలఁ, దగిలితిరిటుమీ । ధీర
దారక్రియలె । వ్వారికిఁ డెల్లంబు లెంచ, వలెనేవానిన్ ॥ ౧౧౯ ॥ క
మరిమీ సర్వజ్ఞత్వము । హరిమాయామోహినీమ, హానూతనసుం। ద
బంధురాకృతిస్థితి।పరమశుభ స్ఫూర్తిగొన్నఁ,బ్రౌఢివహించున్॥౧౨౦
క ॥ భ్రమగొనక చిత్తసంభవు । సుమశరముల మోటుపఱచు, సు
చిరదైత్యా । క్రమమైనయోగబలవం । తమునన్ జలనంబులేని,ధన్య
తపసుల్ ॥ ౧౨౧ ॥ సీ ॥ కన్నులుకల్వలు, గళముచిందము తేనె పలు
లు పాకిఁలి, కొలఁకునుదురు । చంద్రఖండముమోము, జలజాతముపా
ణాళ ములుచేతు లిసుముది, బ్బలుపిఱుందు । లారుచీమలబారు, మీ
సింగిణీవిండ్లు కనుబొమలద్దము, ల్గండతలము । లనఁటులునునుదొడ,
లరుగుత్తులుగుబ్బ కవమరుతూపుల, గములుచూపు ॥ ౧౨౨ ॥ లధర
గు కెంపువెన్నెల, హాసకిసల । యములు పదములునువళిత్రి, యము
తరగ । లురదములు కుందములుమేను, మెరుగునాస। సంపఁగినఖం
లుడులుశ్రీ, ల్శ్రవణయుగము॥ ౧౨౩ ॥ సీ ॥ జ్ఞానదీపకులైన, గనలే
నిబిడాంధ కారమౌ నలివేణి, కచముఁజూచి । వైరాగ్యులుసుదృఢ,
తులు గానేరరు గగనమౌ హరిమధ్య, కౌనుగాంచి । గుట్టుచేపట్టిలో
కులకుండయొకాకరి నంబగుదానిచ,న్గవనునరసి । తరియైన మోహాబ్ధి,
రిగనగాననం తంబగు నింతిసొం, దర్యజలధి ॥ ౧౨౪ ॥ మగ్నమానస
గణము,మతులనెప్రుడు । నఖిలలావణ్య శృంగారి యై, నటించు । న
జానన దృగ్గోచ,రంబుగలుగఁ । గూడెనేనియు భువనాధి,కులకునైన
౧౨౫ ॥ సీ ॥ చూపుతెంపెలగుమి, పొంపుగల్గుటఁజేసి కన్నులు పుం
రీ,కంబులయ్యెఁ । జిఱునవ్వు వెన్నెలల్,చెంగలించుటఁజేసి నెమ్మోమ
చంద్రుఁడై,నివ్వటిల్లె । హదిమధ్యసీమయం,దలరియొప్పుటఁజేసి చన్ను

కొండలై, చెన్నుమెఱసె । శైవాలరుచి నారు, శ్రీవహించుటఁ జేసి పొక్కి
లికొలఁకువై, పొల్పెసంగె ॥ ౧౨౬ ॥ పలుకుతేనియలీను, ప్రాభవము
న । నధరబింబంబు చక్కెర, నైతనర్చె । యౌవన వసంత రతిగల్గి,
యమరుకతనఁ । గరపదంబులఁ జిగురులా, కాంత కెనసె ॥ ౧౨౭ ॥

—※ మోహిని మాయచే దేవాసురులచే నమృతకలశంబుఁగొనుట. ※—

సీ ॥ అమృతంబు మీకునే, నందరికిని సమం బుగఁ బంచి పెట్టెదఁ, బో
రుమాన్పి । యొనరఁబ జ్క్తిగఁ గూరుచుండుఁడి దేవదా నవులార యని త
న, నవ్వుముద్దు । పలుకులఁ గులుకులఁ, గలశంబు చేకొని కలికివా ల్చూ
పుల, నలరువిలుతు । తూపుల దనుజుల, రూపులు ద్రెవ్వంగ భ్రమయించి
సురలకుఁ, బ్రమదమెసఁగ ॥ ౧౨౮ ॥ నొసఁగ హరిమాయఁ జూచియు,
నొకఁడు తెలియ । వశము గాకుండి రసురులు, వాసవాదు । లప్పు డలివే
ణిజిగినొప్పు, కప్పుగొప్పు । చొప్పుగొని భ్రమలఁ గొనరె, మెప్పుగాదె ॥
౧౨౯ ॥ మ ॥ అమరన్ గన్మని తావిగప్పుకొను మే, నందంపు దళ్కున్ మె
ఱుం । గులముంపన్ జిగి చూపులన్ మరునిము, ల్కుల్ నాట డెందంబు
లన్ । ఘులుఘల్లంచును గప్పి గుబ్బకవగు, ల్కన్ వచ్చు నమ్మోహినీ । జల
జాక్షిన్ గనినన్ భ్రమల్గవియవే, సన్న్యాసికైనన్ మదిన్ ॥ ౧౩౦ ॥ సీ ॥
గొప్పతొపెఱుఁదుల, యొప్పుగన్గొని యొక్కఁ డిసుముదిబ్బలటంచు, నెక్కఁ
దలఁచు । తళుకుచెక్కులతళ, త్తళలు గాంచి యొకండు నద్దంబులని నీడ,
లలరఁ జూచుఁ । గులుకుసిబ్బెపుగబ్బి, గుబ్బలు కనుఁగొని చేబంతులని ప
ట్ట, జేరనొకఁడు । వాలుకీల్జడనల్పు, వగఁ గాంచి యొక్కండు తాఁచు
పామని భీతిఁ, దలఁకునొకఁడు ॥ ౧౩౧ ॥ కెంపుకెమ్మోవి గనుఁగొని, సొం
పుమిగుల । దొండపండని కఱవంగఁ, దొడఁగు లేచి । విష్ణుమాయా ప్ర
మోషదు, ర్వృత్తికతన । నమృతరసపాన మఱచిరి, ట్లమరవరులు ॥ ౧౩౨ ॥

చ॥ అనిమరి నారదుండు త్రిపు,రాంతకునే నిటులంటినంచుమీ । మన
మునఁ గోపగించకుఁడు,మానులు మేమును సర్వమైనయా । వనజభవా
దిదేవతలు, వైష్ణవమాయనుజిక్కి యుత్తలిల్ । గనుఁగొన నేరనైతిమి
జ,గద్ధిత ధైర్యవివేకసారముల్ ॥ ౧౪౬ ॥ క॥ అనునపుడు గౌరి చిఱు
న । వ్వనఁ దనుఁజూడంగ నాశి,వుఁడు సన్నముగాఁ । గినుకమదిఁ బోడ
మ నారద । మునికని మెఱ్ఱ బ్రమథులకును, ముంగోపముగన్ ॥ ౧౪౭ ॥
క॥ నన్నుండి నిపుణుఁడా తం । డెన్నికనేఁజక్రమీఁయు, నిలఁజక్రియనన్ ।
బన్నిధిగఁ బేరుగాంచెను । నన్నాబ్రిమయించు నతఁడు, నారీమణినై ॥
౧౪౮ ॥ క॥ భువనంబుల మోహింపన్ । భువన జనయనావిలాస,
భూరిక్రియవాఁ । డవుఁగాక యేమి నన్నున్ । భువనాధికుబ్రిమయఁ
జేయఁ,బూనంగలఁడే ॥ ౧౪౯ ॥ క॥ ఎఱుఁగక చులుకగ నాడెద । వ
లిముఱినినుఁబట్టి కోప, మాగితి ననఘీ । కర కోపులగుచుఁ బ్రమథులు ।
కలకలిఁగనుఁ గవల కెంపు,గడలుకొనంగన్ ॥ ౧౫౦ ॥ చ॥ గిటగిట పం
డ్లుగీటుచును,గ్రిక్కిరియన్ మును చుట్టుముట్టియున్ । బెటపెటలైన ప
లుకులను,భీషణభంగులఁ బేలి యుగ్రునిన్ । దటవటలాడెనే యెదురు,
తన్ను నెఱుంగక పోవనీకుఁడె । ప్పటివలె వేగమే గదిసి, పట్టుఁడు బా
సకటారిబాపనిన్ ॥ ౧౫౧ ॥ సు॥ హరునిన్ నింద యొనర్పవచ్చితివె నీ,
వ్యాఖ్యాతముల్లానకీ । శ్వరుమాహాత్మ్య మెఱుంగనేరవిటకీ,ల్వన్ వద్దు
లేలెమ్మ యి । త్తఱినీవట్టి ప్రతిష్ఠలన్ సలుపుచా, లబ్బెబ్బలం బిట్టులం ।
దఱుగుంపుల్ గొనియాసురర్షిన్ బహుబా,ధల్పెట్టగాఁ దొట్టిసన్ ॥ ౧౫౨ ॥
క॥ వారలఁ గనుసన్నలచే । వారించుచుఁ జిత్తజారి,వల నెఱుఁగఁడు
దు । ర్వారమగు ముళ్ళమాటల । కారణ కల్యాణుఁ డితఁడు,కల జగ
ములలోన్ ॥ ౧౫౩ ॥ క॥ కలహమ్ముని పలుకూ మాకున్ । కలఁకయువి
స్మయముకొంతు,కంబొనరించెన్ । గలగొని దానికిఁ దగుక్రియ । కల
దొకటి యనుచు బ్రమథ,గణములతోడన్ ॥ ౧౫౪ ॥ క॥ మీకేలయి

తనతోన । వైకుంఠుని మాయయనెడి, వలఁజిక్కినినా । దౌకార్యము
రయఁ దలఁచుట । యే కేవలముత్తమము, నీతనికిపుడుక్ ॥ ౧౫౫ ॥ చ ॥
అనిగిరిరాజనందన ముఖాబ్జముఁజూచి సదాశివుండుతా । ననిమిషమా
నిపల్కిన ప్రియంబు వహింపని పలుకులక్ జనిం । చిన క్రుధ యాతఁ
డుక్ గనఁగ, శ్రీహరిమోహినిరూపు గాంచినా । యనుపమ భోగశీల
భువ, నాధిక మేర్పడఁ జేయకుండెనక్ ॥ ౧౫౬ ॥ గీ ॥ శమము గానేర ది
ప్పుడు, చనఁగవలయు । ననిన మందహాసంబుతో, నగతనూజ । భయ
ము భక్తియుఁదోపంగఁ, బ్రియము మృదువు । మధురమునుగులుకఁ బ
లికెన, మహాత్మ వినఁగ ॥ ౧౫౭ ॥

—*పార్వతి శివునితో విష్ణుమాయ గెలుచుటనీకును నశక్యంబనుట.*—

చ ॥ ఇటువలెనేమి యాపయన, మిప్పుడుమీ రఖిలేశమాయలక్ ।
బటువగు విష్ణువంచనెడి, పలుకులుసిద్ధము సుందరీక్రియా । కుటిలశిరో
జిన్మైనహరి, గొబ్బునఁ జూచితిరేని మీకునా । కటకటఁ జపలత్వమైన త
రి, గౌరవ మెట్లగునో తలంపుఁడీ ॥ ౧౫౮ ॥ క ॥ నరులకు మునులధికులు
ముని । వరులకు సురలధికు లమర, వర్గమ్ములకుక్ । బరమేష్ఠి యధికుఁ
డతనికి । హరియధికుం డతనికివె, యధికుఁడవెందుక్ ॥ ౧౫౯ ॥ క ॥ మా
యావిధినధికుండే । చాయల హరి యెట్టివారిఁ, జలము ఘటింపక్ । వే
యువిధంబుల బ్రమయక్ । జేయుటనిజ మరసిచూడ, సిద్ధముగాఁగక్ ॥
౧౫౯ ॥ క ॥ హరి నరరూపున నధికుల । సురపతినిక్ బ్రహ్మనతని, సూ
నుండగునీ । సురమునిముఖ్యుల మాయా । పరతక్ గిడ్పుఁబెచెఁ దెలియఁ,
బలికెదవినుమా ॥ ౧౬౧ ॥ సీ ॥ గోవత్స గోపాల, కుల బాలకులదాప
నెఱిఁగి బ్రహ్మను భ్రమ, యింపలేదె । అలగా పరులపై, జాలవాన గురి
యు నింద్రునిమిగులభ్రమింపలేదె । బహువధూజనభోగ, భాగిమై

ట్లాకొయను నీనారదుని బ్రమ,యింపలేదె । నీటిలోపల బైట,నిలిచిన ట్లుగఁబోఁప నెనసియక్రూరుభ్రి,మింపలేదె ॥ ౧౬౨ ॥ మానవాకృతివ హించి,మానునప్పు । డెప్రుడు వైకుంఠవాసుఁడై,యెలమినుండు। హ రి మహామహు మాయమీ, రరయఁబోవ । నెంచ నేటికి బ్రమయించు, టెంతవింత ॥ ౧౬౩ ॥ చ ॥ ఘులుఘులు ఘల్లనన్ హరిజ,గత్పరిమోహన మోహినీసతీ । కలితపు రూపుడాల్పనెదఁ, గాంచి భ్రిమంగొన నవ్వఁ బాటుమీ । వలసినయట్లు చేయుఁడిక,వల్దననేల ననంగ నవ్వుచున్ । ల లన మునీంద్రుఁడాడుగతి,నన్నిటులాడెదు నీవునుండగన్॥౧౬౪॥

—(*){ పార్వతిమాటవినక శివుండు మోహినీమాయం గెలువ సపరివారుండై వెడలుట. }(*)—

చ ॥ అనిశము మిమ్ముఁబోలుతర,లాత్ములఁగూడుట లేనదెల్లలో। క నటనకింతె మన్మథవి,కారపుపెన్ భ్రిమనొటగాదున । న్వినుముమదా త్మబ్రహ్మమయ,నిమ్నాలమేక మొకండు విశ్వమె । ల్లను బరిపూర్ణాచిన్మ యవి,లాసగతిన్ జెలువొందుచుండుదున్ ॥ ౧౬౫ ॥ చ ॥ కులుకుమిటా రిగుబ్బి చను,గుబ్బల మోహన భామినీక్రమం । బలవడు విష్ణురూప మ ర్వయిన్ జననెంచితివేడుక నీమదిన్ । దలపగునేని కామిని ము,దంబున నీవును గూడరమ్ము శి । వలయునటంచుఁ బైనముధ్రి, వం బొనరించె ను సమ్మతంబుగన్ ॥ ౧౬౬ ॥ ॥ ఉ ॥ అప్పుడు కొల్వువారలుమ,హాశివు చిత్తమెఱింగి తారుమన్ । మెప్పుగఁ బైన సంగతులు,మేకొన సంభ్రిమ చిత్తవృత్తులన్ । దప్పక సర్వసన్నహనత,త్పరతన్ గిరిధన్వు వెంబడిన్। నెప్పరులై వెసంజనిర,నేక విధంబుల గుంపులేర్పడన్ ॥ ౧౬౭ ॥ అంత ॥ ఉ ॥ మానిత తప్తకాంచనస,మానతను ద్యుతితోడఁగూడియున్।బూని వెలుంగు జిల్గుపని,బూన్చిన బంగరుపట్టు పల్లమున్ । జీనము సర్వశో

భవవి, శేషము గాఁదగు కొంకుఁ నెక్కెఁ యు। వ్యోమునఁగు మోము దేవరథ,
హీఁద జను దెంచెను బొజ్జమిఁజ్జునన్ ॥ ౧౬౮ ॥ మ ॥ తలలాఁజెంటషడం
గ వేద నిచయా,థ ప్రక్రియల్ గూడ ని । ర్మల గాథావిధ బోధన ల్వేల
యఁగా, మాయారికా వాహనో । జ్జ్వలశక్తిన్ వలకేలశక్తిగొని దే,
వశ్రేణితో వచ్చెనా । బలభిత్సైన్య పతీశ్వరేశ్వరుల కా,ప్తప్రాప్తసం
భాషుఁడై ॥ ౧౬౯ ॥ గీ ॥ వీరభద్రుండు నిజభటు,ల్వేనవేల । విభుని
చను దేర నెంతయు,వేడ్కఁ మెఱసి । శివుఁడు వెడలెడు సమయ సం,స్థితి
దలంచి । సర్వమంగళ తానుద,త్సమయమందు ॥ ౧౭౦ ॥ సీ ॥ పతకం
బు ముకుర,బటువైన చుట్టుంగరములు కంకణములు,రావిరేక । లప
రంజికమ్మలు,నలరు పాపటబొట్టు తీగెబుగడలు చంద్రికలు సంది । కడె
యంబు లురువైన,గంటల మొలనూలు గాడసరములు ముం,గాముర ము
లు । బవిరెలు పిల్లాండ్లు,బంగారు మెట్టియల్ వీరముద్రికలును, వి ద్రు
మంపుఁ ॥ ౧౭౧ ॥ జేకటులు రత్నచిత్రిత,శ్రీదనర్ప । గంధకస్తూరి వా
సన,ల్ఘుమ్మనంగఁ । బట్టు పీతాంబరము గట్టి,గట్టుపట్టి । సర్వమంగళ
రాఁగూడి,శంభుఁడపుడు॥ ౧౭౨ ॥ సీ ॥ భసితాంగరాగ సం,పద దేహ
ధళధళ ద్యుతులతోఁ బెనఁగొని,ధుముకులాడఁ । గంఠనీలిమ మొలఁ,గట్టి
న గజచర్మ పరిధానకాంతిని,బలిసిమలయఁ । జిఱుత సారల వన్నె,చేల
భూషణ శేష ఫణశిరోమణి ఘృణి,ప్రతతి నొరయఁ । గాలి పెండెము
బొమ్మ,మేలిమి డాలు లలాటలోచనదీప్తి,నీటుఁజూప॥ ౧౭౩ ॥ మౌళిచం
ద్రాంశువులు జటా,మండలాగ్ర । దివ్య గంగా తరంగలఁ,దేలియాడఁ।
గరధృత పినాక డమరుక,పరశు శూల । ముద్గర ముఖాయుధంబులు,
మురువెలర్ప ॥ ౧౭౪ ॥ సీ ॥ తతసమున్నత తనూ,ధావళ్య ములతోడఁ
గమనీయ రుచిరశృంగములతోడ । పంచాననవిహార,సంచితస్థితితోడ
నతులిత పదచిత్ర,గతులతోడ । వర గోపురాంబరా,వరణ వైఖరితో
డ సుమనోవితానవి,స్ఫూర్తితోడ । సంతాన పుష్పమం,జరుల సంప

దతోఁడ భూరివక్షుస్స్వన,స్ఫురణతోఁడ॥ ౧౭౫ ॥ మిగుల నడతెంచు కై
లాస,నగమునంగఁ । దనరి పదహతిఁ ద్రవ్వము,ధరణితలము। మొగము
వంచుచు భీకర,ముగను రంకె । వైచి గుప్పించు నందికే,శ్వరుని నెకిఁ।
౧౭౬ ॥ శా ॥ వెన్నుండీయెడఁజేయు మాయల మరుల్,విశ్వేశునిన్ జేరఁ
కుం । డ న్నేర్పొప్పఁగఁ బ్రోవనోకఁడ నిరూ,ఢప్రక్రియన్ నేనయో
రన్నాచాలుదు మీర లేలయనుచీ,రాలాపము ల్మీఱఁగా। సన్నాహంబునఁ
గొల్చిరాఁగఁ బ్రమథుల్,సర్వజ్ఞుఁ డానందుఁడై॥ ౧౭౭ ॥ మ ॥ విభవఁ
బొప్పఁగ నృత్తగీత కలనా,విస్ఫూర్తిఁ జే దేవతా । ప్రభుకన్యల్ సను
ర ముంగలనిజ,ప్రస్థాన భేరీ మహా । రభసంబై శివదుందుభు ల్మొఱయ
హో, రాళంబుగా దేవది । గ్విభు సంస్తవ్యత రాత్మ చర్య కథనా,
ర్భూత లీలారతిన్ ॥ ౧౭౮ ॥ గీ ॥ వెడలి కక్ష్యాంతరముల న,వ్వేళప
త్తి । మండపంబుల కడనుండి,మహితవిభవ। మెసఁగఁ జనుచుండి స
లోక్య,లెల్ల ఖచర । వాసులప్పుడు నేత్రోత్స,వముగఁజూడ॥ ౧౭౯॥ సీ
గొప్పలై మిన్నందు,చప్పరంబులుగల తన్ముక్తిమంటప,స్థలులనుండి। శృ
ఙ్గాగ్రసీమల,శృంగార విహరణ శ్రీసమాకృతినున్న,చేడెలెల్ల । కఱక
తు గమనసం,గతులన్ని వీనుల విందుగా విని తమ, డెందములను ।
దియేమిపని శివుం,డీవేళ దలకొన్న కార్యంబు మిగుల వెం,గలితనంబు
౧౮౦ ॥ గాక పదివేస ములమాయ,కానిమాయ । జోటిమేటితనవ
జూటి,పాటిరూఢి । గాదు పగవాఁడు వెడవిలు,కాడు వాని । మూఁ
డునుమూఁడు దీర్చుఁబో,మూఁడునేఁడు॥ ౧౮౧ ॥ మ ॥ అనవించున్ శివ
డంచిత ప్రకటమా,యారూపశృంగారిణీ । ఘనలీలాకృతిఁ జూడఁగాఁ
దికి వే,డ్కఁలర్చాల రెట్టింపనా । కనకాగార విచిత్రగోపురసమ, గ్ర
గ్రిరథ్యాయుతె । ల్లను దోడ్తో నయమందుడై గడచి హేం, లా చి
పద్మంబునన్ ॥ ౧౮౨ ॥ మ ॥ అహిరా డ్భూషణుఁ డార్యకాత్మ
గశృం,గాభ్రంకషంబా నభో । ల హరింగ్రాంగ సరిజ్ఝరీక్రమ విల

లచ్ఛాఖి శాఖాశిఖా । విహగానేక వినోదము ల్బలుమరుఁ, బెంపెంపఁ గాఁ బలుకుచుఁ । బహుదంతి ద్యుతిగర్భ దుర్భరదరీ, భాగంబులన్ జూపుచున్ ॥ ౧౮౩ ॥ చ ॥ నయమొనరన్ బరాబరులొ, నర్పఁగ సిద్ధులు వేత్రహస్తులై । ప్రియముదలిర్ప యక్షసుర, బృందములున్ దగనాడి గీఁడులున్ । రయమున వెంటరాఁగ ముని, రాజులు కిన్నర గుహ్యకాదులున్ । జయజయశబ్ద గుంభనలఁ, జాలభజింపఁగ నిండువేడుకన్ ॥

—(*) శివుండు భద్రవటంబున విడిసియుట. (*)—

సీ ॥ మురజవాదిత్ర గో, ముఖముఖ నాదముల్ మలసిన గిరిగుహ, ల్మాఱుమ్రోఁయ । వైడూర్యగోపుర, ద్వారము ల్వెలువడి బలువైన ప్రాకార, పఙ్క్తిఁ గడచి । మెల్లన మగరాల, మెట్లపై వడినెక్కి తిన్నగా డిగ్గుచు, దివ్యమైన । నవరత్నమయ తోర, ణంబులు గలచక్కి దప్పక చక్కని, దారినడచి ॥ ౧౮౪ ॥ కమ్మ విరివాసనలయొమ్ము, గమ్మినెమ్మి । తనువులకు హాయి యొనరింప, దామసింప । కరిగి విడియఁగ మదిగోరి, యప్పురారి । డంబు రహిమీరి భద్రవ, టంబుఁ జేరె ॥ ౧౮౫ ॥

—(*) సూర్యాస్తమాన వర్ణన. (*)—

క ॥ ఆప్రౌఢచ్ఛట నుచిత । వ్యాపారక్రియలవిడిసి, రందఱుతమకున్ । వైపైనలీలఁ బడమటఁ । జూపట్టెన్ మందరశ్మిఁ, జొప్పడి రవియున్ ॥ ౧౮౬ ॥ మ ॥ పరమేశుం డిటులద్రినందనయు ది, క్పాలుర్ మను ల్సిద్ధులున్ । సురలున్ సాధ్యులు కిన్నరు ప్రమథుల, స్తోకప్రభన్ గొల్చితో । నరుదేరన్ జనుచుండి భద్రవట ర, మ్యస్థానుఁడై వేళకా । హరిదశ్వుండు పరాబ్ధిఁజేరె హరిరూ, పానంద సంధానుఁడై ॥ ౧౮౭ ॥ చ ॥ ఘనతరదీప్తితోఁ దనువి, కాసినిగా నొనరించు లోకలో । చనము పరాగయోగమున, సాంద్రితరారుణ కాంతినొందినన్ । గనుఁగొని ప

ద్రినీలశనఁ గ్రక్కుచున ఫూత్కరణంబు సేయుపో । లిక్కని దన సెమ్మెగం
బు ముకుళించెఁ జలించె రథాంగ సంఘముల్ ॥ ౧౮౯ ॥ చ ॥ సమయ
భటుఁడు పూర్వనగ,సానుతటంబను కొత్తళంబునన్ । బ్రిమదముమీర
నిల్చి యాల, పాపపుఁ జీకటి సోకు మూఁకపై । నమరవశి న్నిగుడ్చిన
వి,యన్మయమైన పిరంగి గుండునన్ । గమలహితుం డఖండగతి, గ్ర
క్కునఁ బల్చినవార్ధిఁ గ్రుంకినన్ ॥ ౧౯౦ ॥ మ ॥ క్షితిసర్వజ్ఞుఁడనంగఁ
బేరయినయా,శ్రీకంఠుఁ డార్యాసమ । న్వితుఁడై నీదగు మోహినీత్వ
ముగనన్,వేంచేయుచున్నాఁడుపో । ద్గతి మీరల్ పురుషోత్తమాఖ్య ల
సిప,ల్కన్ బోవు నల్లైక్రియా।హితభానుం డపరాబ్ధిశాయిఁగనఁజే
రంబోయె సన్మిత్రుఁడై॥ ౧౯౧ ॥ గీ ॥ మిత్రతేజంబు తనుగూర్చి,మెచ్చి
యపర । దిగ్వధూటికి బడబాగ్ని, తెల్పినోసఁగు । తాపితాచీర య
నఁగ న,త్యంతశోణ। కాంతి పడమటసంధ్యరా,గమువహించె॥ ౧౯౨ ॥
సీ ॥ పరధరాధరభృగు,ప్రాంతకాంతారైక దావపావక శిఖా,తతియ
నంగఁ । బశ్చిమాంశుమత్ప్రభా,హతిసము ద్ధూతాబ్ధి రత్నపుంజోజ్జ్వల,
శ్రీయనఁగ । సారతరంగిణీ,సలిలపానోజ్జృంభి తౌర్వానలజ్వాలి,కౌఘ
మనఁగ। బటు మహా నటజటా,పటలవిస్ఫుటశేష ఫణిఫణామణిగణ,ప్ర
భలనంగ ॥ ౧౯౩ ॥ యామినీ కామినీహృద,యానురాగ । ముగను
మయాను చరుఁడాగి,గగనచత్వ । రమునఁ గుంకుమ రేఖలు,కొమరు
ర్చె । నమర ననదగె సంధ్యరా,గముల గములు ॥ ౧౯౪ ॥ గీ ॥ ప
తమునఁ దన్ను గెల్వనే,ర్పరియటంచుఁ । బూనివచ్చెడు గట్టువి, లా
నికెదిరి । నిలిచె సోమరుఁడనఁగ ద,న్నీలదేహ । కఠిన కాంతుల వ
నుజీ, కటులు బలిసె ॥ ౧౯౫ ॥ గీ ॥ భువనములకంట నలుముగాఁ,బూ
నివేడ్క । విన్న కంచము గదియునా, వేళసాంధ్య । రాగదీపము నీ
పవి,చిత్రముగను । గాటుకయనంగ గటికచీ,కటులు పర్వె ॥ ౧౯౬
చ ॥ పరగ మరుండుపెన్ దొంగ తు,పాకిని బుష్పాడి మందు తేటిగుం

దురువుగ మీరఁగూరిచద,లోదవు గుంటగఁజేరి రుద్రుఁడన్ । హరిణము
నేయఁ గల్వవిరి,యందవు జానకి తాటఁగోపవ । హ్వారవులుచన్ మి
ఙుంగురుల,నీతి నభస్థ్సలిసిండెఁ దారకల్॥ ౧౯౭ ॥ గీ ॥ చెలఁగుచు ను
ద్ధతిన్ సమయ,సింహకిశోరము వేడబమీఁగఁగా। సలగఁగనాటవీ విలసి,
తాంధతమః పటలీభకుంభని । దళలనమొనర్చి నల్లడల,రాజిలఁగా వె
దఁజల్లినట్టియు । జ్వలతర మౌక్తికావళుల, చందమునన్ బొడసూ
పెఁ దారకల్ ॥ ౧౯౮ ॥ మ ॥ ఆవటవృక్షసీమను స,మహాతలంబున
నిష్టగోష్ఠిని । ధ్యానిభవప్రమోద మహీ, తామిత వాక్ఫణితప్రసంగ
నా । నావిధరీతులన్ నిజను,నఃప్రియ సంగతు లుల్లసిల్లగాఁ । గేవల
మైత్రితో **సుఖము**, గేలాబనఁగా శయనించె శర్వుఁడున్॥౧౯౯॥

—(*) చంద్రోదయవర్ణనము. (*)—

చ ॥ పరమ మునీంద్రులెల్లను ద,పక్రమ భూరి సమాధియోగ
ముల్ । పరిగొని యోగగానిదుర,పట్టిక యంకటనున్న దేవతల్। నిరు
పమభోగసంస్థితుల నెకొంటనఁ దూర్పునుభాను పంచునా । పరసవు
బోనపుట్టికన, చంద్రుఁడుదోచె సుధామరీచియై॥ ౨౦౦ ॥ సీ ॥ గగనా
టవీతార,కా మృగంబులనేలు కొనవచ్చు సింగంపుఁ,గొదమయనఁగ।ఘ
నతరయామినీ,కామినీ కర్ణైక విలసితరత్నకుం,డలమనంగ । సకల శ
కుంతసం,చయ భాసుర చకోర కులతపో యోగస,త్ఫలమనంగ। బూ
ర్వాచలప్రాంత,భూమితలోజ్జ్వల న్మంజుప్రవాళని,కుంజమనఁగ॥ ౨౦౧॥
నలఘుతరదీప్తి మండలం,బతిశయిల్లఁ । దనరఁగోకీ నికాయంబు,తల్లడి
ల్లఁ । గుముద వనసంతతులు చాలఁ,గొమరుమిగులఁ । జంద్రుఁ డుద
యించెఁ గాంతిని,స్తంద్రుఁడగుచు ॥ ౨౦౨ ॥ క ॥ ఖరకర కిరణ స్ఫుర
ణన్ । బరితప్తంబైనజనము,పై వీవఁగసుం। దర రజనీకరమునఁదగు।
సురటియనన్ చంద్రుఁడలరె,చూపఱకిమ్మై॥ ౨౦౩ ॥ క ॥ ఇరులనిమెడు

శైవాలో । తక్కరములఁ బెనగొనిన ధవళ,కరసారబిసాం । కుర వి
భ్రమోజ్జ్వలామృత । సరసియనం గగనవీధి,చంద్రుండలరెన్ ॥ ౨౦౫॥
అట్టియెడ ॥

—(*) చంద్రాస్తమానవర్ణనము. (*)—

గీ ॥ అంధకవిరోధి చనఁ దమం,బడర బలిమిఁ । గలసితద్రాక్ష
యుగ్రత,గల్గనోడి । యోహటించెనో యల్లుడం,చూహతోడు । పడ
గఁబోయిన గతినిశా,పతియు గ్రుంకె ॥ ౨౦౬ ॥

—(*) ప్రభాతకాలవర్ణనము. (*)—

గీ ॥ చంద్రు నస్తమాన, సరణిని గైకొని, చక్కఁబొడిచివచ్చె,
దిక్కులందుఁ । బక్షి కలకలంబు,బలుపయియప్పుడు । భవుని పయన
మునకు,బటువుగాఁగ ॥ ౨౦౭ ॥ క ॥ రాతిరి గడచినయట్లు ప్ర । భా
తంబై మిగుల నమర,పతి దిశబ్రహ్మం । బై తెల్విబొదల సూర్యుఁడు ।
దోతేరఁగ నందరెలమి తో,మేల్కనుచున్॥ ౨౦౮ ॥ క ॥ కాలోచిత
కృత్యంబుల । హేలాగతి సల్పివచ్చి,యీశ్వరు మ్రోలన్ । లీలఁజెలు
వొంద నిలిచిరి । శ్రీవెలయఁగ సురలు మునులు,సిద్ధులనంగన్॥ ౨౦౯॥
క ॥ తరువాతి కథా క్రమమది । నిరుపమవా గ్విమలవృత్తి,సెప్పెప్పఁ
గమా । కెఱిఁగింపుమనుచు నడిగినఁ । బరమోత్కర్షంబుగాఁగఁ,
బ్రోధిదలిర్పన్ ॥ ౨౧౦ ॥ శా ॥ దేవబ్రాహ్మణ భక్తియుక్తి ఘన బు,ద్ధి
ప్రాభవా కాంచన । గ్రావాధీశ్వర ధైర్యసార విలస,ద్గాంభీర్య పా
థోనిధీ । శైవేయ ప్రతిమానశౌర్యతర దే,శాధీశ కోటీర ర । త్నా
విర్భావ మహాప్రభాంఘ్రియుగ వి,ద్యాభోజ రాజేశ్వరా ॥ ౨౧౧ ॥
క ॥ విలసిత సద్గుణసాంద్రా। వెలుగోటి కుమారయాచ,విభుగర్భసు
ధా । జలరాశి పూర్ణచంద్రా । బలవద్రిపు గజమృగేంద్ర,భాగ్యసు
రేంద్రా ॥ ౨౧౨ ॥

మాలిని.

సవితృ సదృశతేజో,జాలనిత్యత్వశీలా । కవి వినుత చరిత్రా,
గాఢ సౌందర్యగాత్రా । భువన భరిత కీర్తీ,పుణ్యసా ద్గుణ్యమూర్తీ।
దివిజ తరుసమానా, దీన విద్వన్నిధానా ॥ ౨౧౩ ॥

గద్య.

ఇది శ్రీమ ద్దత్తాత్రేయ గురు చరణారవింద మకరందబిందు సం
దోహ నంది మాన సేందిందిర భద్రకాళీ వర ప్రసాదిత
కవితా చమత్కార కుమారయాచ నృప దత్త తికటా
జ్వ నామాంతర భాసుర రోసనూరి లింగనా మా
త్య పౌత్ర గంగన మంత్రి పుత్రి కాశ్యప గోత్ర
పవిత్ర వజ్రకంకట విశంకటమతి వేంకటపతి
కవి ప్రణీతంబైన విష్ణుమాయా విలాసం
బను శృంగార ప్రబంధంబు నందుఁ
ప్ర థ మా శ్వా స ము
సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు.

శ్రీవిష్ణుమాయావిలాసము

ద్వితీయాశ్వాసము.

క॥ శ్రీరోసనూరి భూపతి। గౌరీశ దయానులబ్ధ,కామితఫల శ్రీం
గార వెలుగోటికుల బం। గారేచ నృపాలచంద్ర,గమన మృగేంద్రా
౧॥వ॥ అవధరింపుము ॥ క ॥ దేవా జనమేజయ ధా। త్రీవల్లభ కణ
ములకుఁ,డెందేపలుగా। శ్రీవాక్సుధారసము చూరఁ। గా వైశంప
యనుండు, ఘనముగఁ బలికెన్ ॥ ౩ ॥ ఇట్లు ॥ సీ ॥ ప్రాచీదిశాభామ
ఫాలభాగంబున దీపించు సిందూర,తిలకమనఁగఁ। దూరుపు కొండపై
గైరికస్థలమున నైరావతము పెట్టు,నడుగనంగఁ। బూర్వసముద్రంబు
పొంతసంభవమయ్యెఁ బొదలెడు పగడంపుఁ,బొదయనంగఁ। బరవే
శ్వరున కింద్రు,పంపున దేవతల్ గొనివచ్చు కెంపుల,గొడుగనంగ॥ ర।
సూర్యుఁ డుదయింప నిబ్భంగి,సూలినిత్య। కర్మ ములుదీర్చి పైనంపు
టూతురమున। గౌరితోఁ గూడి ప్రమథసం, ఘములు సురలు। మౌ
నులును గూడి చనుదేర,మహిమమీర ॥ ౪ ॥ క ॥ అలబలము గాఁగఁ
దన్నున్। గొలుచుచు వెనువెంట వేగఁ, గూడియు మునులున్। గ
సురలు నడువ మరివా। రల మన్నించుచును వేడ్క, రంజిల్లంగన్।
౬ ॥ క ॥ శ్రీ వైకుంఠ పురమునకుఁ। ద్రోవం జేకొనుచుఁ దగుని,రూఢి
ని గౌరీ। దేవి యొడగూడ నిపుణము। గా వృషభా రూఢుండగుచు,
గమనోత్సుకతన్ ॥ ౭ ॥ గీ ॥ పొద్దుపొడుపున నవరత్న,భూరిరత్న
కాంతి కాంతంబుగా బహు,కళలఁ దనరి। మిక్కుటంబుగ మెఱయంగ,
దిక్కులెల్ల। నాత్మ కత్యంత హర్షమై,యనువు మెరయ ॥ ౮ ॥ మ ।
అలకానాథు నిజాస్థనాదుల నసే, కాపూణ వస్తుస్థితుల్। కలితా

ట్టాలక వేశ్మ గోపుర సమ, గ్రశ్రీ సువర్ణోజ్జ్వలో । త్పల సౌగంధిక రత్నచిత్ర కమల,ప్రాచుర్య కాసారసీ । మలు శృంగారవను ల్విమాన ములు ధా,మశ్రేణులెల్లన్ వడిన్ ॥ ౯ ॥ క ॥ గిరినందనస్త్రీకవ్వాటతరు। వరసవిధ స్థలవిచిత్ర,వైఖరు లంతః । కరుణ తగఁజూపి చెప్పుచుఁ । గర మొప్పవహింప వేడు,కన్ బోవంగన్ ॥ ౧౦ ॥ శా ॥ యక్షాధీశ్వరుఁ డిష్టసౌష్ఠవసము,ద్యద్భక్తితోఁ గానుకల్ । నిక్షేపంబులు మున్నుగాఁగ నెదుటన్,నిండారఁగా నిల్పి ఫా । లాక్ష శ్రీపద పంకజంబులకు న్నెయ్యంబొప్పఁగా మ్రొక్కినన్ । బక్ష్యంబైన కృపాకటాక్షమున సం,భావించి వీడ్కొల్పుచున్ ॥ ౧౧ ॥ గీ ॥ సరస కర్పూర కదళికా,ఖండచైత్ర । రథ వనోద్యాన ములవిచి,త్రములు సర్వ। మంగళాస్పదముగ సర్వ,మంగళకెఱిఁ । గించి పలుకుచు సకలేశుఁ,డంచితముగ ॥ ౧౨ ॥

—(*) శివుం డమరావతిం గనుట. (*)—

చ ॥ చనుచును ముందటన్గనియె,సారసచక్ర సరోవరంబులన్। ఘనఫల పుష్పపల్లవని,కాయ సురద్రు వనాళి వజ్రకే । తన పరిఖాభిరామమణి,ధామములన్ గమనీయ రత్నశో । భనబహు సౌధ యూథముల, బంధుర సుందర మైతనర్పఁగన్ ॥ ౧౩ ॥ క ॥ గోపురమిట్టాల మందర । గోపుర నవరత్నఖచిత,కుట్టిమవిభవ । శ్రీపరమా నమరావతి । నాపరమే శ్వరుఁడు చూచి,యతి కుతుకమునన్ ॥ ౧౪ ॥

—* నందనవన వర్ణనము. *—

క ॥ నందనవన కల్పద్రుమ । బృందంబుల నీడఁ జనుచుఁ, బ్రియమెనయన్ బా । లేందుధరుఁడు హిమగిరిరా । జ్ఞం దనకిట్లనియెఁబ్రియము,నన్ హిత మొదవన్ ॥ ౧౫ ॥ ఉ ॥ చెంగలిచూపులన్ బ్రియముసెప్పఁగ మెప్పగుచున్న తమ్మితూం । డ్లంగొని ముకురాలం గౌఁతికి, డగ్గరియిచ్చు ప్రియాంగనావళిన్ । బొంగుచుఁ గౌఁగిలించుచు వి,నోదము మీ రమరాళ దంపతుల్ । గాంగ తరంగ డోలికలఁ,గామిని యొయ్యాల

లూఁగుఁగంటివే ॥ ౧౬ ॥ ఉ ॥ చన్నులు చక్రవాకములు, సైకత భూః
లము ల్పిఱుందులుఁ । గన్నులు గండుమీనులు ము,ఖంబులు నీరజ బృంః
ము లుక్కరుల్ । చెన్నగు తేఁటిగుంపులు వ,ళిత్రయ మూముఁ‌లు గాఁ
జేజెరా । యన్ను లొయారపుఁ సరసు,లై తగి యొప్పట చూడు కో
మలీ ॥ ౧౭ ॥ వ ॥ అనియిట్లు ముక్కంటి గట్టురాపట్టి వాల్గంటిమిన్న
మిన్నగల దిట్టతనంబున తనముందటఁ బెట్టికొని పట్టు దప్పని పైనంః
న కూకొని కొనియాడఁదగు క్రేవలఁ గేవలంబయిన తావులుఁగల త్రో
వలఁ గంపింపఁ బెంపైనకొమ్మల జొంపమ్ములందగు వనమ్ములమీరిన కీ
శారికా మయూరకుల సమాకుల రావమ్ముల కిమ్మైన ఫలదళ కుసుః
విసర ఫలిత నానా లతావితాన నితాంత మాలతీ మాకంద బృంద కః
రువింద పిచుమంద జంబూ జంబీర నింబాశ్వత్థ కర్పూర కదళీ రసా
సాల తక్కోల తాల హింతాల వకుళ వంజుళ కురువక మరువక ః
న్మథ మధూక మంజుళ పుంజ రంజిత మరుసంతాన గురు తరాంతర
నర్గళ మార్గంబుల హేరాళధారాళ హేలావిలాస బంధురమదసింధుర
బులమాడ్కిఁ జనుచునను చుఁ బ్రియంబుననయంబున డెందంబున కాన
దంబు సందడింప నిందుమౌళితోడ వేడుక గులుకఁ బలుకు పలుకుల
ప్రింపు పలుకులం దొలుకు తీపు దళుకొత్తు తేనియల్ గులుకరించు భ
షించు కలభాషిణి మధురంబగు నరుణాధరం బారం దీరం బండి ని
డు దొండపండనుకొని యొంటొంటిఁ గూడుక తండతండంబులై చుః
చుఱుక్కనఁ గరువతనంబునఁ రాఁగని రాగనిమగ్నంబగు నల్క ః
ల్కన నక్కన్నె రాచిలుకల పిలుకలఁజే విదిర్చి పేర్చిన చేర్చిన మూదం
మదంబున నత్తరుణి, తరుణ కర పంకజంబు లరుణ కిసలయంబులని మె
వ సుల్లంబులు పల్లవింప వడి గడలుకొనఁ దొడిబడ నాహారంబుల న
హారవాంఛలు పెనంగొన బెగ్గడిల్లకఁ బెల్లుగావచ్చు పిక నికరమ్ముల
కలభావమ్ములు ప్రియంబునఁ దెలియఁబలుకు ప్రియుని కులుకు పలుకు

కం॥ గలకలనగు చంద్రముఖి ముఖ మండలంబు చాంద్రోదయంబుగాఁ ద లంచి కలంచిన మనంబుల ఘనంబుగ ముందుముందుగ విందు లారగిం తుమను చందంబుల తెందేపలై ముప్పంపు నప్పులఁ మూఁగి పండువె న్నెల బువ్వ కడుపులనిండ మెక్కం గలిగెనని దవ్వులనున్నవారి దవ్వలం బెట్టి క్రొవ్వరండిట్టి వేగంబు నివ్వటిల్ల రండని కోరిక లీరికలెత్తం బిల్చి డగ్గరఁ మేరమీరంజేరి వెంట నంటివచ్చు చకోరికల సాభెకుంజూచు న మ్మృగీదృశచూపుల దాపుల కోపుల రోపికల్ గల్గి చెవులురికించి ని క్కిచూచుచు భయభ్రాంతిచే నూటు దాటు లేడిగుంపులం గను వేడుక కూడిన జాడలం దలయెత్తు నయ్యాలివేణి కప్పుగుప్పు పెన్నెరిగొప్పు కొ ప్పున నెప్పుమరి మెప్పు చొప్పుప్పతిల్ల దిట్టపట్టంబుగాఁజుట్టిన కమ్మవాసన ల విరుల సరులఁ గమ్ముకొని దళమ్మగు తావులఁ దావలంబయిన గుణం బుల గమకంబులుగాఁ దెలుపం బోలుపై గమ్మన నేతెంచు తెమ్మెర పి న్నవాని మన్నెతనమ్ము బురుణించి ఘనమ్మగు నెమ్మెలఁ గరుణించి యు రువడించి ముదమ్ము బెరయ మదమ్ము నెరయ ఝుమ్మ్మఝుమ్మనఁ గ్రిమ్మి గ్రిమ్మన నడతెంచు నెల తేఁటికులమ్ముల మొత్తమ్ము లమించు మించుల మించు సురుములతోడి మేఘమ్ములను చాపలమ్ముల రొమ్మునఁ బుసులువి ప్పినటించు నెమ్మిగములం గాముఁకమ్ములం గాంచుచుఁ దత్త త్సరోవ రంబుల వారిమీరి బిసకాండంబులంబారి సమరి ఖండించి చంచుపుటమ్ము ల దిటంబుగా కబళించ గళవళించు జాలపదంబులు వీకం గూకలిడు త త్కలకలం బాలోకింపుచు॥ 3౦ ॥ ఉ ॥ తమ్ముల యిమ్ములం దనుగ,త మ్ముల నామ్ములనున్న తేఁటిమొ। త్తమ్ముల ఝంఝుమఁ మొరలు,దా ర్కొని యక్కలహంసనాదముల్ । గమ్మగఁగమ్మ వాసనలు, గమ్మనఁ దూటుచు వచ్చువాతపో। తమ్ముల సోకులందు గుమ్ము,దమ్ముల హాయని నేదదేరఁగఁ ॥ 3౧ ॥ చ ॥ అటనట విశ్రమించుచు మ,హాతపమా త తమైననోర్చిచ । కటికగల నూగఁమందు జన,కన్గొనిపలుకు వెలంచి

రెండుమి। కుటముగ దొడ్డతెల్లగలు, కూరిమి రెక్కల పక్కినెక్కియు।
క్కట గలయంగ సుగ్రుడధి, కత్వరతఁ గమియింపుచుఁ దరహిఁ ॥ ౩౨ ॥

—✻ శివుండు పాలసముద్రముం గనుట. ✻—

సీ॥ అటువలె వలిదిబ్బ, యల్లుండు వైకుంఠపురము చేరువ గాఁ
గఁ, బోవుచుండి । యెలమితోఁ దనకును, దలపుష్ప మొలవంగఁ జేసి ఘ
నజ్ఞుఁడై, చెన్నుమెఱసి । మినువాక మొదలగు, మేలైన యేఱుల గముల
కు మొదలను, క్రమము గాంచి । పదినూరు కన్నుల, బాబెక్కియాడెడు చ
క్కని గనిసము, త్సాహమెనసి ॥ ౩౩ ॥ దప్పి పూనిబ్బరపుడబ్బు, బొబ్బి
మెకము । నుబ్బు సిబ్బెంపు వెలిమబ్బు, నబ్బురంబు । పసిడి బొజ్జయ్యన
డకైన, పక్కినికుఁ । గడలుద్రోయంగ గలుగుపా, లకడలిజూచి ॥ ౩౪ ॥

—(✻) శివుండు పార్వతితో క్షీరసముద్రాదిగత విశేషంబులు చూపి చెప్పుట. (✻)—

సీ॥ గౌరితో నిట్లను, కాంత యల్లదె కంటె యనతి దూరమున
దు, గ్ధాంబురాశి । హరి యిల్లటపుటల్లుఁ, డమ్మోచు దనకను కరణి నుబ్బె
నొనాగ, ఘనతరంగ । గణములు మిన్నందఁ, గనుపట్టె నాదండ వెలిదీవి
గనుగొంటె, వేల్పుటెల్లఁ । దన్ను మథించంగ, వెన్న దేలిననది పెనుదిబ్బ
వైచినట్లొనరె చూడు ॥ ౩౫ ॥ కాంత కనుగొనుమట్టె చెంగటను మె
ట్ట । తమ్మివలెను వైకుంఠపు, రమ్ము వెలసెఁ । గోటకొమ్మల తమ్మిరే,
కులగనమరి । యున్నవనిచూపి మఱియున, య్యుగ్రుఁడనియె ॥ ౩౬ ॥
సీ॥ ఇందిందిరాలక, యిమ్మహానగరంబు విభవంబు కలదెల్ల, వినుతి సే
య । నస్మదాదులకును, నాదిమ ఫణికిని కమల గర్భునకైన, క్రమము చి
క్క । దిందిరా రమణుని, మందిరద్వార సీమకు రాజవీధియా, మాగఁ
మతివ । నారాయణుని పెద్ద, నగరి చేరువనదె మకరకేతన కాంతి, మలసి
మిగిలె ॥ ౩౭ ॥ గెంటకున్నది రసదాడి, వింటివాని । యిల్లు చూచితె ముం
దర, నిందువదన । శారికాకీర కలకంఠ, చంచరీక । మోహన బలంబు

లెల్లనుఁ, బోహరించి ॥ ౩౭ ॥ క ॥ ఉన్నట్టి చ-దమిప్పుడు । వెన్నుని పె
ను బ్రాపువలన, వెడ విలుతుఁడు బల్ । సన్నాహంబున నాపై । మున్ని
టితన నూడుఁదీర్ప, మొనయుట దోఁచెన్ ॥ ౩౯ ॥ వ ॥ అని యిట్లు పలు
కుచు ॥ మ ॥ రవిచంద్రాగ్ని విలోచన క్రమతశ్రీ,రంజిల్లగా నమ్మహా॥ శి
వుఁడయ్యార్యకు నేత్రపర్వముగ ల,క్ష్మీవల్లభో ద్యత్పురో । త్సవ శృం
గార కళావిలాసములు త,త్తద్వైఖరుల్ నందునం । దు వినోదంబు
లఁజూచి చెప్పుచును సం,తోషాతి రేకంబునన్ ॥ ౪౦ ॥

...* శివుండు విరజానదింగాంచుట. *...

సీ ॥ మందార మాకంద,సుందర వనబృంద సీమ సుగంధముల్, పేర్మిఁబొలయు । శీతలచ్ఛాయల,శివుఁడును శివయును సర్వసుపర్వులు; సకల సిద్ధ । సాధ్యాదులును మును,న్సపరివారముగాఁగ జనిచని ముం దటఁ,గనిరి వేడ్క । నమృతంపుఁ దరగల,నలరుచుఁ గెందమ్మి తళుకులకెం పు చెం,గలువ గములు ॥ ౪౧ ॥ దనరు నీలంపుఁ జేటిమొ, త్తముల బెరసి । కలిత కలహంస జలవిహం,గముల కలక । లార్భటుల్ గల్గి రత్నమ,యప్రభాభి । రామ సోపానమై నవి,రజనుసనది ॥ ౪౨ ॥ అల ర మరియును నచ్చోన,న-తచామ । శ్రీవిలాసంబులైన స,రోవరము లు । తమమలై సర్వ గరుడగం,ధర్వ దివిజ । యక్షముని సేవ్య భవ్యమై, యతిశయిల్లి ॥ ౪౩ ॥ సీ ॥ అవిరళస్నాన సం,ధ్యాది క్రియాచార నిష్ఠావనీసురా,స్వితతటము । లతులిత భాగవ,తాఖ్య ప్రసంగవి స్ఫుట సుధీజనవచ,స్స్పందనములు । జలచర చక్రాంగ,సారంగ బకవిహంగమ సంగతతరంగ,సముదయములు । ఫుల్లహల్లకసితాం, భోజకైరవచర చ్ఛంచరీకారవ, సంకులములు ॥ ౪౪ ॥ కలితవిద్రుమ సోపాన, విలసితములు । గరుడ గంధర్వ కిన్నర,ఖచర నికర । వినుతమానస కాసార, ఘనవిలాస । రుచిర విభవంబులగు తత్స,రోవరములు ॥ ౪౫ ॥ మ ॥ కమలాబ్జ స్ఫుటచక్ర ధారణమునన్,గాంభీర్య కేళాయతిన్ సుమన

స్తుత్య శిఖిముఖోన్నతజన,స్తోమాహిరా ద్వైభవ । క్రమరీతిఁ ధ
రణీసురాభినుత సౌ,కర్యాను భావంబునన్ । గమనీయంబగు శార్ఙ్గ
పాణి కరణిన్,గాసారము ల్చెల్వగాన్ ॥ ౪౬ ॥ గీ ॥ అట్టికాసార తీ
రమై,యలరు విరజ । మహిమ మాద్యంతమును సర్వ,మంగళయగు ।
గౌరికేర్పడఁ బల్కుచుఁ,గాలకంఠుఁ । డా సమీపాంతరము జేరు, నవ
సరమున ॥ ౪౭ ॥

—(*) నారదుండు శివునికంటె మున్ను వైకుంఠంబునకరిగి హరిఁగనుట. (*)—

సీ ॥ అందనంతంబైన,హరిభక్తి పరులును బరమయోగీంద్రులు,
భాగవతులు । నతులితవినయవి,శ్రుతలీల చిత్తులై వేడ్కతో దినమున,
విరజగ్రుంకి । సంధ్యాజపంబులు,సలుపుచుఁ దమమనో భీష్టంబు లీడేరఁ,
దృష్టివాదల । ననుపమమణిభూష, ణాంబరా డంబరులై విష్ణు సేవిం
ప,నలరుచుందు ॥ ౪౮ ॥ ఏటుల గావున నారదుం,డపుడు వేగ । నవ్వ
నముదాటి మునుమున్న యా,విరజను । నిత్యకర్మంబు లొగిదీర్చి, నిష్ఠ
మెఱసి । హరిని సేవింప వైకుంఠ,పురముఁజొచ్చి॥ ౪౯ ॥ క ॥ కుడిచే
ల మహతి కుడిమెడఁ । గడుసిడుకొని యెడమచేత, ఘనకుంచికనున్
దొడిబడ విసరుచు వలయము । గడలుకొనన్ దిరిగి కుప్పి,గంతులు గొ
నుచున్ ॥ ౫౦ ॥ క ॥ హరికడకు నరిగె మున్నుగ । హరుఁడాతీర్థము
లపొంత,కరిగియు విరజన్ । సరసుల నన్నిటఁ గలయున్। దిరిగివలయు
విధులు తాను,దీరిచి యంతన్ ॥ ౫౧ ॥

—(*) శివుండు వైకుంఠనగరంబు సొచ్చుట. (*)—

శా ॥ శ్రీవిశ్వేశుఁ డనంతభూషణుఁడు గౌ,రీదేవితోఁగూడి తా
నావేళ న్విరజానదీ మహిమమ,య్యైచోట్ల సంధిల్లు త । చ్ఛ్రీవిస్ఫూర్తిన్
విశేషసంగతుల న,ర్థిన్ గౌరికిన్ జెప్పుచున్ । దేవోత్తంసుఁడు విష్ణుదే
వు●రమున్,ధీయుక్తితోఁ జొచ్చియున్ ॥ ౫౨ ॥ క ॥ నవరత్న ఖచిత

కాంచన । భవనంబులుసేయు గరుడ, పావన కుముదా । త్త విజయ జ
య కుముదాది । ప్రవరుల కిరవైన మంది,రములవి గనుచున్ ॥ ౫౩ ॥
క ॥ తోరణ బహులము లగుచును । వోరణములు వెలసిసర్వ,తోముఖ
భద్రా । గారముల నెరయు హరిపురి । గౌరవమునఁజొచ్చి చనుచు,
గారుడ రుచులన్ ॥ ౫౪ ॥ చ ॥ పరగు మణిప్రతానముల,బల్వగు కోట
లపెంపు రత్నసుం । దరతర గోపురంపుజిగి, దాల్చిన సౌధములున్నసొం
పు త । త్పరమతి నాకట్టకన్ దెలియు,బద్మదళాక్షు పురంబ దెల్లఁదా।
నరయుచు హేమచిత్రభవ,నాంగణ సీమ లతిక్రమించుచున్ ॥ ౫౫ ॥
క ॥ హరిపెద్ద హజారముకడ । కరిగియువా హనముడిగ్గి,నభవునికట
మున్ । త్వరితగతి నారదుఁడు శుభ । కరమతి నటమున్నెవేగ,గమ
నస్ఫూర్తిన్॥ ౫౬ ॥ చ ॥ పరిఖలు కోటలున్ గడచి,బంకుల కావలివా
రి మీరి సుం । దర నవరత్న మందిరవి,తానములెల్ల నతిక్రమించిము ।
ప్పిరిగొను భక్తిఁ జక్రధరు,పెద్దహజారము చెంతజేరి శ్రీ । హరి కమ
లా సమేతుఁడయి,హాటకహర్మ్యముమీద వేడుకన్ ॥ ౫౭ ॥ గీ ॥ నృత్త
గీతవినోదము,ల్నెరయఁగనుచు । వినుచు నొకవంక నిందిర, వెలఁదిపిం
డు । రవ్వతనముల నూరిపెము,ల్నివ్వటిల్ల। మీరి దుగదచ్చి యిత్తిక,బా
రయునుచు ॥ ౫౮ ॥ శా ॥ జూదంబాడఁగ నొకట్టవంక కొలువై,సుజ్ఞా
నలోకక్రమ । ప్రాదుర్భావవిదుండు నుండఁగని తా, త్వర్యంబు సంధి
ల్లఁద । త్పాదాంభోజయుగాభివందనమొన,ర్చన్ నారదున్జూచి
ల । క్ష్మీదేవీ ప్రియవల్లభుండు కరుణా,శ్రీదోపఁగా నిట్లనున్॥౫౯॥

—✻నారదుండు విష్ణుతో శివుండాడిన హెచ్చుమాటలనుడువుట.✻—

సీ ॥ కూర్చుండు నారద,గుణగణ్య త్రిభువన సంచార మాయాం
దుఁ,జాలభక్తి। గలవాఁడ వౌదుగా,గరళకంధరు సమ్ముఖమున కెన్నం
డైనఁ,గడగినీవు । పోయినయడిగల,దాయేమి మాప్రసంగములందుఁ
గలవేని,కలిగినట్టి । గతులెల్ల దెలుపుమా, గౌరి మ్మాయక్క నా యంద

లి దయఁ రమ్మెట్టు,లనిన నపుడు ॥ ౬౦ ॥ దేవమౌని తదాజ్ఞను,స్థితిగఁగు
రు । చుండి బహుసన్నుతులుచేసి,పుండరీక । నయన కైలాస మునను
డి,నయముమీర । వచ్చితిని నేను మీపద,ద్వయము గొలువ ॥ ౬౧ ॥ క
శంకరుఁడు సకలలోక శ్రీ । వంకరుఁ డఖిలంబు గొలువ,వైభవలీలన్
బొంకముగ నిండు గొలువై। సంకీర్ణంబుగను నుండు, సమయమున
దున్ ॥ ౬౨ ॥ సీ ॥ చని యయ్యుమామహే,శ్వరుల సందర్శించి య
న్నశ్రీకంఠుఁడు,నన్నుఁజూచి । బిసరుహాక్షుఁడు సుధా,రస మనిమిష
కుఁ బెట్టిన విధమెట్లు,బట్టుగిట్టి । దనుజులు కలహింపఁ,జనకని వ్వారప
బలహీనులైయున్న,భంగియేమి । కతమున నయ్యెఁద,త్క్రమ మెఱిం
నఁ జెప్పు మనిననప్పరమేశ్వ,రునకు నేను॥ ౬౩ ॥ విన్నవింపంగఁ దలఁ
స,విస్తరముగఁ । దోయజాక్షుఁడు హరిమునుం,దుఁడు సమస్త । ల
క మోహనుఁ డాసురా,నీకములకు । నమృతమీయంగ శ్రీరూప,మది
రించె ॥ ౬౪ ॥ మ ॥ తన శృంగారముఁజూచి దానవులుచి,త్తభ్రాంతి
జెందంగనూ । తనసౌందర్య వయోవిలాస రతికాం,తారత్న మాట
సుధా । శనులై రెల్ల సురల్ తదాకృతిగనన్,సర్వేశమీ రైననున్ ।
నవిలాక్షిని యుపద్రవంబులను నా,నాచిక్కులన్ బొందరే ॥ ౬౫ ॥ క
మీరెంతవారు హరిశ్రం । గారశ్రీవిధముకన్న,గవ కడ్డపడన్ । మారు
విరిగుచియలప । ల్మారున్ మొత్తబడకుండు,మహిమ దనర్పన్ ॥ ౬౬
క ॥ అనవిని కోపము గదురఁగ। ననుగినిసిసభన్ననుండ్ర,ఱ ప్రాయత
జు । లఱనవాడె వింటిరేముని । వనితను హరిఁజూచివిరతి,వదలుదు
నుచున్ ॥ ౬౭ ॥ అని ॥ క ॥ ననవిల్తు గొంగపలుకన్ । మొనసిన చిఱ
నవ్వ గౌరి,ముఖపద్మమునన్ । గని శివుఁడును బ్రమథులతో। ననుఁజ
పుచుఁ దనమహాగు,ఱ ప్రకటముగాన్ ॥ ౬౮ ॥ మ ॥ అవిచారుండయిన
విషాశనుని మా, యాభేద్య నత్యంతదు । ర్భవదూరున్ మరి మృత
సంహారునిబ,ల్పాప్మాపహున్ సర్వమా। భువనాతీతు నమేయు నీశ్వ

జగ,త్పూర్ణున్ మహా దేవునిన్ । శివునిన్ జుల్కఁగనిట్లు పలికిన సుర,
ర్షిన్ శిక్ష సేయందగున్ ॥ ౬౯ ॥ మ ॥ అనినన్ భృంగి రిటాదులా,ప్ర
మథులు,ద్యత్క్రోధులై వేగమే । ననుబట్టంగఁ గడంగునయ్యెడ నన్నా,
నంబైన కన్సన్న వా । రినివారించి హిమా,చలంబునను గౌ,రీయుక్త
సన్ జాలఁద్రా । థనగావించినఁ జక్రమిచ్చి జగద,ధ్యక్షత్వముం జేసి
యున్ ॥ ౭౦ ॥ ఉ ॥ మాయలు మంత్రము ల్పకల, మంత్రము లందుల
తంత్రముల్ మహో । పాయముల నస్త్రశస్త్రములు,పాటియు చూటి
యు నేర్పరించి దై । తేయుల సంహరింపఁ దగు,ధీయుతుఁ జేసితి నేని
నాతఁడున్ । స్త్రీయయినన్ భ్రమింతునని,చెప్పెదవీవు వివేకసారమే॥
౭౧ ॥ క ॥ నిను నెఱుఁగ వెదిరి నెఱుఁగవు । వినుమీ నీవగణ మెల్ల, విధ
ములఁ జెఱతున్। జను లెఱుఁగ విష్ణుమాయా । వనితాత్వముఁజూచి విర
తి,వలఁతిగ నగుచున్ ॥ ౭౨ ॥ చ॥ పరువడి నష్ట నావిరతి,భావము నీవు
ను సర్వమైనయీ । సురలు మునీంద్రులున్ దెలియఁ,జూచెద రెంతయు
వింతగాఁగను । త్తరమిది నీవు పల్కనకుఁ,దక్కమికన్ వెడమాట లే
వు ము । న్నెరుగక నాడుటన్ మరిస,హించితి మించగ నాడకీవిఁకన్॥

—*హరిహరులకుఁ గలహంబుగల్గు మాటలు నారదుం డాడుట.*—

ఉ ॥ మంచిది మోహినీ యువతి, మాధవుఁ గమ్మను చూడవచ్చె
దన్ । బంచశరుండు నన్ గెలుచు,భంగి యొనర్పుము వేగ పొమ్మనీ ।
వంచితలీలతో హరిమ,హత్వ మెఱింగినవాఁడ వౌటచేఁ। గాంచెదనమ్మ
మత్తరిజ,గద్విదితంబగుఁ దారతమ్యమున్ ॥ ౭౪ ॥ చ ॥ అరయక నీవ్రన
న్నను భువ,నాధికుఁ జుల్కగ నాడితౌగదా । మరవకపొమ్ము నీమది,ర
మాపతి వేగమె మోహనాకృతి । స్థిర తరుణిన్ స్థితిన్ దగివి,శేషత
నన్ బ్రమయించినన్ గదా । నిరుపమ సత్యశీలుఁడవు;నీవు మునీశ్వర వే
యు నేటికిన్ ॥ ౭౫ ॥

—* శివుండు వచ్చుచున్నాఁడని విష్ణుతో నారదుండు నుడువుట. *—

క ॥ అనినన్నుఁ గినిసి శివుఁడో । య్యనఁజా శ్రీగౌరి వలవ,దనినఁ
వినకా । వనితామణితో నిటకుం । జనుదెంచె సమస్తమౌని,జనపరివ
తుఁడై ॥ ౭౬ ॥ క ॥ తనయులు ప్రమథులు దిక్పతు । లనిమిషు లర
దేరవచ్చె,నాఁడ పరుపక । నినునినునంగనగమ్మని । తనవైన విర
లోక,తత్తి కెఱిఁగింపక ॥ ౭౭ ॥ క ॥ అనునంత ద్వారపాలకు। లనఘ
పరా కబ్జనాభ,హరుఁడిదె చనుదెం । చినవాఁడు హజారముకడ।కన
తెల్పఁగ నెదురుకొనుట,కై శ్రీహరియున్ ॥ ౭౮ ॥

—(*) విష్ణువు శివు నెదురుకొనుట. (*)—

సీ ॥ మోదంబుతో లేచి,మేదినీ రమణియు మఱపులందియర
మావధూటి । వలకేలు భుజముపై,నలవడ గ్రహియించి దాస దా
జనుల్,తరుచుగొల్వ । కుముద విష్వక్సేన,కుముదాక్షులొకట హె చ
రికలు సలుపంగ,చక్రగదలి । యందందఁ దగువార,లలబల ముదుష
చు నుపచారములఁజేయు,నుచితలీల ॥ ౭౯ ॥ బంగరరిగెల నీడ సం,భ
మముతోడ । వచ్చునటమున్నె శివుఁడుత,ద్వారసీమ । ప్రమథపరివ
తుఁడగుచుఁబా,ర్వతిఁగూడి । యచటి మొగసాల గడచి నె,య్యముఁ
లిర్ప ॥ ౮౦ ॥ క ॥ అరుదెంచు నంతలోన । ట్లరుదెంచుచు నెదురుఁడ
సి,హరి కరమర్థిన్ । గిరిసుతఁ బూజింపఁగనిం । డిర పొఁదొనరం
సమ్మ,తిని బుచ్చితగన్ ॥ ౮౧ ॥ చ ॥ పరమమునీంద్రులున్ బరమ,భా
వతు ల్నిజభక్తకోటులు। గ్గరుడుఁ డనంతుఁడున్ మొదలు,గాఁగలవా
తోడనప్పుడ। ట్లరిగి యెదుర్కొనెన్ శివు,మహాముదమొప్పఁగఁ గౌ
లించెనా । హరు పరిరంభణ ప్రకట,మహాణముగా మునుదాను గా
చియున్ ॥ ౮౨ ॥ క ॥ నీలాచలరాజము స । త్కైలాస నగంబు గ
యు,గావచ్చునెడన్ । శ్రీలలనేశుఁడు హరియున్ । శూలాయుధుఁ

పుష్ప గదిసి,శుభకరమతులై ॥ ౮౩ ॥ గీ ॥ పరమ సంప్రీతిఁ బొదలిర,ప్ప
ట్టునందు । కలిమి గుబ్బెతగుబ్బల,నలరుకమ్మ । కస్తూరి విలాసవాసనల్,
గలిగి వెలయు । వెడఁదయురమున శ్రీహరి,వేడ్కనిట్లు ॥ ౮౪ ॥ మ॥
హసనిండారఁగ గౌఁగిలించి కడును,ద్భక్తితో మ్రొక్కెనన్ । సురనా
థాంబుజసంభవాదులమునిస్తోమంబులన్ సత్కృపా । కరదృష్టిన్ వె
లయంగ జూచె రమచే,గౌరీమహాదేవిక । హారతిన్ బూజలుచాలస
ల్పగమణీ,సుప్రక్రియన్ గూర్చియున్ ॥ ౮౫ ॥ చ ॥ ఇటుల పురాణదం
పతుల,నింపలరన్ సమయోచితక్రియా । ఘటనలమించు పూజనల,గౌ
రవమున్ మెఱయంగఁజేసియు । తత్కటబహు వాద్యరావవిత,త స్తుతి
పాఠక వందిమాగధా । ర్భటమగు క్రందె సంగబహు,భంగిగ వేడుక
లుప్పతిల్లఁగన్ ॥ ౮౬ ॥ సీ ॥ బంగారుచాలుకం,బములను మణి హేమ
శిఖరకుంభములఁ,జెన్ను మెఱసి । గరుడకేతనమహా,తటాటమయి జి
గిమించు తళుకుటద్దంపుగో,డల దనరిన । పెనుపొంద నవరత్న,పీఠం
బులవహించి గచ్చుటరుగుల ముద్దు,కల్మిఁబెరసి । ఘనతరంబగు మేలు,
కట్ల రంగుచెలంగి కుసుమతల్పంబుల,కొమరు మిగిలి॥ ౮౭ ॥

—(*) శివుండు హరి సభాస్థానంబుఁజేరుట. (*)—

కలితమగు ధూపవాసన,గ్గలసికమ్మ । విరుల ఘుమఘుమంబగు
నట్టి,విసత్తనజని । వాసమునకా భవునిగొని,వాసవాబ్జ । భవముఖా
దులు వెంవెంట,బలసి నడువ ॥ ౮౮ ॥ సీ ॥ సముచిత గతిఁదదా,స్థాన
మంటపముప్ర వేశించి యందఱ,వేరువేర । నహాసనముల సు,ఖాసీ
నులైయుండ నియమించి తాను,నిజసమంచి । తాసనంబున నుండి,
యప్సర స్త్రీసతతి యాటలుపాటలు,నభినయములు । భాగవతప్రము
ఖుల,ఫణితులబ్జాసన శతమఖ కిన్నర,సాధ్య సిద్ధ ॥ ౮౯ ॥ గరుడ గంధ
ర్వ గణములు,కానకలొసఁగి । విన్నపముసేయు మనువులు,వినుచుమ
నుప । మన్ననలుగల్గి శ్రీహరి,యున్నతరిని ॥ ౯౦ ॥

—※ హరి హర సంభాషణ. ※—

ఉ॥ తద్దయుఁ దానువచ్చిన విధంబది మున్నె యెఱుంగు జాణ
తోఁ। బ్రొద్దు మెఱుంగునుఁ గడకు, బొమ్మనుపుట్టుము గల్గువానితో
నొద్దిక మాటలాడుటకు, నూహదలిర్ప సభాస్థలంబు పెన్ । గద్దియ
సంగ చేసయి గ, సల్పి సమున్నతి నప్పుడెంతయున్ ॥౯౧॥ క॥ శంకరుఁ
డభిముఖుఁడైయా । పంకజనేత్రునకు మృదుల,పద్ధతినను ని । శ్శంకుఁ
డయి నారదుఁడునను । గొంకక నిందించె నిందు,గోలుపున నిన్నన్ ॥
౯౨॥ క॥ దానవకోట్ల భ్రమింపఁగ । మానినివై వట్టినీవు, మతకరి మా
యల్ । నేను గనినంత మరులను । బూనుచుఁ బ్రాకృతునిలీల,బుద్ధి చ
లింపన్ ॥౯౩॥ క॥ జ్ఞానముచెడి భువనాధిక । మానంబుడివోవమ
రుసు,మక్రమ శరసం । తానములఁ బీడితుఁడనై । నేనిను బతిమాలు
చునట,నీరజనాభా ॥౯౪॥

—※ మోహినీరూపంబు శివుండు చూడంగోరి విష్ణునడుగుట. ※—

గ క॥ నావైరాగ్యం బతనికి । నీవిశ్వంబునకుఁ దెలుప, నెంచిన
మతితో । నేవచ్చితి నిటకున్ స్త్రీ । విధ మరయఁగనిప్పుడు,సిద్ధము గా
గన్ ॥౯౫॥ చ॥ మొనయుము నాటినీభువన, మోహన భామిని రూ
పమిప్పుడే । కనుఁగొన వేడ్క యయ్యెడిని,గంజభవాదుల కద్భుతంబు
గా । నినుఁగని నేవిరక్తమతి,నిల్చెద నారదమౌని చిన్నవో । యున మ
దితోడ సిగ్గువడ,నీయెడనో దశరూప ధారణా ॥౯౬॥ చ॥ మరునిజ
యించి మృత్యువుఁ గ్రసంతవిధం బుడిగించి లోకభీ । కర గరళంబుమ్రిం
గి ముర,ఘస్మర నీవెనుగన్ జగత్ప్రసిద్ధినేఁ । బరగిన నన్నొకం డనుట,
పాడియె కామినిగన్ను వేగమే । గుఱుకొని తళ్కు నీకులుకు, గుబ్బలు
నిక్కగఁ జూచి మెచ్చెదన్ ॥౯౭॥ గీ॥ అనిన మందస్మితాననుఁ,డగు
చు మదిని । బుండరీకాక్షుఁ డనుమాట, పొలుపుదక్క । యరుణ కమ
లాక్షుఁ డనునట్టి,వెరవుగఁగ । నెలమిఁ దనలో వితర్కించె,నిట్టులన

చు ॥ గా ॥ క ॥ నారదుఁడు లోకసామితె । గారూఢిఁ బలికినంత, కనలొందంగాఁ । గారణము తనకునేమిటి । నేరంబిది మది విచార, ణీయము వలదే ॥ గా ॥ తే ॥ ఆవిలాసిని రూపుమీ,రమరఁగనిన । బ్రమయుచుఱటన్న మాటమా,త్రమునకలిగి । కోపగించిన నది తన,కొదవగాదె । తలఁప సర్వజ్ఞుఁడను పేరు,గలుగుచోట ॥౧౦౦॥ అనియిట్లు ॥ శ్రీ నిత్యాత్మకుఁ డంతరంగమున నన్, జింతించి రౌద్రాకృతిన్ । గానం డేమియుఁ దాకుతప్పితఁడహం,కారాత్ముఁ డెల్లప్పుడున్ । గానీయిప్పుడు మంచిమాటలవిప,ల్కన్ ధిక్కరించెన్ వగల్ । పూనన్ వెన్కను జూతమీతనిఘనం,బున్ బెంపు సొంపారగన్ ॥౧౦౧॥

—(*) శివునితో విష్ణుండు మోహినీరూపంబు తమరు చూడవలదనుట. (*)—

చ ॥ అనిమది చింతచేసి త్రిపు,రాంతకుఁ జూచి మురారిపల్కె నె । మ్మనమున వేడ్కఁగూడ జను, మానముతో ననుజూడవచ్చిద । ర్శనమొగిఁ బల్కనొక్రియల,చక్కటి గల్గినయట్టి పట్టియా । పసికిటు సొచ్చినంత నగు,బాటుబు మాటలు వేయునేటికిన్ ॥ ౧౦౨ ॥ క ॥ నాదగు వనితారూపము । మోదముతో నీకుఁజూడ, ముచ్చటగలుగన్ । వాదింప వలవదిఁక మ । ర్యాదం జను మిపుడు చూడ,నగుఁదశైవైఁన్ ॥ ౧౦౩ ॥ క ॥ ఇంకొకవేళను నన్మ । త్పంకజనయు నావిలాస,పరిమా కృతిని । శ్శంకుఁడవై కనియెదు శివ । శంకర శైలేంద్ర చాప,సర్వజ్ఞ హరా ॥ ౧౦౪ ॥ క ॥ నాయింటికి విచ్చేయుట । శ్రేయస్కరమయ్యె నిన్ను,సేవించితిల । క్ష్మీయుతుఁడ నగుచు నీవున్ । హాయిగనీ యింటికరుగు,మని హరి పల్కెన్ ॥ ౧౦౫ ॥ ఉ ॥ ఇందుధరుండు విష్ణునకు, నిట్లను నూరక మాయమాటలన్ । బాదిలిఁబెట్టగాఁ దగదు,పంకజనాభ యొయారి యాడురూ । పందముగాఁగ నాయెదుట,నైయుపు డేమొగి నిల్వ చూచెదన్ । బొందుగ నీదుచిన్నెలగు,పోలిక చాలిక పెక్కుమా

టలన్ ॥ ౧౦౬ ॥ క ॥ అనికినరా నాడమి శివుఁడనఁ । గను ప్రమథులు భృంగిరిటులు,కడుఁ గ్రూరముగా । వినవింతలగు దురుక్తులు । గొన కొని పలుకన్ సహించు,కొని శ్రీహరియున్ ॥ ౧౦౭ ॥ మ ॥ ప్రమదా కారముఁబూని తోఁచితని గర్వక్రౌర్యముల్ వాయఁగా। భ్రమఁబొందిం పక యుంటినేని ప్రమథుల్పాపాత్ములై రేగి దే । వమునిన్ సంకట పె ట్టకుందురె మనో, వాక్కాయ కర్మంబులన్ । విమతుల్ క్రూరతి మత్సర స్థులనియు,విష్ణుండు పల్కెన్ శివున్ ॥ ౧౦౮ ॥ ఉ ॥ మాన్యుఁడ వంచు నిన్నుఁ బలు,మారు నుతింపుచు నుండలీల సా । మాన్యముగా వచింతు నను,మానమొకింతయు లేక నీకునున్ । దైన్యము దెచ్చుపద్దు విను,ద ల్పవొ మంచిది భాగ్యమాయె నిం । కన్యవిచారమేల తును,మాయయుద్ధ కార్యమె చక్కనయ్యెడున్ ॥ ౧౦౯ ॥ క ॥ అనిబ ముబు మెరయఁ బలికి న । వనజాక్షుని పలుకులకును,వనజభవాదుల్ । మనమున నట్లని త లఁచిరి । ఘనులీ హరిహరులు మతుల,గతులెట్లునో ॥ ౧౧౦ ॥ క ॥ హరిమాయదగిలి భ్రాంతిన్ । హరుఁడాసర్వజ్ఞు మహిమ,లారఁడి బో వన్ । మరుబాములను దలంకునొ । పరమవిరక్తిన్ బ్రతిష్ఠ,పరుఁడౌ నొకదా॥ ౧౧౧ ॥ క ॥ అనికొంద రనిరి వీరల । ఘనతరబహు మాయ లెట్లు,గనఁగా వశమా । మనకిపుడు తనకు దానే । కనఁబడునటుమీఁద జూడ,గలమది యెల్లన్ ॥ ౧౧౨ ॥

— * విష్ణుండు మోహినియై శివునికి గన్పట్టుట. * —

చ ॥ తమకఁగ నేల యుంచునుము,దంబెద నిండగ నుండు నయ్యో డన్ । గమల దళాయతాక్షుని మొ,గంబునఁ దిన్నని నవ్వొలర్చిన। న్నమ కముకల్గి పేరెములు,నైకొని పారఁగ వేళ యుంచునా। సుమశరుఁడుగ్రుఁ డై యడరి,శూరతఁ జూపఁగఁ బ్రాభవంబునన్ ॥ ౧౧౩ ॥ సీ ॥ ఆసభ నున్నవా,రతి చంచలాత్ములై యందరు మిగులమో,హముల భ్రమయఁ। జనువఁబోయినతొల్పి,చదువుల కటమున్నె దాశకుసదనశా,స్త్రంబుదో

ప। నఖిలజ్ఞు లగువారి,కైన నెరుకచెడీ ముక్తి కాంతామణి, మోము
వంప। మందహాసాననా,నందుఁడై హరియోగ మాయనాకర్షింపఁ,
జేయనపుడె ॥ ౧౧౪ ॥ గుబ్బ తిలవాసనలతోడి,గుబ్బలాడి । తనముద
గు దారి గలనెర,తనముమీరి । తర్పితానంగ మోహనా,స్త్రం బనంగ ।
నిగుడి శివు బ్రోల నెలఁతయ్యె,నిల్చి పొలిచి ॥ ౧౧౫ ॥ సీ ॥ శ్రీవత్స లక్ష్మం
బు,చెలఁగి కొప్పున సుప్పతిల్లంగఁ గౌస్తుభ,దీప్తిమోవి । కడనిల్వ శా
ర్ఙ్గిణంబు,కటిఁదికన్నొసలందు చెలువందఁ గాంచన,చేలమెరుగు । తను
వునఁ బ్రకటింపఁ,దగు పాంచజన్యంబు సొగసు కంఠమునందుఁ, జొప్ప
డంగఁ । జక్రమహత్త్వంబు,జఘనసీమ నటింప మీనావతారమై,మెరయు
కన్ను ॥ ౧౧౬ ॥ గవయు మీగాళ్ళు తామేటి,గతులు గుల్కు । వెన్నుఁ
డను తెల్వి గనఁడాయె,విష్ణుమాయ। ప్రకటమయిడాయ తనమహా,ప్రతి
భ వాయ । నజ్ఞుఁడైయిట్లు శివుఁడుస,ర్వజ్ఞుఁడయ్యె॥ ౧౧౭ ॥ సీ ॥ ఘం
టల మొలనూలి,ఘణఘణల్ పాదనూ పురముల రవళితోఁ,బూనికలయు।
పైఠాణి చెరఁగులో,పలితోడల్వలి పెంపుఁ జెంగావిపావడ,రంగుగాఁగ।
మొగమున కెగయుచ,న్నొనలపై నరుణోష్ఠ సుద్యుతి కుంకుమ,సుంకుజే
య । పదియారు వన్నెయుఁ,బసిడి మట్టెలడాలు చలువకుచ్చుల కంచు,
జరతజూప ॥ ౧౧౮ ॥ సడబెడంగైన కంచలు,కడుముదమున । విడువకె
ప్పుడు కాళ్ళను,నెళ్ళఁబెనఁగ । మదనికైనను దనసొంపు,మరులముంపు।
కొమ్మరైయొప్పి యొప్పుల,కుప్పయగుచు ॥ ౧౧౯ ॥ సీ ॥ నెరిగొప్ప వి
రులపై,బరిమళంబులు దేఁటి గుంపుల విందుకై,కోరిపిలువ । ముంగు
రుల్ గ్రమ్మిన,మురిపెంపు నుదురల్లి కటిమబ్బులోఁ జంద్ర,కళను నవ్వ ।
మకరికా పత్రముల్,మదనాంక మగుచున్న మకర కేతన కాంతి,మరుపొన
ర్ప । మొగము సేరాజున,కొగ్గి నేత్ర లలితకై రవముల జిగిచామ, రము
లుగాఁగ॥ ౧౨౦ ॥ గలికి నిడువాలు గన్నుల,కైపుకొలువు । వారలకువి
రి తూపుల,వానగాఁగ।గళకు వజ్రంపు కమ్మల,తళుకుచెకుట। ఒద్దముల

మెఱుంగు బెళుకయి, ముద్దుమిగుల ॥ ౧౨౧ ॥ సీ ॥ నెరిసీటు గంద క్రొ, న్నెలి నామము బెడంగు మొగమున కెగయుచు, న్నానలరంగు । సొంపైన కెంపుచే, ర్చుకర నిక్కు మెరుంగు పంజులకమ్మల, ప్రభ వెలుంగు । గండ స్థలంబులఁ, గాంతులీనగ పొంగు కలికిప ముక్కు-ముం, గర తెరంగు । నాణిము త్తెపు కుతి, కంటుచెల్వు చెలంగు వెడకడమృగనాభి, మేలిభంగు ॥ ౧౨౨ ॥ అమర శృంగార మోహిని, యైనమంజు । వాణి ఫూబోణి నలివేణి, వనజపాణి । సైకతశ్రోణి గజభ్రమ, ల్పందుకొనఁగ । నెరుక లెల్లను నుడివోవ, నెల్లవారు ॥ ౧౨౩ ॥ చ ॥ కులుకు నొయారమా రజము, కూరిమిమాటల నీటుపాయముల్ । గలకల నవ్వుచెల్వమును, గర్వపు మేని మెరుంగు రంగుచి । న్నెలువలపంద చందముల, సిగ్గునొ కాటపు సిగ్గు జగ్గుతోఁ । గలికితనంబునన్ సభకుఁ, గానఁబడన్ దమకంబు పెంపునన్ ॥ ౧౨౪ ॥ సీ ॥ కొమ్మ గాదిది పైడి, బొమ్మని యొకకొంద రనబొమ్మ గాదిది, యల్ల మెరుగు । ప్రోవన్న కొందరు, బారిమెరుంగుల ప్రోవు గాదిది చంద్రుని, కళయటంచు । కనికొందరన చంద్ర, కళయుఁ గాదిది రతి చేసున్న మల్లెపూ, చెండు తెలియు । నానని మరికొంద, రన మల్లెపూచెండు గాదిది మరునిచూ, క్కటపు మోహ ॥ ౧౨౫ ॥ నాస్త్రమని కొందరననిట్లు, లనువు మెఱసి । సముచితంబైన తేజమ్వ, నమున నెరసి । వెలయు నామోహనాంగి చెల్వ, ర్కజూచి । కోకుల లెదవిడ సభగనుం, గొనుచునుండ ॥ ౧౨౬ ॥ మదకుంభి కుంభ దేశము । వదలక దిగజారు మదము, వైఖరిదగియా । సుదతి కుచకుంభ యుగళా । స్పదమైయారొ దవె రుచిర, సంపత్కరమై ॥ ౧౨౭ ॥

— (*) ప్రమథులు మోహినిఁజూచి వలచుట. (*) —

క ॥ తగనిటుల భువన మోహన । మగు రూపున విభ్రమింప, నందరు నానా । వగలన్ మరుబాములచేఁ । బొగలఁగన వ్వేళఁ బ్రమథ, పుంజం బెల్లన్ ॥ ౧౨౮ ॥ చ ॥ తమతమ ప్రజ్ఞలన్నియును, దప్పఁగ ధైర్య

ము క్రౌర్యముల్చెడన్ । గమకమడంగఁ దెప్పి దొలఁ, గన్బహు మోహ
ము సంఘటిల్లఁగా। భ్రమితరుచై తమింగొలుపఁ, బల్మరు వెఱ్ఱితనంబు లే
ర్పడన్ । సుమశర తాడనంబులను, సుక్కిరి సభాసదులెల్ల నవ్వగన్ ॥
౧౨౯॥సీ ॥ ప్రమథుఁ డొకఁడొకఁ, ప్రమథుఁ దద్భామగా భావించి
గడ్డంబు, పట్టితివియు । భ్రమగొని యొకరుద్ర, భటుఁడొక శివదూతఁ
గాంతగాఁగనుఁగొని, కౌఁగిలించు। మరియొకఁ శైవుండు, మామహేశ్వ
రుసేవ కుని బడంతిగనెంచి, పెనఁగఁబోవు । భవు భృత్యుఁడొకఁడు,
పసిడి కంబపు బొమ్మఁ గొమ్మని ముద్దాడుఁ, గోర్కెమెరయఁ॥ ౧౩౦ ॥
బట్టి యిటువంటి భంగుల, బెట్టివిష్ణు । యోగ మాయ విలాసమ, య్యావి
శమైన । కారణంబున నప్పుడ, కౌజముగాగ । విరహి సివమెత్తి తెలి
యక, వెనుకముందు ॥ ౧౩౧ ॥

—* శివుండు మోహినింజూచి మరులొనుట. *—

క ॥ మరుచిలుక పతాణియనా । నారవుఁ శృంగారతయును,
నొప్పగు సొగసుఁ । గఱదల పొంకము మురిపెపు । నెరతనము న్చింక
మపుడు, నేత్రగతంబై ॥ ౧౩౨ ॥ చ ॥ చురచుర గాడగా నతివ, చూపుల
నన్దగు మోహనాస్త్రముల్ । కరకరి కోటిమన్మథు, లఖండ పరాక్రమ
ల్లఁజేసిన । ట్లురువగు గుండె ఝల్లనగ, నొకట బాయగ ధైర్యమెల్ల
ద । త్తరమునఁ దానువచ్చినవి, థంబెద గానని చిత్తవంతతోఁ॥౧౩౩॥
చ ॥ అనుపమశీలి శూలితన, కైన వివేకము జ్ఞానముఁ ఘనం । బును బ
హు శౌర్యసారము ప్ర, భుత్వము తత్త్వము తెల్వి గోల్పడన్। మనసిజ
బాణభిన్నతర, మానసుఁడై తనలోన వాను న । వ్వుఁత విలాస వైఖరు
లు, వర్ణనజేసెను బెక్కుభంగులన్ ॥ ౧౩౪ ॥ శా ॥ నారీరత్నముఁ
జగమ్ములను నెన్నఁ జక్కగా వింటిఁ గ । న్నారఁ గన్గొని యున్న
వాఁడఁగదయీ, యబ్జాక్షి యొయ్యారమ।య్యారే యేజవరాండ్రకు న్గలు
గగా, దారార యీమంతియ । య్యారే లక్షువరాలు సేయు నిపుడా,
హాయియాహా లింకేటికిన్ ॥ ౧౩౫ ॥ గీ ॥ చాఁగురె విలాస మజ్జరే, చకొ

దనము । మాయురే యారజంబుని,మ్మానవతికి । నెవ్వడోపతి పేరే
మొ,యొచటనుండి । యిటకువచ్చెనో ప్రేమన,స్నేలుకొనదొ॥ ౧౩౬ ॥
సీ ॥ చిమ్మ చీఁకటియొప్పుఁ,జిలుకు తుమ్మెదకప్పు గప్పునీజవరాలి, గొప్ప
కొప్పు । మంచిదామరగోము,మించువెన్నెలగము నాముకోసౌనునీ,
లేమమోము । కమ్ము బంగరునికుచ,చిమ్ముసద్దపుచెకుచ హాకుచగాని
కుచనీ,యతివచెకుచ । లగును చక్కెరదీవి,చిగురుతై యెలమావి తీవి
యై యాతన్వి,కావిమోవి ॥ ౧౩౭ ॥ గట్టుపోఁడిమిగను గను,పట్టుదీని ।
చన్నుకట్టునఁ దమిబుట్టు,నెన్నవన్నె । గన్న నీచిన్నె లాడిచ,క్రానగుమే
ని । మించు తొలకరి మించాక్క,మించిమించు ॥ ౧౩౮ ॥ అనితనలోదా
నూహించి ॥ క ॥ మరులు మదినించు మోహము । కరకరిఁ దమకించు
లేవ,గా గమకించున్ । ఇరుగడలం గురిగాంచున్ । తెరిగాదంచు న్దలం
చుఁ,దమిమరలించున్ ॥ ౧౩౯ ॥ ఉ ॥ జారు పయింటలో గులుకు చన్న
వపైఁ గొనగోరులుంచగా। గోరు నొయారిచూపులల,కోర్కులు డెంద
మునందుఁ గుప్పగా । గూరగ జెగ్గడిల్లితమి,గొల్పుచుఁ ధేనియలూరు
మోవిపై । తీరగుపల్లు కెంపులుగ,దింపగ సొంపుగలోన నెంచుచున్॥
౧౪౦ ॥ చ ॥ కనుగొనఁ గొంకు వేడుకలు,గన్పడఁజూచిన మోహము ద్రి
ప్పునో । యనుభయ ముప్పతిల్ల మొన,యున్నిటు పిల్చిన బల్కకెక్క
డన్ । జననొయాటంచు బిల్వనకు,జంకును దత్తను సుందరంబుగ। ల్గని
తనుగన్న మెచ్చదను,కైవడిఁ గాయము మాటు సేయుచున్ ॥ ౧౪౧ ॥
వన్నెవితడిఁగనీడ సభ, వారు గనంగను ముచ్చటాడగా । గన్నను చా
టొకింత నిట,గన్నను సన్నకుసన్న గాగనీ । కన్నుల కల్కి నల్కకొ
ని,కౌగిటసవు ప్రియంబెలర్పనే । నున్నతి మోహముప్పతిల, నొక్కట
నున్ రతికేళిఁజేలసే॥ ౧౪౨ ॥ క ॥ ననువంటి రసజ్ఞునికీ । వనితామణి
దొరికెనేని,వలపునిగుడరొ । మ్మునగ్రుచ్చి కౌగిలింపుచుఁ । గొనకొని
రతికేళినేలు,కొననేచాళిన్॥ ౧౪౩ ॥ గీ ॥ చులుకగాననన్ను గొలువెల్లఁ,
జూచుచున్న । నలిగి నాతోడఁ బార్వతి,పలుకకున్న । విన్నవైయున్న

బ్రిమథులు, వెన్నుఁడింతె । యుగ్రుని గురుత్వ మనియున్న, నుండనిమ్ము ॥ ౧౪౪ ॥ క ॥ చిన్నెలు వన్నెలు గలయా । చిన్నారి మెఱుంగుబోడిఁ, జిక్కించుకనే । మన్నన నేలకయుండిన । మన్నా నాజన్మ మేల, మరిబ్రతుకేలా ॥ ౧౪౫ ॥ వ ॥ అనియిట్లు శంకరుండు మోహినీదేవిం గాంచి మన్మథబాణ పీడితుండయి యువ్విళ్ళూరుచున్నంత ॥ ౧౪౬ ॥ క ॥ ఆవల కథ నెఱిఁగింపుము । నీవాక్సుధ గ్రోలు తలఁపు, నెక్కొన మదియెంతో వేఁడుచున్నదనిరా । జావైశంపాయన ముని, నడిగినయంతన్॥౧౪౭॥ శా॥ శ్రీసర్వజ్ఞ కుమారయాచ పృథివీ, భృత్పుత్ర దీనావనా । ధీసంపజ్జిత దేవతా గురువరా, ధీరాగ్రగణ్యామహా । రాసక్రీడ పరాయణాచ్యుత సద్పుగ్రాజత్సుఖా స్వాదనా । నాసత్యప్రతిమాన సుందరతనూ, నారీ మనోవల్లభా ॥ ౧౪౮ ॥ క ॥ శ్రీవీరమాత పౌత్రా । భూవర సంస్తూయమాన, భూరిచరిత్రా । భావాళీ పుంజాన్విత । భావజరిపు దైవరుచిర, పద శతపత్రా॥ మాలిని ॥ విమల గుణనిధానా, విక్రమాలోకపమానా । నముచిదమనభోగీ, నవ్య సంగీతరాగీ । శమిత రిపు సమూహా, శాంతవిద్యా విమోహా । సముచితపద వేదీ, సంచితా గామి భేదీ॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమ ద్దత్తాత్రేయ గురు చరణారవింద మకరందబిందు
సందోహానంది మాన సేందిందిర భద్రకాళీ వర ప్రసాదిత
కవితా చమత్కార కుమారయాచ నృప దత్తతికటాయ
జ్వ నామాంతర భాసుర రోసనూరి లింగనా మా
త్య పౌత్ర గంగన మంత్రి పుత్రి కాశ్యప గోత్ర
పవిత్ర వజ్రకంకట విశంకటమతి వేంకటపతి
కవి ప్రణీతంబైన విష్ణుమాయా విలాసం-
బను శృంగార ప్రబంధంబు నందు
ద్వి తీ యా శ్వా స ము
సంపూర్ణము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ విష్ణుమాయావిలాసము

తృతీయాశ్వాసము.

క॥ శ్రీవెల్లోటి కులేశ్వర । భావజ రూపావతార, భద్ర యశ
స్స్నం । భావిత కుమారయాచమ । హేావరుసుత రత్నబంగ, రేచ నృపా
లా ॥ ౨ ॥ అవధరింపుము ॥ క ॥ దేవా జనమేజయ ధా । శ్రీవల్లభుక
ణజములకు, తెం దేపలుగా । శ్రీవాక్సుధారసము చూర । గా వైశంపా
యనుండు, ఘనముగ బల్కెన్ ॥ 3 ॥

—※ సభవారు మోహినింజూచి మోహితులగుట. ※—

గీ ॥ సభయు శృంగారవనముగాc, జంద్రవదన । యొకర్తీయ
యుండు చందంబు, నొంద శివుcడు । బంటిపాటయ్యె చెలిగూడ, నారప
టంచు । వేడ్కc జెలువొందనున్నట్టి, విధము వినుము ॥ ౪ ॥ సీ ॥ బహు
పాదవటమహీ, రుహముల భంగిని తపసిగుంపులు మహో, త్కటముగా
గ । కనకసాలంబుల, కైవడి లలిమించి కనకసాలంబులు, ఘనముగాగ।
గాలవ కౌశిక, ష్మాజంబు లట్టుల గాలవ కౌశికుల్, క్రమముగాగ । సుమ
నోవితానవి, శ్రుతలీలలు వహించి సుమనోవితానము, ల్సొంపుగాcగ ॥
౫ ॥ చిత్రకుడ్యపు బహుచిత్ర, పత్రతతులు । విహగ మృగపరి విభ్రమ,
మహిమ వెలయ । నప్పుడు శృంగార వనమయి, యభవుదృష్టి । కిని సభా
మండపంబురా, గిల్లెమరియు ॥ ౬ ॥ పొలుపుగ తెంపుటోవరులc, బూచి
న మోదుగలై తనర్చియు । జ్జ్వల నవధూప ధూమ పరి, జాలము నీట
గు తేంట్లు గుంపులై । చెలువమరంగc జూచి తన, చెంత లతాంగియు

సైగఁ జేయఁగా । గలిగినయట్లుతైనమదిఁ, గౌతుక ముప్పతిలంగ నుం
ఠగన్ ॥ ౭ ॥

—* వసంతఋతువర్ణనము. *—

ఉ ॥ ఆసమయంబునన్ జిగురు, టాకు కటారున కాప్రఁ డొటచే
పాసటమై వసంతుఁడుక, పర్ధి పయిన్ దళమెత్తినట్లుగా । భాసుర కో
కిలాలపన, బంధుర కీరవిరావ భూరుహ । శ్రీసముదీర్ణ పల్లవవి, చిత్ర
సుమోద్గమ ముల్లసిల్లగన్ ॥ ౮ ॥ సీ ॥ కుజవర్గమునకు నా, కులపాటు
కలిగించి పైకంబు గైకొన, బనుచు జాణ । సుమనోభిరామవి, స్ఫూర్తి
మధువ్రత ప్రముఖుల మన్నించు, భాగ్యశాలి । వినుత ఫలాహార, వృత్తు
లు శుకముఖ ద్విజులు సంతోషింప, వెలయు ధాత । కులవిజాతులఁ దన,
కడనిల్వగా నీని సకలాగమాధిక, చతురమూర్తి ॥ ౯ ॥ మధుఁడు సాక్షా
త్కరించె మన్మథుఁడు తనకు । నెయ్యమాటను బలిమి రా, జింపనింపు ।
మోహనాకృతి సర్వజ్ఞ, సాహసత్వ । మనువు పడగను వేడ్కను, వ్వనిత
లమున ॥ ౧౦ ॥ గీ ॥ కామమతి ధర్మశాస్త్రంబు, కలిమి మెరయ । పం
చములు మాధవార్చనఁ, బాలుపడగ । ద్విజుల పక్షము సేవించె, విధువు
మధుఁడు । నఘటనా ఘటన సమర్థుఁ, డగుటవలన ॥ ౧౧ ॥ సీ ॥ నీలా
ల నిశ్శ్రేణి, నెఱివేణి సవరించి పద్మాననస్ఫూర్తి, పరిఢవించి । కుందకు
ట్మలవంత, సుందరంబు వహించి కువలయనేత్రవై, భవము గాంచి । సు
రుచిరపల్లవా, ధరరక్తిమ ఘటించి సుమగుచ్ఛ కుచయుగ, స్ఫురణమించి ।
జరఠ పలాశకాం, చనచేలము సడల్చి వికసిత కింశుకాం, శుకము దాల్చి ॥
౧౨ ॥ లలిత శృంగార భావక, ళానిరూఢి । దిశలనెల్లను వనలక్ష్మి, తేజ
రిల్ల । నలరె వలవంతలైనయకాం, తులు నితాంత । రాగ సంభ్రాంతు
లుగ వసం, తాగమంబు ॥ ౧౩ ॥ సీ ॥ వనదేవతా ఘన, స్తనకుంభ సం
భృత ప్రచురకుంకుమ పంక, రుచియనంగ । సాంద్రమహీరుహా, జ్జ్వ
లకోటరోన్నట ద్భుజగ జిహ్వాంచల, స్ఫూర్తి యనగ । సంతతానంద

వ, సంత కరన్యస్త లాలిత శోణాక్షు, తాలియునగ । మదనశిరస్స్ఫుర, న్మణిమయకోటీర కమనీయకాంతిసం, ఘుంబనంగ ॥ ౧౪ ॥ నలరె శుకపిక కలరవ, కులరవాలి । శారికా నిస్వనా కీర్ణ, సారవివిధ । తరునికరములదీప్తిసుం, దరపుగెంపు । సవురు నిరసింపు సరసంపు, జివురుగుంపు॥ ౧౫॥ చ ॥ వనయువతీ వసంతుల వి, వాహ మహోత్సవ వేళ నెమ్మదిం । దనరు కుతూహలంబునల, తా లలనల్ కరపల్లవంబులన్ । ఘనముగ నేసబెట్టుటకు, గాధరియించిన మౌక్తికంబులో । యన విలసిల్లె నెల్లెడమ, హాసుకుమారక కోరకావళుల్ ॥ ౧౬ ॥ గీ ॥ వనము గాగ వసంతమాధవుని కొలువు । కూటమునునలరు మేల్కట్లు, గుమియునంగ । మహిత వైభవ వనమహీరుహములందు । కొమరుమీరిన పువ్వులు, గత్తులమరె॥ ౧౭॥ క॥ సురుచిర వైరించ సరో । వర వికచాంభోజకైరవవ్రాతలస । త్పరిమళ కుతుకిత మదబం । భరనిస్వనమెసగ విసరెం, బవనాంకురముల్॥ ౧౮ ॥ చ ॥ అత్తరి నిండుచాయ చిగు, రాకులచిందులు గండకోయిలల్। మొత్తముగాగ బారులయి, ముందట నిల్వగ జిల్కతాళియుణ్ । దత్తరమందగా జిలుక, తత్తడిరౌతు జరాన తమ్మిపైణ్ । గత్తినిదూసి పోకుమని, గ్రక్కున డాయుచు ఢాకనేయుగణ్ ॥ ౧౯ ॥

—✻ భద్రాసనంబు డిగ్గి శివుండు మోహినివెన్నంటుట. ✻—

సీ ॥ భద్రాసనము డిగ్గి, పైనున్న బెబ్బులి వస్త్రము పట్టజార, వలపుమీర । తడబడ నడుగులు, వడక నడుము మీన కలయంగ జెమ్మట, గ్రమ్ముదేర । మోహవార్ధిని మునింగి, ముందు వెనుకయు గాన కయుప్రమదాశ్రుల, కణము లురుల। చేరినిల్చినమాయ, దారియా త్రిపురవిదారిగనుంగొని, వేరెయొక్క ॥ ౨౦ ॥ మొల్లపువ్వుల గుమి పొద, రిల్లుదూరి। దూరి కడువేగ దారిన, తోననరిగి । వెలది నచ్చటగానక, వెతలనొరిగి ॥

—✻ మాయమైపోయిన మోహినిని శివుండు వెదకుట. ✻—

చ ॥ పగడపు మోవియుణ్ గొమరు, పాయపు సిబ్బెపు గబ్బిగు

ప్పలున్ । జిగితొడ లందపు న్దళుకు,చెక్కులటొక్కు నొయారి పిక్క
లున్ । నగుమొగముం జెలంగ నగు,నాతిఁ దలంచుచు వంతగుందపెన్ । జి
గురు కటారిచేఁ బొడిచి,చిత్తజుఁ డిట్టటు సేయుఁ డెందమున్ ॥ ౨౨ ॥ ఉ॥
గుత్తపు గుబ్బలాడి కడ,గూర్చిన మోహవశంబు పెల్లునన్ । జిత్తజుబా
ణి కగ్గమయి,చిక్కిన మిక్కిలి యుత్తలంబు పెన్ । దత్తర ముప్పతిల్లుట
ను,దల్లడవెల్లడ నోర్వలేక వె । ఱ్ఱెత్తినవాని కైవడిగ,నిందు ధరుండతఁడీ
నవస్థుఁ డై ॥ ౨౩ ॥ ఉ ॥ చక్కని ముద్దుగుమ్మ యల,జవ్వని కుల్కుల
గుబ్బలాడి మ । న్నిక్కడ నిల్చియుండెనను,నిక్కడ మెల్లనె సైగ చేసె నే
దిక్కున కేగెనో యెఱుఁగ,ధీరత నెక్కడ జూచి కందునో । యక్కట ప
చ్చవిల్తుని శర,రాహతి నొచ్చితి నేమి సేయుదున్ ॥ ౨౪ ॥ చ ॥ పొలతిరో
నీవు పొన్నవిరి,పుప్పొడి నెప్పగు తిన్నెమీఁదటన్ । జెలువాఁగి గుల్కి నిల్చి
నను,జేరగఁ జీరితి కన్నుసన్నలన్ । బలుమరు ముచ్చటల్ బెరసి,భావజు
కేళిని గూడ నింతలో । నళిన దళాయతాక్షి మఱు,నవ్వులకైన నను డాఁగు
రించితో ॥ ౨౫ ॥ క ॥ అని ప్రేమ నివ్వటిలగా । ననవిల్తుని చేతిరంతు,
నకు గాక శివుం । డనువనర వెదకుచుంగను । గొనె మరుని కటారి చూ
పు,గుమ్మ మిటారిన్ ॥ ౨౬ ॥

—(*) రతనంపు తిన్నెపై బంతి యాడు
మోహిని న్మఱల శివుండు గనుట. (*)—

ఉ ॥ నిక్కెడు గుబ్బచన్నవను నిల్వని పైటచెరంగు రంగునన్ । బొ
క్కిలి చెంతవీడి కడ,బోయిన కుచ్చెల వామపాణిచే । జిక్క గట్టి పై
రములు,చిక్కపడన్ రతనంపు దిన్నెపై । నొక్కెడ గూరుచుండి మది,
నోడక వీడక బంతియాడగన్ ॥ ౨౭ ॥ ఉ ॥ కాంచిన పెన్నిధాన మెడ,
గాంచిన పేదవిధాన గోరికల్ । మించగ నింకఁ గంటినిదె,మేలమరన్
మఱలంగ నంచున । ప్పంచశరారి మోహమునఁ,బల్మరు నావగలాడి చె
ల్వారా । ఙెంచగ నాడుకందుక మ,ణిప్రభ మించ నుదంచితాత్ముఁడై ॥

౨౮ ॥ క ॥ తరుణాబ్జపాణి వరసుం । దర హస్తతలంబుఁ జెంది,తరుణార్కరుచిన్ । గరమరుదై చూడఁగ ఖర । కరుమాడ్కిన్ గందుకము ప్రకాశితమయ్యెన్ ॥ ౨౯ ॥ గీ ॥ ముద్దు రాకేందుముఖి నగు,మొగము చెంత । కెనయునప్పుడ చూడప్పూ,చేఁదుమండ । లంబు వలెనున్నవీ కందు,కంబులింత । గఱుతిసేయంగ మదికిన,కజముగాగ ॥ ౩౦ ॥ క ॥ ఈపొలతి చూపుగమిపెను । బ్రాపుగ వహియించినపుడు,పాకారి మణి । శ్రీపఱ్ఱలీనుచున్నది । బాపురె యాకందుకంబు,ప్రతిభ దలిర్పన్ ॥ ౩౧ ॥ చ ॥ ఎగసిన బంతిఁజెనోడయు,నీ వగలాడి చెలంగు పొంగుమే । నోగియల బైరి డేగవలె,నుండెడి గుత్తపు గుబ్బలప్పుడా । మొగమున గ్రొక్కమై నెగయు,ముచ్చట చన్దవ జక్కవల్వడెన్ । నెగిరి చనంగఁబోవుగతి,నింపలరె న్నళి దృగ్విలాసమై ॥ ౩౨ ॥

—శివుడు పొంచిపట్టుకొనగా మోహినిచిక్కి యదృశ్యయగుట.—

సీ ॥ అనుచును జింతించి,యతను బాధసహించి మెలకువ సవరించి,మెల్లపొంచి। పట్టంగ నుంకించి,పదరాట ముడిగించి యడుగుచప్పడగించి,యాసమించి । గుజ్జు లేనూవిడి,గుబురుల కరుదెంచి యనువుగాఁ దగినట్టు,అబ్జగాంచి । యొడలొంకించుక వంచి,యొకనేరుపువహించి యింతివెనుకఁ జరించి,యేమరించి ॥ ౩౩ ॥ కదిసిపట్టెను నెట్టనఁ,గాఁగిలించి । చంచలాక్షిని నప్పుడు,సంతసించి । పట్టిననునొట్టి బయలయి,పడతిలేక । రిత్తయగుటకు వలవంతఁ,దత్తరించి ॥ ౩౪ ॥ క ॥ చేతగల ధనముపోయిన । యాతని చందానఁ జింత,నటమట పడుచున్ । నాతిన్ గానఁగానక । భీతిల్లగ మరుఁడుగదిసి,భీకరపరుఁడై ॥ ౩౫ ॥ ఉ ॥ గర్వమెలర్పగా నతఁడు, కన్నుల వింట సుమాస్త్రములే వడిన్ । బర్వగ గండుతుమ్మెదల,బల్పుగు నారినిగూర్చి యేయగాఁ । బూర్వపు వైరమున్నదలచి,బోరన నెమ్మది బెగ్గడిల్లనా । శర్వుఁడు చింతవంతలను,సాటెకు నిట్లని పల్కె నయ్యెడన్ ॥ ౩౬ ॥ చ ॥ కమలదళాక్షి నిచ్చటను,గాఁగిటఁ

ప్పుట కల్లయయ్యెను। భ్రమయొ సుమాస్త్రిమాయయొ,తరంబెఱుఁ గఁ గలయో నిజంబొ చి। త్తమునకుఁ గాంత గాక,మరి దబ్బరమైనను గానిపించునే। రమణి నిజంబమైననుది,రంబుగఁ గన్పడకిట్లు వోవునే॥ ౭ ॥ చ ॥ ఎటువలె వేగువాఁడ నిఁక, నెకరూడ జొత్తును నెందు గం పినా। దట వగలాఁడి కందుకము,తప్పక నాడెడుపొందుఁజూచి చె। ప్పట దిగజారు మోము,పలుమారును మద్దొనరింపఁ జేరుచో। నటమట యయ్యెగా మెఱుఁగు,టద్దములోపలి చంద్రు కైవడిన్ ॥ ౩౮ ॥ చ ॥ అ వలరారగాఁ బటికి,నార్చిన గుబ్బల పైడిబొమ్మలా। గున నడయా నాసగొని,గొబ్బున డాసిన లేకపోయెనే। మనివిధి నెంతురంక,నరు గారఁగఁ దియ్యని మోవి యానియా। వనితను బువ్వవిల్తు రతి,వైపునఁ గాడని జాడలేనిచోన్॥ ౩౯ ॥ చ ॥ విరుల లకోరికాఁడు తన, విద్యను గొందుగఁ బద్దువట్టియి। వ్విరి పొదలందు వేగ నలి, వేణిని డాచెనొజో ప్పచూచెదన్। నెఱిగురి గాఁగనంచు మరి,నిల్చినచోటను నిల్వకేగియా। గాఁడు చరించె భూరికుహ,నా గహనాంతరసీమ నెల్లెడన్ ॥ ౪౦ ॥ ప్పుడు ॥ గీ ॥ మెట్టకెందొవ గరిడిలో, మెఱయునట్టి। మెట్టపుప్పొడి పంటిలో,నెపుడుబారలు। తుమ్మెదలజెట్టి తండముల్,గమ్ముకొనియెఁ। అంచు ఝుంకార హుంకృతుల్, దలఁకొనంగ ॥ ౪౧ ॥ చ ॥ చిలుకలు గొందుకోయిలలు,చేరికఁ జేసిన కాకలిధ్వనిన్। గలకలమంచు డెందము న,కావకలైనటుజేయఁ గేకలన్। బిలబిలమూఁగి కేకులుగ,భీరవుఁగో రకలూర శారికల్। పలురొదలన్ ఘటింపఁ జల, పట్టి మరుండు బెట్టె పోయునన్ ॥ ౪౨ ॥ క ॥ నిర్వాహము చికరాకయా। సర్వజ్ఞుఁడు దీన వృత్తిఁ,జపలాక్షినినా। పర్వేందుముఖిని దలఁచియు ఖర్వక్రమ మోహజనివి,కారుండయ్యెన్ ॥ ౪౩ ॥

—* శివుండు మోహినిం దలఁచి దలఁచి విరహవ్యథంబడుట. *—

క ॥ ఆపొవలదేమి చెప్పను। నాపొలఁతిన్ దలఁచితలఁచి,యుర

విరిమరువిల్ । తూపుల గ్రుక్కుచు మతిచెడి । తూపోడువన్ నేరఁడత
ను,తోఁ బగగొనుటన్ ॥ ౪౪ ॥ క ॥ తలమనిన చంద్రుఁడెంతయు । దల
మని తనుద్రోచిపెట్టి,దనమున్ జలమున్ । దలమిగులునట్లు గలసిన। దల
మై చలివెలుఁగు సెకలఁ,దలఁకింపంగన్ ॥ ౪౫ ॥ క ॥ మగవారు లేరటంచు
ను । తగుతన నొలకోక విడిచి,తగుటుల జిగిమే। లగుచేల గట్టినట్లై ।
మగువ రహస్యాంగదృష్టి,మానఁబగుటన్ ॥ ౪౬ ॥ నిజ గేహము వెలు
వడెనీ । రజబాణుఁడు గదిసి సుమశరప్రహతులచే । గజిబిజిచేసిన ధై
ర్యము । విజవిజనై తన్నుకొనవి,వేకము చెదరన్ ॥ ౪౭ ॥ సీ ॥ మరుఁ
డు చంపకమున్నె,కరుణనన్ బ్రోవనీ కాళ్ళకెమ్రొక్కుఁదు,గమలపాణి।
కోపించు మరుబారి,గోటియై గాకుండనన్ గావు దండమునీకుఁ, గంబు
కంఠి । కుసుమాయుధుని బాధ,కును దాళ దిక్కుగు నాకునీ జోహారు,
నాగయాన । రతిరాజును దలంచి,బ్రతికించు కొనుము నన్ శరణు ని
న్నేఁడెదఁ,జంచలాక్షి॥ ౪౮ ॥ ఇట్టిసమయాన నన్నుఁజే,పట్టియాగి। బం
టుగా నేలుకొనిననీ,పనిచినట్టు । లూడిగములెల్లఁ జేయుచు,నుందునెం
చు । భక్తిలోనూన నీమృదు,పదములాన ॥ ౪౯ ॥ చ ॥ చెలు వలరన్
బ్రసన్నమయి,చేరఁగ రాఁగదె తళ్కులీను బల్ । జిలిబిలి చెక్కుగోరఁ
గొని,చీరఁగ నీగదె రంతుఁజేయుచున్। బలువిడిఁ గంతు మూఁకలివె,
బారులుదీరెను దాళలేనెనా । పలువగలెంచి మించుతమిఁ,బ్రాణములె
త్తవె ముద్దుకోమలీ ॥ ౫౦ ॥ క ॥ అనియిటుల నూహమిగులన్ । దన
లోన దలంచికొనుచుఁ,దమి రెట్టింపం । గనుబల్కు చిల్కపల్కులు ।
విని వనిత యెలుంగులనుచు,వేడుకఁ జనుచున్॥ ౫౧ ॥ క ॥ శారికలరో
దలు వినియె । య్యారియె చవివెడి నటంచు,నచ్చటికరుగున్ । మీరునవ
లతికఁగని శృం । గారిణిఁగా నెంచి గ్రుచ్చి,కౌఁగిటఁజేర్చున్ ॥ ౫౨ ॥
గీ ॥ ఇత్తెఱంగున వనమునం,దెల్లభ్రమసి । తిరుగఁగల చోటులెల్లను,ది
రిగి తిరిగి । యరసి కలకంఠిఁ గానక,యలసిసొలసి । చూడ్కినిగుడిం

చి దిక్కులు, జూచుచుండ ॥ ౫౩ ॥

—(*) శివుండు లేమావిగుబురులందు దాఁగు టుయ్యేల నూగు మోహినిం గనుట. (*)—

క ॥ అత్తఱి వీనులవిందై । యుత్తమ మధురతర నాద, మొకటరు
దెంచెన్ । జిత్తజ విరోధికిని నిజ । చిత్తంబమృతోపమాన, చిత్రసఁ జెం
దన్ ॥ ౫౪ ॥ ఉ ॥ చల్లని వాసనల్ మిగుల, జల్లెడు తెమ్మెర తేరదెక్కి
పెన్ । నల్లని చెరుకు విల్లుగొని, నాయమె పువ్వుల కోలవేసినీ । వెల్ల
మునజ్జులన్ దరిమి, యేచఁగ నైచక పంచబాణమే । యుల్లసిలంగ నిల్పి
మెఁక, నొక్కట పుణ్యము నీకు గల్గెడిన్ ॥ ౫౫ ॥ ఉ ॥ బల్లిద పంచబాణ
ఏను, బ్రార్థనఁ జేసెద నాటివైరమున్ । గొల్లపడంగఁ గూయుఁగతి,
గొబ్బున ఝాంకరణ న్నిళిందముల్ । నల్లని మూఁక గాగ్రదిసినన్, మది
జగ్గిలి భీతుఁడయ్యెనా । తెల్లని వేల్పు గావు మతి, దీనుఁడు నిన్ శరణంబు
వేఁడెడిన్ ॥ ౫౬ ॥ మ ॥ అనునమ్మంజుని నాదము న్మదికిన, త్యంతంబు సం
తోషసం । జననంబొటను వంతకొంతనిలువన్, సర్వజ్ఞుఁడవ్వేళని । ట్లి
చుచున్ జింతనజేసెనీ మధురవా, క్యంబెన్నగా మీఁదటన్ । నెనరుప్పొం
గఁగ మించి పల్కినవివ, ర్ణింపంగ నెబ్బంగులన్ ॥ ౫౭ ॥ క ॥ కాదేని
యిట్టి పరిపూ । ర్ణాదరము వెలయఁ బలుకున, తఁ డెవ్వఁడును । ర్యాద
గలవాఁడు కానీ । నాదము తెలుఁగరయకుండ, నాకుఁదగు నే ॥ ౫౮ ॥ క ॥
అని యా నాదమువచ్చిన । యనువగు పథమరసి నడిచి, యటఁ గనెఁ దరు
ణిన్ । వెనుపగు గపురపుటనఁటుల । గొనబౌ లేమావిగున్న, గుబురు
ల నడుమన్ ॥ ౫౯ ॥ మ ॥ మగతారంగు మెఱుఁగుకోళ్ళ జిగిస, న్మ
ర్దంబు గావించుబల్ । పగడంపున్ లతలానఁగా మృదులమా, పర్యం
కమున్నల్లిమె । చ్చుగ బంగారపుఁ దూఁగుటుయ్యేల కడన్, సమ్మోదియై
యూఁగుచున్ । దిగువన్ మెట్టిన కాళ్ళ మెట్టియలు నం, దెల్ దిందిమన్ మ్రో
యఁగన్ ॥ ౬౦ ॥ సీ ॥ నిగిడెడు మెయిచాయ, గగనభాగము దాయఁ

బాగరు తేఁటులు కొప్పు, పూలరెమ్మయ । కులుకు గుబ్బలజాడ, కులుకు
కొనసియాడ బంగారుపైఁటచె, ఱంగుజార । నొయ్యారియాజాగ, యు
య్యాలలోనూఁగఁ దమిలేచి బాలేందు, ధరుఁడుచూచి । పోయినప్రాణ
మ, ప్పుడుమళ్ళి చనుదెంచి యొడలునగాంచిన, ట్లుత్సహించి ॥ ౬౧ ॥ కం
టి నారొర మజ్జయీ, కలువకంటి । పలుకు ముందర నేగంటిఁ, బచ్చ
వింటి । బోయ కడగండ్లు విడనొంటి, పూవుపోదల । నొంటిగా నేలు
కొననిలఁ, గంటిమంటి ॥ ౬౨ ॥ ఉ ॥ పొన్నలనీడ నన్ను మరి, పొందికతో
డను గూడవేగచే । సన్నలుగూడ పిల్చునొకొ, చానటుబిల్వక పోయెనే
ని యే । నెన్నివిధాలనైనఁ దమి, నీవలనన్ నవలం జనంగనీ । కున్నతి
గబ్బిగుబ్బలెద, నూనగ బిగ్గనఁ గౌఁగిలింపుదున్ ॥ ౬౩ ॥ క ॥ అనితనలో
పల మఱియున్ । బెనఁగొనగాఁ గోరుకలపుడు, పేర్చినమమతన్ । నొ
నకొని యిట్లని పలుకన్ । గనుజొచ్చెన్ శివుఁడు మోహ, కౌతుక మ
తిమై ॥ ౬౪ ॥ గీ ॥ విరుల సరమైన యెడలన, వ్వాలఁదినన్ను । హెచ్చి
మెలపున శిరసావ, హించుగాదె । అల్ల పైఁట చెఱంగునే, నైతినేని । క
లికి తనకులుకు గుబ్బల, గప్పుకొనదె ॥ ౬౫ ॥ చ ॥ నెలకొను పచ్చకప్పు
రము, నేనయినన్ ననుజూచి ముద్దయ । చ్చిలుకలకొలికి సమ్ముఖము,
చేసిటురమ్మని చేరఁజీరితా । మలయుచు నోరునిండగల, మాటలతేటల
గారవించుని । చ్చలు నిటువంటి పుట్టుకల, చందము నొందని బేలనైతిగా ॥
౬౬ ॥ ఉ ॥ ఐనను నిప్పుడేమి కొదవ, వామె నజెల్ల గణించ కెంతయున్ ।
మాని మదీయమైనబలు, మాయుతనంబునఁ బోయి చెంతకు । మ్మానిసికొఁ
గిటన్ దగులు, మాడికి నుపాయముఁబూని తుంటవి । లాకిని జయింతు
నింతకడ, గాంచిన యాడిగముల్ ఘటింపుచున్ ॥ ౬౭ ॥

— ✻ తూఁగుటుయ్యాలనుండి మోహిని తొలఁగి చనుట. ✻ —

మ ॥ అనుచున్ జప్పుడు జేయ కొయ్యనను నె, య్యంబొప్పగాఁ

గొంచి మె । ల్లనగా డాసిన చిల్వతాళి వగలె,ల్లన్ గర్కి క్రేఁగంటజూ।
నదై యుండెలు ఘల్లనంగ నపుడా,శృంగారి యుయ్యాలడి । గ్గనగాఁ
హకి భయప్రకంపిత కుచం,గప్రక్రియన్ బాయుచున్ ॥ ౧౮ ॥ చ ॥ ఘు
ఘుగ మేనివాసన గు,బ్బులొల్కన దృష్టికి గోచరంబుగా । మగువ ద
ంగి పూపొదల,మాటున డాగిన శంభుఁ డత్తఱిన్। జిగిదగు తూఁగు
టుయ్యేలను,జెట్వగ దానికి జేరువైనయ । ప్పగడపుఁదీఁగెలన్ గని వి,
న్నత నిట్లను మాటిమాటికిన్ ॥ ౧౯ ॥ క ॥ నీపైని గూరుచుండెను ।
దైపుల నట్టాలభాగ్య,వైఖరిచాలా । నీపాలం గలదిపుడో । హొపై
యుయ్యాలవేయు,యుక్తులిఁకేలా॥ ౨౦ ॥ గీ ॥ పడఁతి కర పల్లవంబులఁ,
బట్టిమిమ్ము । నేమి తపమాచరించి మీ,రెదిగినారొ । సుకృతమెల్లను
బ్రాలి,సొమ్మె కాఁగ । తీరె నౌరౌర పగడంపుఁ,దీఁగెలార॥ ౨౧॥ గీ॥
చెలఁది నిన్నిట మూరొల్కనె,విరులసరమ । సుమనసులకైనఁ దరమెపిన్,
స్తుతియొనర్పఁ । బుణ్యతర వాసనలు మీకుఁ,బుట్టినిల్లు । గాఁగవిధివిధి
యుంచుట,గలదుమొదల ॥ ౨౨ ॥ క ॥ అని చెలిమును గుప్పునదూఁ। కిన
ఛ్ఛాలుగ రాలి దిగువ,గీల్కొను సరులం । గన చన్నుల నలఁదినచం ।
దనపుం బొడలెత్తికొనియుఁ,దద్దయు ప్రేమన్ ॥ ౨౩ ॥ క ॥ విరహాజ
తాపము మిక్కిలి । భరమాటను విరులసరులు,పలుమఱునత్యా । దర
మున మూరొల్కనుఁ గనుఁగవ । నిరవందఁగఁ జేర్చువంత,నెంతయు వ
గచున్ ॥ ౨౪ ॥ క ॥ చెలువగు గంధప్రపొడి కర । తలమునగొని యొ
డలఁబూయు,తరుణి పదములన్। నెలసిన లత్తుక నెత్తుక । తలనిడుకొ
ను మమతగదుర,తాలిమి చెదరన్ ॥ ౨౫ ॥ సరసత పూలచేత కొను,
శంకరు పొఁకముఁ జూడనొప్పెఁ బ । ల్మరుమరుతోడి చివ్వకయు,మా
మఱలయంగఁ గడంగునట్లుగాఁ । గరకరిమైలతాంగి మయి,గంధము
మేన నలందు చందమా । స్మరశర కోటికిన్ మిగుల,మాటుగ వాల్చిన
జోడుగాఁదగెన్॥ ౨౬ ॥ క ॥ అట్టిమెడఁ దనకు నిట్టుగ । నెట్టుకొనన్

బుట్టినట్టి, నిరుపమ తమకంబు బుట్టుపడఁ బడఁతి యవయవములు మెట్టినయెడ జాడఁబట్టి, మెల్లన జనుచుఁ॥ ౭౭ ॥ చనిమనంబున నిట్లువితర్కించె॥ ఉ॥ ఎన్నఁడు దాని జేరుదువొ, యిం పుదలిర్చు పదంబులొత్తఁగా । నెన్నఁడు దాని తళ్కుగము, లీనెడుచెక్కుల ముద్దొనర్తునో । యెన్నఁడు దాని గుబ్బగవ, నిగ్గక బిగ్గన గౌఁగిలింతునో । యెన్నఁడు దానిఁ గూడి యెల, యించి రతి న్మరు గొల్వ నేర్తునో॥ ౭౮ ॥ గీ ॥ అని వితర్కించి యిట్టులా, హరుఁడు మోహి । నీవిలాసంబు మదినెంచి, నెనరుమించి । యల చరాచరములఁగాంచి, యడుగఁ దొడఁగె । ముద్దులవధూటి తమి మనం, బునను నాఁటఁ॥ ౭౯ ॥

—※ శివుఁడు చరాచరంబుల మోహినిజాడ నడుగుట. ※—

సీ ॥ తిలకంబులార స్త్రీ, తిలకంబు మదసింధు రములార మత్తేభ, రాజయాన । రాచిల్కగములార, రాచిల్క భాషిణి పద్మసంఘము లార, పద్మపాణి । లికుచ సంతతులార, లికుచస త్కుచయుగ కుందబృం దములార, కుందరదన । భ్రమర నికరములార, భ్రమర మేచకకచ హరి ణ సంహతులార, హరిణనయన ॥ ౮౦ ॥ సరసిజములార లావణ్య, సర సి సరసి । దీఁగె పొదలార మరుపంప్రు, దీఁగెఁబోఁడి । కనకలతలార త్వన్నై ల్క్రి, కనకగాత్రి । గనరె మీర లెందైనఁ, గానలోన॥ ౮౧ ॥ క ॥ విడఁబడె కనరేయనికను । గడకడ్డు బైనవారిగ, చు పలువగలఁ । నడుగుచు నడుగులు తడఁబడ । జడముడిగల వేల్పుమిగుల, సడిసన్నతగఁ॥ ౮౨ ॥ క ॥ దశదోహదంబు గాఁగను । దశగల్గిన భూరుహముల, దారిగని మహా । దశగల్గినట్టు లగునా । శశిధరుఁడిట్లనుచుఁ బలికె, సత్ప్రియ మెసఁగఁ॥ ౮౩ ॥ సీ ॥ సకియ నిన్నంటెనా, సహకార భూరుహ చంద్రాస్య నగెనకే, సరమునిన్ను । కనిమెనా తిలక సిఁ, గాంతాశిరోమణి గానం బుచేసెనా, కల్కియిచట । ప్రియకవృక్షంబయా, ప్రియురాలి మొగసిరి గాంచనీ కొదవెనా, కాంచనంబ । అతివ యధరసుధ, నానితే వకుళంబ

యువిద యెడదనున్న,నొప్పమిగిలి ॥ ౮౪ ॥ తేకురంటక యాబోటి,యీ
స్థలమున । తన్నెనాసిన్న శోకంబ,తలిరుబోడి । వనితయూర్పులవా
విలీ,వన్నెగంటె । కన్నెపలికిన పూచితే,కణికార ॥ ౮౫ ॥

—*మోహిని వనదేవతాస్త్రీలతో వనవిహారంబు సేయుట.*—

క ॥ అనిపలుకుచు జవ్వనిన । వ్వని వెదకుచుఁ జనుచునున్న,వల
పులు గులుకఁగ । వనివేలుపు టింతులతో । వనగుహాముఖి యెదుటఁగల
ర,వధ్వని చెలఁగఁగ ॥ ౮౬ ॥ ఉ ॥ అమ్మక వీనుగానయిన యిట్టివి యీ
వనమమ్మలారయీ । మామిడి తియ్యమామిడిది,మాది ఫలంబన మాది
గాదుపో । మ్మా మరియాదయుంచుఁ బలు,మాఱును నాగ్రహమేల నీ
కు గో । మ్మా మరులౌ ఫలంబులక్రమంబు లెఱుంగని తెల్వి బుద్ధితోఁ ॥
౮౭ ॥ ఉ ॥ కెంజిగురాకు గిల్లకువె,క్రిందటనల్లదె మంచివాసనల్ । రం
జిలు మల్లెపూలగుమి,రాజనిభానన చూచితేమరీ । మంజులమైన తేనియ
క్రమంబది రా మదిరాక్షితీయుమీ । కుంజముజొచ్చి వేడుకలు,గూడఁగ
గోరుదమేను నీవిటఁ ॥ ౮౮ ॥ సీ ॥ గొప్పలౌ ముత్యాల, కుప్పలట్లున్న
వీ యుప్పువ్వులు మీర,తేరరెమె । బంగారు ముద్దుల,భంగినీ నిమ్మపం
డ్లున్నవి చూడరే,కన్నెలార । గోరంట విరులుమీ,గోరంటబోకుఁడీ పో
రంటుకునుచాల,పొలఁతులార । అదిమికొంటిరి పువ్వు,లన్నియు వడినెం
త హంతలే మీరలో,యతివలార ॥ ౮౯ ॥ యానెడు ముచ్చటలెచ్చన,వ్వ
నములోన । నెలఁత మొలవోఁట వేల్పుగ,న్నెలనుగూడి । క్రొన్ననలఁ గ్రో
సి యుప్పుడు,వన్నెలాఁడి । మెలఁగి శివుప్రోల కొన్నిచి,న్నెలనటించి ॥

—* పుష్పాలందికోయు మోహినిని శివుండు కనుట. *—

ఉ ॥ అందని ప్రూనికొమ్మ కొన,నగ్గలికఁ సెలగోలనొంచిచే ।
నందుకొనం గడంగునెడ,నాదట పైఁటచెఱఁగు జారఁగాఁ । గ్రొందళు
కు న్మెఱుంగు జిగి,గుబ్బల సిబ్బెపు గబ్బిగుబ్బలఁ । బొందగు నారు
తీరునను,పొక్కిలిజూప్తు పురారి కేర్పడఁ ॥ ౯౦ ॥ చ ॥ అటువలెఁ బె

కుచ్చ రీతు,లలరారఁగ నవ్వని జారుపైటతోఁ । జిటిపోటి చెమ్మటల్ దొలుకు,చెకుంటలతో నెలతేటి రంతుచే । నటునిటు మోరమోమిడ వ,యారముతో నొకపొన్న గున్నచెం । గటమయి నేదదేర్చుకొను,కాంతఁ గనుంగొని శంభుఁడుబ్బుచున్ ॥ ౯౨ ॥ ఉ ॥ వీఁకఁ దృషాతురుండు చలి,విఁదరఁ జెందినభంగి బోద్దుగా । నాఁకటిగొన్న యాతఁ డమృ,తాన్నముగాంచిన యట్లుగాఁగఁ దా । నా కలకంఠి ముందరికి,గ్రక్కునఁబోయి కరాబ్జయుగ్మముల్ । చేకొని మోడ్చి యిట్లనియెఁ,జిత్తజబాణనితాంత వేదనన్ ॥ ౯౩ ॥

―※ శివుండు మోహినితో దన మనోవ్యథఁ జెప్పుకొనుట. ※―

సీ ॥ సన్నిధిఁజేరిన,సతి జగన్మోహిని రమణీయ లలితాంగ, రాగకలిత। మైననీ కుచములు,నలరు వక్షఃస్థలి దయఁజొచ్చి యధరామృ, తంబొసంగి । నన్ను వేడుకతోడ,మన్నింపు నీచిత్త మిప్పుడు పలుకనే,నింక వెఱతు । నీకటాక్షంబింతె,నేపలుమాఱును దెలుపఁగా వెలసిన, తెఱఁగులేదు॥ ౯౪ ॥ నీకుఁ బ్రెమొక్కెద నీవేళ,నీవు నాదు । నేరముల నెంచఁబోకుమో,నీరజాక్షి । నీరజాస్త్రుండు పగవాఁడు,నిన్నెనమ్మి । నాఁడ నను చును గట్టువి,లుక్కుఁడు మరియు ॥ ౯౫ ॥ శా ॥ హేరాళంబగు బాళిఁ దాళుకొనలే,కేనింత చింతింపగాఁ । జేరంజీరవు గారవింపవుదయన్; జేపట్టవింతేనలే । నేరంబెంచి మరుండునన్ బాదువగా,నీకింత సంతోషమా । యీరారాపులు మాని యేలుకొనవే,యేమే జగన్మోహినీ ॥ ౯౬ ॥ చ ॥ అని మరియున్ శివుండు,ప్రియమారఁగ నిట్లను ముద్దుమీరున । క్కనక సుగాత్రితోడఁ,గలకంఠిరొ నీనుదురన్న భంగిమై । దనరుట బాలచంద్రుని,మ్ముదంబున గన్గొని ప్రేమమించనే । ననవరతంబు మెచ్చాదవు,నట్లుగ నిన్ శిరసావహించితిన్ ॥ ౯౭ ॥ క ॥ కులుకులు గల నీనడతో । గలహించునొ యనుచుగాదె,గంధ గజేంద్రున్ । బలుగర్వ మడఁచి వైచితి-। చెలువా దయసేయరాదె,చిత్తంబలరన్ ॥ ౯౮ ॥

క॥ అలనా నీచూపుల బెళు । కులు గలవని ప్రమదమెసఁగఁ, గోరిక మి
గులన్ । గలవాఁడనగుచు వేడన్ । బలుమరుఁ జేపట్టియున్న, భావము
గనవే॥ ౯౯ ॥ క ॥ నీవాఁడ నీదు దాసుఁడ । భావజ విరహాగ్ని పాల,బ
డకుండఁగనన్ । గావుము తమి నిలుపఁగ లేఁ । గావున నీకౌఁగిలిచ్చి,గా
వుమనన్నన్ ॥ ౧౦౦ ॥ క ॥ తలయెత్తుము మాటాడుము । చెలియి
క్కడ చాటుమరుగు,చేరిక పొదలో । పలఁగూడి మాడి వేడుక । సలు
పగ నెళవిందు రావె,జాగేమిటికే ॥ ౧౦౧ ॥ శా ॥ మౌనంబున్ దొలఁ
గించి ముద్దుగులుకన్,మాటాడవే కోమలీ । నేనీలాగున నాసపడ్డ న
న్నమన్నించంగ రావేమె యిం। పునమున్ గౌఁగిటఁ జేర్చుకోఁగద వెయిం,
భోజాస్య మెచ్చోటనే । గానన్ జూచియు నిన్నువంటికఠినా, కారిన్
జగన్మండలిన్ ॥ ౧౦౨ ॥

—* శివునికి మోహిని కనంబడి మాట్లాడి మఱల మొఱంగుట. *—

మ ॥ అనియీలాగున మోహమగ్నునిపుణో,ద్యద్దీన భాషాప్రవ।
ర్ధనుఁడై భంగపడంగ శంకరునితో, రాజాస్య వక్కాణ మనో । జుని
సాధించిన నీకు మోహమెటులై,సాకెక్క మదిన్ లోకమం । దునన
న్నీవాక భామగాఁదలఁచి యెం,తోవంత చింతించినన్॥ ౧౦౩ ॥ క ॥
వద్దికయాదునె నీదగు । గద్దరియా హృదయశుద్ధి,గట్టిగ నేసున్ । బద్దు
న శోధింపకనని । ముద్దియ యంతటనె మాయ,ముగ బో [illegible] నచోన్ ॥
౧౦౪ ॥ క ॥ కళకళ మందుచు దిక్కులు । కలయగ నలుగడలు జూచి,
కానక మదిలో । పలఁ జింతసేయునంతన్ । గోల నొక్క టి గానఁబడి
యె,గొబ్బున నపుడున్ ॥ ౧౦౫ ॥

—*శివుండు జలక్రీడలాడు మోహిని నొకచో మఱలజూచుట.*—

వ ॥ ఇట్లమ్మోహినీ సందర్శనోత్కంఠుండగు నీలకంఠు
వళ దేహకాంతిచ్ఛట లుభయపార్శ్వంబుల వైచు చామరం
న్మకుట చంద్రమండలంబు మండిత పుండరీకచ్ఛాయా సముద

ష్పఁ గాండ వేదండ ప్రకాండంబులు గజాంతర్లక్ష్మిగాఁ దరంగ మాలిక లు తురంగావళీక్రమంబుగా తటీనికట ఫేనవితానంబులు శోభమానదుకూలంబులుగా నీరమానుష కుమారులు సేనా పరివృతంబుగా కల్హారాంతర పరాగ పటలంబు వాసనావాసిత చందన చర్చగా కాంచనకంజ పుంజ మధ్యరంజిత కింజల్క దీప్తి నీరాజన దీపికా శిఖా విభాసమానంబుగా మకరంద రసాస్వాదన ప్రమోద భృంగ సంఘ ఝంకారంబు వందిమాగధ బృందగాయక సందోహ పఠిత గద్య పద్య మంగళ సంగీత భృంగీకృతంబుగా సముంచిత నిజజీవనాసక్త దిగంతరాగత ద్విజ నినాదంబు లాశీర్వాదంబుగా నొక్క సరోవర సార్వభౌమంబు తత్ప్రోభాగంబునఁ గనుపట్టి తత్తటంబునందొక్క చిత్రపటంబుండుట దోఁచిన మిక్కుటంబైన దిటంబు వ్యాప్తుటంబునఁ బాటమరిల చెంగటికిం బోవు నిటలాంబకుదృష్టిపథంబున నక్కుటిలాలక జలక్రీడా సంరంభయై ॥

లయ ॥ సోలుచు సరోజములు దాలుచు పరాగముల రాలుచు రథాంగివలె వ్రాలుచును గేళిఁ । దేలుచు మృణాలములఁ జీలుచు మరాళములఁ దోలుచు దరిఁ లతల వ్రేలుచును బాళిఁ । త్రేలుచు ఖగార్భటులఁ దాళుచు మిళిందములఁ దోలుచు మరందములఁ గ్రోలుచును హేళిఁ । గ్రాలుచుఁ గొలంకుఁ బొరిమాలుచు జలేభమనఁ జాలుచు సుధారుచుల నేలుచుఁ జెలంగెఁ ॥ వ ॥ ఇట్లు జలక్రీడలాడుచు సుమరీచియుంబోలెఁ దేజరిల్లు నమ్మాయలాఁడి నవ్విటచూడామణి హర్షింపుచు॥ ౧౧౦ ॥

గీ॥ జలములోనున్న దింతివ, స్త్రంబు లేక। చిక్కె తెక్కలిక త్తైనా, చేతనిప్పు। డెక్కడికిఁబోవ నీనింకని, క్కలికిని । బట్టుకొనియెదఁ గాకని, పటుజవమున ॥ ౧౧౧ ॥

—(*)॥ జలకంబాడుపడతి నీవు రావలదని మోహిని శివుని వారించి కన్గొంగుట. ॥(*)—

క ॥ కొలను వడిఁజొచ్చి విరహ । జ్వలనం బినుమడిగ వేగ, వ

చ్చెదు శివునా । కులుకుల గుబ్బెతకనుచుఁ । బలికెఁ భ రా కు రా కు,
భర్గా యిటకుఁ ॥ ౧౧౨ ॥ గీ ॥ కోక లేకున్న తఱివచ్చి, కాకు సేయు ।
నీకు ధర్మమె నిలునిలు, రాకటన్న । దానివిని నిచ్చ దీనిచి, త్రంబు నాదు ।
పైనహత్తిన యదిమనో, భావమునను ॥ ౧౧౩ ॥ గీ ॥ కాన తమకింపనే
లని, కలుగువంత । చింతయంతయుఁ బాయంగ, శివుఁడు వేడ్క । సరసి
వెలువడి యరసియా, సరసిఁ బెరసి । కలుగు పాదదండఁగను చాటు, గాఁగ
నుండ ॥ ౧౧౪ ॥ గీ ॥ కోకగట్టంగ నిప్పుడే, కొలను వెడలి । వచ్చి వ
చ్చిన మచ్చిక, మెచ్చు నన్ను । రతులగలయును మాఱుత్త, రంబులిచ్చె । న
న్ను తలయెత్తి చూచెన, వ్వన్నెలాఁడి ॥ ౧౧౫ ॥ క ॥ మఱుమాయలాఁడి
యపుడం । తటిలో నెటుబోయెనో, సుధాకర ధరుఁడు । తఱటుపాట
ము వ్రాత్తటమున । దిటముగ నెలకొల్పియుండి, తిన్నఁగ మఱియుఁ ॥
౧౧౬ ॥ గీ ॥ తిరుగ కొలనివంకఁ, దెలియంగఁ గనుగొని । కలికి లేక
యున్నఁ, గలకగదిరి । దిగులు చొరఁగ మదికి, దీనత వాటిల్లఁ । బలువరిం
పంజొచ్చె, బహువిధముల ౧౧౭ ॥ ఉ ॥ అయ్యయొ మాయలాఁడి వగ,
లారసియుఁ దెలియంగ లేకనే । చయ్యన మోసపోతి నెటు, జారెనో
కానన కానలందునే । నెయ్యెడఁ గందు ముందువలె, నెంతటి భాగ్య వి
హీనుఁడఁ సుమీ । తొయ్యలి యింకఁ జిక్కునె మ, తుల్ సెడువారికి నే
ర్పుదక్కునె ॥ ౧౧౮ ॥ సీ ॥ ఆకన్నులవిలాస, మాచన్నులబెడంగు లా
తళుక్కు చెక్కులు, చందచంద । మాటక్కు లానిక్కు, లయ్యారజపుమా
ట లాపాట లాయాట, లాయొయార । మాయొడ లాతొడ, లామిటా
రంబును కన్నులగట్టిన, ట్లున్నదిప్పు । డెక్కడ నేగాన, నీ విరహాంబుధి
నే తెప్ప కడతేర, నీదగలను ॥ ౧౧౯ ॥ నీవియోగాగ్ని నేమిట, నింక నా
తుఁ । నింక నెక్కడ గనుగొందు, నింతిననుచు । కడఁగి దిగజారుచు
న్నయ, కన్నునీరు । గోటఁ గడమీటుచును వచ్చి, కుధరధన్వి ॥ ౧౨౦ ॥
క ॥ కాసారతీర సైకత । భాసురసుస్థలమునందు, బహులంబగుచుఁ ।

భాసిల్లుచున్న పుష్పాళి। రాసులకడ వ్రాలి నేల, రాగఁబడరర్ ॥౧౨౧॥

— * విరహాగ్నిచే శివుండు పవనాదుల దూషించుట. * —

క ॥ మరులున బొరలుచుఁ దెరలుచుఁ । బరిపరివిధములను దై
న్య, భాషణలీలా । పరుఁడై విరహానలమున । విరవిర పుష్పాదుల కడ
ను, వెతఁబడునపుడున్ ॥ ౧౨౨ ॥ క ॥ తావుల కమలాకరముల। తావు
ల తావలముగల్గి, తావలముగుచున్ । బ్రోవుల చెలువల వలువల। ప్రో
వులలిన్ జెలఁగి మలయు, పుణ్ గాడ్పమరున్ ॥ ౧౨౩ ॥ గీ ॥ చిఱుతమా
రుతమునఁ జెదరిపు, ప్పొడిపైని। బడఁగ మిడుఁగుఱుట్లు, బగ్గునఁగ । మె
ట్టకెందొవజిగి, చుట్టిన దావాగ్ని । కరణిమిగులభయము, గడలు కొనఁ
గ ॥ ౧౨౪ ॥ క ॥ కలహంస నినాదములన్ । బలుతుమ్మెద రొదలువి
విధ, భంగులవేడిన్ । దలకొనినవాఁడి శూలము । లలరన్ జెవులందు
నాటి, నల్లై మఱియున్॥ ౧౨౫ ॥ గీ ॥ తల్లడిల్లుచుండి తామరమొగ్గలు।
తరుణి గుబ్బలనుచుఁ, దత్తరించి । చూచి కాకయున్న చోనుస్సు రను
చును । జాలనుమ్మలించి, జలదరించు ॥ ౧౨౬ ॥ క ॥ కలువల గనుకొని
కన్నియ । కలికి విలోచనములంచుఁ, గడుహంషించున్ । బలుమారు నవి
గాకున్నను । వలవలఁ గన్నీరునించు, భ్రమఁబలవించున్ ॥ ౧౨౭ ॥ క ॥
ఈలాగు వగలఁ గుందుచుఁ । జాలింబడి మలయపవనుఁ, జందురు మద
నున్ । కైలాసపతి దలంచియు । హేలాగతి నిట్టులనుచు, నెంతయుఁ
బలికెన్ ॥ ౧౨౮ ॥ గీ ॥ నిన్ను మేఁతగొనిన, పన్నగమ్ములవల । యాము
గఁ జేసి పెట్టి, నట్టిమేలు । మదిని దలఁపకీవు మందా, నిలుఁడనన్ను । సుడి
సి వేడిగాఁగ, సోకఁదగునె॥ ౧౨౯ ॥ క ॥ మలయ నగంబున ఫణిధర ।
కులములతోఁ గవిసిమనిన, కుత్సితమతినీ । వెలమి నుపకార మెఱుఁగుదె।
మిలమిల నిను పాముగఱచి, మ్రింగదె పవనా ॥ ౧౩౦ ॥ గీ ॥ అనుచుఁ
జంద్రునిజూచి యిట్లనియె హరుఁడు । తెలుపు నలుపున నావలెఁ, దేజ
రిల్లి । సోముఁడనిమించ దిశలసం, స్తుతివహించ । భూరికరముగ మ

చ్చిరో, భూషణముగ॥ ౧౩౧ ॥ మ ॥ వలనొప్పన్ ధరనోషధీ పతిగనిన్, వాక్రువ్వంగాఁ జంద్రకే। వలమున్నే శిరసా వహింప కుటిల, త్వప్రక్రియన్ నీవుమున్। దలయేర్మాన్పవకానినీ యమృతహా, స్తంబెల్ల బోకారము। క్రీలి గావింతురె మన్మథ జ్వరము దు,ష్క్రీడన్ గురుద్రోహివై ॥ ౧౩౨ ॥ మ ॥ జనకుండప్పుల భంగపాటుఁబడఁ బ,త్కుంబొక్కటన్ లేకమి। త్రుని వృద్ధ్యాశనుడాగి కన్పడకత,ద్రూపావసానంబునం। దున వేవేగను దెల్విచొప్పడఁగనున్,దోతెంచి మిన్నందు నిన్। గనితమ్ముల్ తలవంపనుందువు మృగాం,కా యుగ్ర చూడామణీ॥ ౧౩౩ ॥ క ॥ ఇల దోషాకరుఁడనఁగా। కలగన్ సారంగధరుఁడు,ఘనుఁడననాఁప్రే। రెలమినిడి శేఖరంబుగ। నిలిపితినవి తలఁచకెంచ,నీకౌనె శశీ ॥ ౧౩౪ ॥ క ॥ అనిమఱియు మదను మదిలో। ననఘుఁడుగుఱిజేసి పలికె,నా రామారా। మును నన్ను నీవెఱుఁగుదు। విను మధికులతోడిపగవి,పకుల కగునే॥ ౧౩౫ ॥ సీ ॥ కూటువగుంపుల,పోటునమ్మకమునీ వెదఁటరూపయి నిల్వ,వెపుడు మదన। ద్విజుఁడనుమాత్రమే,విధుఁడు సంధ్యలయందు నియమంబు గనఁడువ,ర్ణింపుమదన। పల్లవాస్పదవృత్తి,బరఁగు వసంతుండు సతముగానుండడె,చ్చరిక మదన। మూలకునోడుగుపా,ములనోరఁబడిసుక్రిక్కు మలయానిలుండు చం,చలుఁడు మదన ॥ ౧౩౬ ॥ వీరలు సుమఱి చండాల,వృత్తినిగురుఁ। బొడిచి తినువారు కలుఁద్రావఁ, బోవుసల్ల। మూఁకలునుగూడ పలుమారు, మోహరించి। వచ్చెదవు చేటుపాటగు,వలదు మదన॥ ౧౩౭ ॥ గీ ॥ శివ్రుఁడు కాముకుఁ డనుమాట, చెల్లకుండ। సగము దేహంబొసంగితి,నగజకేను। నదిగణింపక నీవున,న్నలచుటదియు। చలమొరా మారహాస్యంగ,సవన మదన॥ ౧౩౮ ॥ చ ॥ వినుమిదె మోహినిన్ గదిసి, వేడుకతోఁ గుచదుర్గ యుగ్మము। య్యాఁగొని క్రైవసంబయిన,యంతనె చిక్కిన మధ్యదేశమున్। గనికటిసీమకున్ మిగిలి, కామితమా రతిరాజ్య మేలుచో। ఘనముగు మో

హావుర్ బలిమి,కల్మిని నేనును నిగ్రహించెదర్॥ ౧౩౯ ॥ గీ ॥ అనుచు లేచుచుఁ బొరలుచు,హాయటంచు। నట్టె బయాలాలకించుచు,నదుగో కాంత । యనుచు భ్రమఁగొని కౌఁగిట,నదిమికొనుచు । నువిద లేదన్న నడలుచు,నున్నయపుడు ॥ ౧౪౦ ॥

—※ మోహిని శుకరూపంబునవచ్చి శివునితో మాట్లాడుట. ※—

క ॥ ఆమాయలాఁడి చిలుకై । యామన్మథు రిపునికడకు, నతిశీఘ్రమునన్ । దామెరసివచ్చి పలికెడి । నీమాటికి వగలబాగల,నేటికిరుద్రా ॥ ౧౪౧ ॥ ఉ ॥ బాలికఁ జేరివేగ మరుఁ,బాళి విరాళినిగూడి మాడియే । లీలనుసైన నీవు తర,ళీకృతలోచన నాత్మ కింపుగా । నేలెడునట్లుగాఁగ నగు,నేమిటికీవగఁ దల్లడిల్లగాఁ। జాలిఁ బడంగనిట్లు దివి,జప్రచయంబు వినంగ నవ్వడే॥ ౧౪౨ ॥ గీ ॥ అనిన నమ్మాయ చిలుకతో,నభవుఁడెలమిఁ । బలికె నన్నలయించి పెళ్,భ్రమలముంచి । పోయినటువంటి బంగరు,బొమ్మ కొమ్మఁ । గూర్పవేముద్దు పలుకులు,గులుకు చిలుక ॥ ౧౪౩ ॥ క ॥ నాపాలి భాగ్యదేవత । వై పొలుపుగ వచ్చినావు,హంసగమనతో । వైపలర గూర్పనీవే । ప్రాపుసుమీ తనకుఁదీపు,పలుకుల చిలుకా ॥ ౧౪౪ ॥ క ॥ చిలుకలకొలికిని గూడక । చిలుకా యెడమైన మరుఁడు,చిలుకల ములుకుల్ । చిలుకంగఁ జిలువతాళికి । జులుకర్ ప్రాణములువెడల,జూమన్నేనర్ ॥ ౧౪౫ ॥ క ॥ అని ప్రియము గులుకఁ దనుబ । లికినముద్దుల పలుకు-చిలుక, క్రియగీలాకునగ । కకనఁ దళుకు కలికిగల చ । క్కన యమువుగఁ జిలుకసూప,గిరిగొను తమితోఁ ॥ ౧౪౬ ॥

—(※) పూఁబోదలో సురతోద్యుక్తరూపిణియై మోహిని శివునికిం గానవచ్చుట. (※)—

గీ ॥ ఆకురంగధారి యొలిగి,కటంగటఁ । బువ్వుపొదల నవ్వు, నివ్వటిల్ల । రవ్వలాడియైన జవ్వని,రతికిను । స్సుఖము గల్గినట్లు,ముద్దు మె

అని ॥ ౧౪౭ ॥ సీ ॥ పైటదొలఁగిబట్టి,బయలైన బటువుగు బ్బలమీఁదఁజూ
క్కులు,వలెనుహార । వల్లరుల్ చెలువొంద,వలనొప్ప గపురంపుఁ దావి
వీడెపుఁ గావి,మోవిదీవి। నెరయ నీవి సడల్చి,గరిమ నొయ్యన శయ్య
పైని ముద్దుమిటారి,బాగుమీఱి । యుండఁగఁ గనుగొని,ఖండేందు శేఖ
రుం డల్లంత రాఁజూచి,యతివ లేచి ॥ ౧౪౮ ॥ కులుకు పాలిండ్లపై పై
ట,కొంగుగప్పి । సిగ్గు జగ్గున బొలిచియు,చ్చెలువ నిలిచి । యున్న య
మ్మాయ మతకరి,యున్నమిన్న । గూర్చి యిట్లను మన్విగా,కుధరధన్వి॥
౧౪౯ ॥ గీ ॥ మెచ్చవచ్చును వంచన,మేలుమేలు । చాలుఁ గూర్చుండు లే
వఁగా,నేలయిపుడు। వినయపరురాల వౌదువు,వెలఁదినీవు । చూడఁగ వి
వేకమెల్లనీ,సొమ్మెసుమ్ము ॥ ౧౫౦ ॥ చ ॥ అనుటయు మందహాసమున,న
య్యమృతాధర ముద్దుమీఱుసాం । త్వనముగఁ బల్కె దేవరవు,వచ్చిన
లేవక యుండవచ్చునే । యనినను దేవరంచును బ్రియంబున నీమది గ
ల్గియున్న నట్ । బెనువెత నిట్లు బెట్టుదువె,పెద్దయు పద్దున ముద్దుకో
మలీ ॥ ౧౫౧ ॥ క ॥ నావిని యా వనితమహా । దేవునకిట్లనియె దేవ,దే
వుఁడవగునిట్ । నేవెతలఁ బెట్టలేదుసు । మీ వేఁదుఱు లగుచునన్ను,మీర
ననగునే ॥ ౧౫౨ ॥ క ॥ అనినట్ శివుఁడను వనితా । వనమునని విటు
లడాగ,వచ్చునె నన్నున్ । గనుటకయి తిరిగి పొరిగితి। ననఁగా నక్కలి
కిపలికె,నాతనితోడట్ ॥ ౧౫౩ ॥ క ॥ ఎప్పటిచోటనె నాదగు । చొప్ప
న నేనుండ నన్ను,సురిగితివని । ని ప్పాటం బలుకుటయది నీ । తప్పగుటట్
మదినెఱుంగ,దలఁపవు రుద్రా ॥ ౧౫౪ ॥ సీ ॥ అనిన నిట్లనురుద్రుఁ,డతివ
తో విరహాగ్ని తనికియుండఁగ నెట్లు,దాళియుఁటి । వననింతి యిట్లను,వి
నుము కాఁగలకార్య మునకుఁ దాళక యెంత,మూఢుఁడైన । కడువేగఁ
బడఁబోనె,కనవలదా బుద్ధి కుశలత ననిన న,క్కుధరధన్వి । ధరణిలో
నీవంటి,తాలిమికత్తెనె కూడగాననే నన్ను,పడఁతియనియె॥ ౧౫౫ ॥ క్షి
తిని జెలువలలో జత,జేసినన్ను । కూడఁదలఁచిన నీకుఁజి,క్కుడునె రు

ద్ర । యనిన జిక్కితి వింకనైన,నలరువిలుతు। వెతలఁబెట్టక నను నేల, వే
యొయారి॥౧౫౬॥ మ ॥ అనినన్ దావిరి శయ్యలేదనిన న,జ్జాతాక్షితో
నాతఁడి । ట్లనుచో ముద్దులగుమ్మ లేచి యిటులో,య్యారంబుతో వచ్చి
గ్ర । క్కున నాడొవడిమీఁదటన్ దమి సెలం,గన్ గూరుచుండంగ దా। యు
వఁగకూరితి వాఁడవీవనుచు రా,కబ్బోటి యుట్లున్నచోన్ ॥ ౧౫౭ ॥
సీ ॥ ఆలించి నాపలు,కకుఁ జేర్చవే కడఁగినీ గుబ్బచ,న్గవముదీయు । వ
త్తుమొయ్యననాన, పత్తుముంచవెనిన్ను వలచిన వాఁడనే,తలిరుబోఁడి। ఆ
లస్యమేలనే,త్రైలోక్యసుందరి చేరరావే మరు,చేతిరంతు । నోర్వఁజా
లనెయని,యుగ్మలిడాయంగఁ జేరి కౌఁగిటఁజేర్పఁ, జేతులప్ప ॥ ౧౫౮ ॥
ళించ నబ్బోటి వడదట్టి,లీలనల్ల । నల్లనను బోవఁ బోవంగ, మెల్లమెల్ల ।
శివుఁడు గదిసియు నమ్మనో,భవునిబాణ । తతుల వెతఁబడె మిగుల ద,
త్తరము గాఁగ॥౧౫౯॥

—(*) శివుండు మోహినింబట్టి కౌఁగిలించి స్ఖలితరేతస్కుండు కాఁగా నమ్మోహిని విష్ణురూపంబు దాల్చుట. (*)—

చ ॥ అనువగు మోహ ముప్పతిల,నందముగా నొలఁగట్టిగాఁగఁ
గ । ట్టినపులివన్నె పట్టుజిగి,టెక్కుల దుప్పటిజార నాత్మలో । నెన
సిన గుట్టుమట్టుగల, దెల్లబయల్పడ వీడఁగా జడల్ । వనితనుఁ బట్టఁగాన
దియు,వాల్చలి కీల్జడ గొట్టఁ గొట్టినన్ ॥ ౧౬౦ ॥ ఉ ॥ కొట్టునకోర్చి
చిట్టఁడయి,గొబ్బునఁ బయ్యెదఁ గులుకు గుబ్బలున్ । బట్టినఁ బట్టనీకచ
ల,పట్టి కరంబును దిట్టనెట్టనన్ । బట్టి బయల్గ గుట్టుకను,పట్టఁగఁ గట్టిగఁ
గౌఁగిలించి పెన్ । గొట్టును రట్టునౌ తమిని,గోర్కె ఫలింపఁ జెలఁగు
చుండఁగన్ ॥౧౬౧ ॥ చ ॥ కడుపడి సంగనన్ బిగువు,కౌఁగిట బిగ్గఁగఁ
జేర్చుకొన్నయి। ప్పుడె తనువెల్ల ఝుమ్మురన,భోరనజారిన శుక్ల మేఁబు
లై । మడుగులు కాల్వలై ధరణి,మండలిసోకిన చోటులెల్లఁ బు । త్త
డియును వెండియై తగ్గ,నతండును గాంచెను పారవశ్యమున్ ॥ ౧౬౨ ॥

గీ ॥ పారవశ్యమంది పదపడి, కన్నులు। విచ్చి చూచినప్పుడు, విచ్చలముగఁ। జెలువు గులుకుచున్న శృంగార, వనమెల్ల । నప్పుడున్న సభ గ, నొప్పమి గిలి ॥ ౧౬౩ ॥

—(*){ శివుఁడు విష్ణుంగాంచి బ్రహ్మజ్ఞానమొంది తన తెలియమికి సిగ్గువడుట. }(*)—

సీ ॥ కటకాంగుళీయక, కనకహారంబులు తళుకుల కన్నులు, బెళుకుకొప్పు । బింబాధరము చంద్ర, బింబ ముఖంబును మందయానము సింహ, మధ్యమహిమ । బటువుగుబ్బల గుల్కు, మటుమాయలాడు తనం బైన యట్టిరూ, పంబుమాని । శ్రీకాంతతో హరి, చెంతనె ప్పటియట్లఁ జి లునవ్వు మొగమునఁ, జెంగలింప ॥ ౧౬౪ ॥ లలితలీలలఁ దత్సభా, స్థలివ హించి । యున్నఁ గన్నులఁ గనిశివుఁ, డున్నతముగఁ । దనహృదయము మను పర్వత, మునఘనముగఁ। బ్రకటమైన బ్రహ్మజ్ఞాన, భానుఁడొదవ॥౧౬౫॥

చ ॥ తెలివిఁదనర్చి హ్రీయుగుమ, దిన్ గని యియ్యది విష్ణుమాయనేఁ । దలపఁగనేరనైతిఁ దొలు, తన్ వలదంచునె గౌరిపల్కునీ । నళినదళాక్షుఁ డున్ వలద, నంగను మానక నాడుసేయఁగాఁ । గలుగుటగాదె యీసభన, గన్ మఱి తత్ఫలమందుటీవగన్ ॥ ౧౬౬ ॥ గీ ॥ అనుచువీడిన జడలు మేలనువుగాఁగ । వ్యాఘ్రగజచర్మములు తగు, వైపుమేన । నుంచికొని పొందుగాసవ, రించుకొనుచు । శివుఁడు నిందాస్తుతులు తన, చిత్తమంచు ॥ ౧౬౭ ॥ గీ ॥ సరిగనెంచుచు శాంతని, ష్ఠాగరిష్ఠ । చింత యలవడఁగానుండె, నంతనలువ। తామరసనేత్రు మాయచై, దములఁబొగడె। తామసించక తచ్చరి, తములతోడ ॥ ౧౬౮ ॥

—(*) లక్ష్మిప్రభృతులు విష్ణుమాయ స్నుతించుట. (*)—

క ॥ మీమాయఁ దెలియవశమే । స్వామీయని రమనుతించె. శంకరుమరుబల్ । బాముల బ్రమ యించితిరని । శ్రీమంతున్ విష్ణుదేవు, శివ కీర్తించెన్ ॥ ౧౬౯ ॥ ఉ ॥ వేలుపు పెద్దరాణియ్యును, విష్ణుని మాయ

ల లీలలెల్లనా । నాలలితాను రాగ నట, నక్రియతాళ లయాదు లేర్ప డన్ । జాలఁగ మంగళ ప్రదమె, సంగఁగఁ బాటలు పాడెవేగమే । వే లుపు భేరులున్ మొరసె, విస్ఫుట బంధుర సుందరంబుగన్ ॥ ౧౭౦ ॥

—(*) నారదుండు సంతోషంబున గంతులు వైచుట. (*)—

గీ ॥ కూర్మి సంతోష పడిరెల్ల, సురలు మునులు । బహువిధం బుల శ్రీహరి, మహిమఁ గాంచి । యట్టి యెడలేచి సంతోష, మట్టిప డఁగ । కన్నులాగివిచ్చి సభయెల్లఁ,దన్నుఁజూడ ॥ ౧౭౧॥ గీ ॥ బంటు పంతంబు మాని సం,భ్రమున లేచి । శివునిఁ జిక్కించి నవ్వుఁగా,చిటిర టంచు । నా రదుఁడుకుంచె విసరుచుఁ, బాటిబాటి । గంతులాగివై చె బిట్టుగా,యంతు లేనఁగ ॥ ౧౭౨ ॥

—(*) { శంకరుండు విష్ణుతో నీమాయ నెఱుఁగని నన్ను మన్నింపుమని వేడుట. } (*)—

ఉ ॥ అప్పుడు శంకరుండు కమ, లాసనముఖ్య సుపర్వ వంద్యు నిన్ । దప్పక విష్ణుఁ జేరి ప్రమ, దం బెసఁగన్ వినుతించె లోక మం। దెప్పుడు నిన్నెఱుంగుము న, హీన మహాబహు శక్తి యోన్నతుల్ । నొ ప్పడ నెంత వారలను, జులకనఁ జేయుచు వాత్మ శక్తిచేన్ ॥ ౧౭౩ ॥ క ॥ ఏనెఱిఁగి యెఱిఁగి నిన్నున్ । మానని వాగ్వాదవృత్తి, మారోహిం టిఁగదా । పూనినయుఁ జిన్న పుచ్చితి।మానిని రూపానరఁ దాల్చి,మధు దమన హరీ ॥ ౧౭౪ ॥ క ॥ నిన్నెన్న నెఱుఁగ నన్నున్ । మన్నింపుము గారవముగ, మాధవ యంచున్ । విన్నపమొనర్ప విని సం । పన్నుఁ డు హరి నెనరుదోఁపఁ,బలికెఁ బ్రియమునన్ ॥ ౧౭౫ ॥

—*విష్ణుండు శివునితో నీకు నాకు భేదంబు లేదని సంతస పఱచుట.*—

క ॥ నేననఁగా నీవనఁగా । మానుగ మన కిద్దఱకుఁ గ్ర,మంబు గ భేదం । బేనాటి కేని గలదే । మానుం డుప చారమేల,మన లోమనకున్ ॥ ౧౭౬ ॥ దేవతల లోపల మహా । దేవుఁడ నీవెన్నన

కల, దిగ్ధరణి ముఖ । స్థావర జంగము ములు మరి । నీవే యెల్లందుఁ
దెలియ, నీవే నేనున్ ॥ ౧౭౭ ॥

—(*) శివుండు విష్ణునివీడ్కొని నిజనివాసంబున కరుగుట. (*)—

చ ॥ అనితఁగఁబలికి ప్రేమమున, నంపఁగఁ బెంపు దలిర్పఁ గామ
దిన్ । ఘనుఁడగు శంకరుండు త్రిజ, గత్పరి పూర్ణుఁడు వచ్చినట్టి వా । ర
నుపుగ వెంటనంటి విన, యంబునఁగొల్చి భజింపఁగాఁ జనెన్ । దననిజ
వాససీమకు ము, దంబున నెప్పటి యట్ల వేడుకతోన్ ॥ ౧౭౮ ॥ క ॥ అ
ని వైశంపాయన ముని । జనమేజయునకును విమల, చారిత్రునకున్ ।
విన విన వేడుక పరిగొన । వినిపించినపుణ్యకథ వి, వేకస్ఫూర్తిన్ ॥ ౧౭౯ ॥

—(*) ఫలశ్రుతి. (*)—

గీ ॥ రేయుఁ బగలు విష్ణు, మాయ విలాసమీ । కథపఠించి వ్రా
యఁ, గన్న విన్న । జనులకెల్లఁ బుత్రి, సంపద లాయు రా । రోగ్య
భాగ్యములు ని, రూఢమగును ॥ ౧౮౦ ॥ శా ॥ నానారత్న విచిత్ర భూ
షణకళా, నైపుణ్య మూర్ధన్యగా । రీనారీ రమణాంఘ్రి పద్మ విలస,
ద్భృంగాంతరంగాజను । శ్రీనిత్యోత్సవ మందిరాంతర బహు, శ్రేయ
స్కరాబంధుసం । తానా వెల్గొటి బంగరేచ నృపతీ, ధర్మజ్ఞ విద్వన్నిధీ ॥

గద్య ॥ ఇది శ్రీమద్దత్తాత్రేయ గురు చరణారవింద మకరందబిందు
సందోహానంద మాన సేందిందిర భద్రకాళీ వరప్రసాదిత
కవితా చమత్కార కుమారయాచ నృపదత్త తిక్కయ
జ్వ నామాంతర భాసుర రోసనూరి లింగ నామా
త్య పౌత్ర గంగన మంత్రి పుత్ర కాశ్యప గోత్ర
పవిత్ర వజ్రకంకట విశంకటమతి వేంకటపతి
కవిప్రణీతంబైన విష్ణుమాయా విలాసం
బను శృంగార ప్రబంధంబు నందు
సర్వంబును తృతీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము.